

Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet

Möjligheter och utmaningar för lärosäten och högre utbildning i Sverige

Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet

Möjligheter och utmaningar för lärosäten och högre utbildning i Sverige

Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet

UHR:s rapportserie 2024:3, Universitets- och högskolerådet, mars 2024

Kontaktperson: Alma Joensen

Författare: Alma Joensen, Magnus Hallbåter och Madelen Charyszak

Omslagsbild: Gabriel Wentz

ISBN 978-91-7561-123-5

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se **www.uhr.se**.

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Några viktiga iakttagelser i relation till uppdraget	6
Förslag för att stärka lärosätenas förutsättningar	7
Summary	10
A few important observations	10
Proposals to improve conditions for higher education institutions	11
Arbetet med regeringsuppdraget	14
Metod och material	14
Avgränsningar	16
Initiativet med Europauniversitet tar form	17
Utveckling av initiativet	17
Målsättningar för Europauniversitet	19
Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet	20
Ett omfattande deltagande	20
Förändringar i det svenska deltagandet	22
Små lärosätens deltagande	23
Motiv för deltagande	24
Förutsättningar för svenska lärosäten som deltar i EUI	27
Översikt av utmaningar för svenska lärosätens deltagande	27
Gemensamt utbildningsutbud	29
Flexibla och innovativa utbildningsmöjligheter med mikromeriter	33
Gemensamma program	34
Studieadministration	40
Mobilitet	47
Integration forskning och högre utbildning	52
Finansiering	53
Europeisk utblick – hur samfinansierar andra länder EUI?	54
Länder med nationell tilläggsfinansiering	54
En del länder ger inte nationell tilläggsfinansiering	56
Nationell tilläggsfinansiering i relation till länders finansieringsmodeller för högre utbildning	58
Pilotprojekt för europeisk examen och juridisk form	62
Europeisk examen och europeisk examensmärkning	64
Juridisk form	72

Studentrepresentation och studentinflytande i Europauniversitet	76
SFS syn på att delta i Europauniversitetet.....	76
Svenska studenters erfarenhet av representation i allianserna	77
Studenter generellt positiva till EUI men det finns utrymme för förbättringar i studentrepresentationen	79
Att delta eller inte delta	80
Konsekvenser av att inte delta.....	80
Möjlighet till påverkan i frågor som berör alla	80
Effekter på andra internationella samarbeten	82
Begränsningar i attraktionskraft	83
Tillgång till öronmärkta finansiella resurser	84
Stärkta förutsättningar i en svensk kontext	85
Förslag för samverkan, erfarenhetsutbyte och stöd från regering och myndigheter	86
Förslag för framtida finansiering av Europauniversitet.....	88
Förslag för översyn av nationella regler och rutiner.....	91
Referenser	93
Förteckning över intervjuer	99
Bilagor	101
Bilaga 1: Kartläggning av nationell tilläggsfinansiering.	101
Bilaga 2: Beskrivning av Europauniversitet som svenska lärosäten deltar i.	101

Förord

Den 3 juli 2023 publicerade kommissionen det senaste resultatet av utlysning till Europauniversitet. Sex svenska lärosäten som inte tidigare haft finansiering beviljades medel. Tillsammans med de tretton svenska lärosäten som beviljats medel tidigare år gör det Sverige till ett av de länder i EU med störst andel deltagande av behöriga lärosäten i Europauniversitetsinitiativet (EUI).

Utvecklingen har gått fort sedan de inledande tankarna om Europauniversitet presenterades av Frankrikes president Emmanuel Macron i ett tal vid Sorbonne 2017. På toppmötet i Göteborg senare samma år formaliserade EU satsningen och året därefter annonserade kommissionen den första utlysningen. Medlemsländerna har satsat 1,1 miljarder euro för EUI i budgeten för programperioden (2021–2027)

Den snabba utvecklingen, den omfattande investeringen och det breda svenska deltagandet har skapat en dynamisk kontext med stora möjligheter för den innovation och utveckling som efterfrågas inom initiativet. Samtidigt är det en svårnavigerad kontext, där det ofta finns tydliga skillnader i förväntningar mellan aktörer och ofta också skillnader i förväntningar över tid, hos samma aktör.

Det är lärosätena som befinner sig i centrum för denna komplexitet och som i första hand behöver hantera de utmaningar och möjligheter som EUI skapar. Men initiativets omfattning ställer även krav på myndigheter som på olika sätt stöder, främjar eller granskar lärosätenas arbete. I grunden behövs en förståelse för den samverkan som sker. I förlängningen kan det handla om anpassningar i verksamhet eller regelverk.

Regeringen efterfrågar en tydligare bild av utvecklingen av det svenska deltagandet i Europauniversitet och behov av eventuella nationella anpassningar. Det var i den kontexten som UHR i december 2022 fick i uppdrag av regeringen att ta fram "ett underlag där förutsättningarna för svenska lärosäten att delta i Europauniversitet kartläggs och analyseras."¹ Den här rapporten utgör detta underlag.

1 Utbildningsdepartementet. Uppdrag att kartlägga frågor om Europauniversitet.

Sammanfattning

Nitton svenska lärosäten har för närvarande finansiering inom Europauniversitet.² På dessa lärosäten går cirka 75 procent av alla studenter i Sverige. I allianserna deltar i genomsnitt tio lärosäten, vanligen från lika många länder. Sverige är ett av de länder som har störst andel (44%) deltagande lärosäten i relation till antal behöriga lärosäten som kan delta (de med så kallad charter inom Erasmus+).

Även i antal deltagande lärosäten står sig Sverige väl, på sjätte plats med Portugal, Belgien och Finland och något före andra länder med större studentpopulation som till exempel Nederländerna.

Sex lärosäten har angett att de har ansökt men inte blivit beviljade och lika många anger att de har för avsikt att ansöka. Inget av de femton minsta svenska lärosäten som har charter inom Erasmus+ har ansökt om att delta.

Några viktiga iakttagelser i relation till uppdraget

- 1. Samverkan är omfattande.** Samverkan inom Europauniversitet är både djup och bred och går bortom vanliga partnerskap och projekt. Den är ännu i en startfas och förväntas intensifieras. Omfattningen i samverkan försvårar till viss del avgränsningar i rapporten.
- 2. Utvecklingen pågår.** Europauniversitetsinitiativet har utvecklats i relativt snabb takt sedan hösten 2017 och håller i viss utsträckning ännu på att konstrueras. Frågor som till exempel rör juridisk form, europeisk examensmärkning och utvärdering och uppföljning av initiativet kommer att diskuteras ytterligare under 2024.
- 3. Förutsättningar finns för svenska lärosätens deltagande.** Annars hade inte så många redan deltagit. Lärosätena har inte heller fört fram avgörande och tydliga hinder som väsentligt begränsar deltagande. Däremot saknar de minsta lärosätena i stor utsträckning både de finansiella och administrativa resurser som krävs för att delta i ett samarbete som Europauniversitet.
- 4. Förutsättningar för ett effektivt deltagande kan stärkas.** Många utmaningar och svårigheter har förts fram i samtal och enkäter där deltagande kompliceras eller är ineffektivt av olika anledningar. Lärosätenas arbete med att försöka hitta lösningar och skapa nya rutiner inom ramen för nuvarande regelverk har visat att det finns färre faktiska juridiska hinder än vad som bedömdes vara fallet i början av initiativet.

2 Begreppet Europauniversitetet beskriver hela samarbetet, som även kallas Europauniversitetsallians. I rapporten använder UHR benämningen Europauniversitet eller en allians för att beskriva själva samarbetet. UHR menar då inte ett enskilt lärosäte. Ibland används Europauniversitetsinitiativet (European Universities Initiative, EUI) som är en benämning för EU:s förslag att skapa Europauniversitet och som används i policysammanhang.

- 5. Få utmaningar och hinder har att göra enbart med Europauniversitet.** Omfattningen av samverkan inom Europauniversitet (både bredd sett till antal länder och djup i sakfrågor) ställer en rad olika hinder och utmaningar, som ofta har funnits under en längre tid, på sin spets. De är inte specifika för Europauniversitet men aktualiseras återigen i och med utbredningen av dem.
- 6. Risk för A- och B-lag inom svensk högre utbildning.** Många lärosäten har lyft att EUI utvecklas samtidigt som det i hög grad berör frågor för hela sektorn. Det finns en tydlig risk att lärosäten som inte deltar inte kan vara med och påverka eller föra dialog om frågor som i stor utsträckning berör även deras verksamhet.
- 7. Tydliga drivkrafter och motiv hos både lärosäten och studenter.** Det är tydligt i samtal och enkäter att det finns starka motiv för deltagande som bland annat rör kvalitet på utbildning, mobilitet, ökad attraktionskraft och möjlighet till policypåverkan. Både lärosäten och studenter uttrycker tydliga motiv.
- 8. Otydlig koppling mellan finansieringsmodell och tilläggsfinansiering.** Det är politiska ställningstaganden, snarare än finansieringsmodell för högre utbildning, som tycks vara avgörande för enskilda länders beslut om tilläggsfinansiering. 23 av 32 länder har tillfört extra medel till lärosäten i Europauniversitet.
- 9. Studentrepresentation. Svenska studentrepresentanter har en positiv syn på att lärosätena deltar i Europauniversitet.** Svenska studentrepresentanter i allianserna har över lag goda förutsättningar att genomföra sitt uppdrag, men det varierar något mellan lärosätena. Det finns utrymme att stärka förutsättningarna, till exempel vad gäller finansiella resurser, introduktion till uppdraget samt beslutsrätt i alliansens styrning.

Förslag för att stärka lärosätenas förutsättningar

Inom uppdraget, vars resultat redogörs för i rapporten, har det framkommit en rad frågor och områden där förutsättningar skulle kunna stärkas eller utvecklas ytterligare. I rapporten lyfts nio förslag fram för stärkta förutsättningar. UHR noterar även några aspekter som är av vikt. De delas upp i tre områden.

1. Samverkan, erfarenhetsutbyte och stöd från regering och myndigheter
2. Framtida finansiering av Europauniversiteten
3. Översyn av nationella regler och rutiner

Förslag för samverkan, erfarenhetsutbyte och stöd från regering och myndigheter

Förslag:

1. Ett forum för dialog, erfarenhetsutbyte och utveckling i frågor som rör Europauniversitet och andra av EU:s förslag för högre utbildning.
2. Att en myndighet får en roll och resurser för att stötta och samordna ett sådant forum.

Särskilt noterbart att:

- säkerställa att samtliga lärosäten inkluderas i det forum som föreslås, för att undvika att dialog och samarbete i frågor som påverkar hela sektorn enbart förs i dialog med Europauniversitet.
- inkludera studentrepresentanter i dialog och utveckling av frågor som rör Europauniversitet och andra av EU:s förslag för högre utbildning och som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.
- se över stödstrukturer för mindre lärosäten som vill utforska möjligheten att delta i Europauniversitet, som fullvärdig eller associerad partner.
- lärosätena önskar tydligare politiska ståndpunkter i fråga om EU:s universitetsstrategi och förslag för högre utbildning.
- regering och myndigheter i större utsträckning lyfter de områden där Sverige har styrkor, erfarenhet och funktionella lösningar när de deltar i europeiska forum.

Förslag för framtida finansiering av Europauniversitet

Förslag:

3. Att regeringen bör följa frågan om framtida finansiering av Europauniversitet och eventuella konsekvenser av hur den utvecklas.

Särskilt noterbart att:

- särskilt bevaka frågan om framtida finansiering av EUI inom ramen för nästa fleråriga budget inom EU.
- föra dialog om de begränsningar som ett ökat fokus och riktade finansiella satsningar på samarbeten i Europa får för lärosätenas globala samarbeten.

Förslag för översyn av nationella regler och rutiner

Förslag om en översyn:

4. av regelverk och rutiner som försvårar genomförandet av gemensamma program med svenskt deltagande.
5. för att förenkla lärosätenas möjlighet att besluta om att ingå i internationella juridiska former, i kombination med utveckling av andra rutiner som tillförsäkrar fortsatt god kontroll över statens resurser.
6. av möjligheter för UKÄ att genomföra granskning utanför Sverige i enlighet med Bolognaprocessen.
7. av möjligheten att Sverige erkänner granskningar som genomförts av andra EQAR-registrerade organisationer i enlighet med Bolognaprocessen.
8. av migrationsrättsliga förutsättningar och tolkningar av studerande- och forskardirektivet i en europeisk kontext.
9. av status för Erasmus+ Learning Agreement (och andra liknande utbytesavtal) som ett bindande avtal i Sverige.

Särskilt noterbart att:

- ha fortsatt dialog mellan lärosäten och UHR om de behov och utmaningar Europauniversiteten har i samband med antagning till deras gemensamma kurser och program.
- regeringen med stöd från myndigheter fortsätter följa och utvärdera utvecklingen av EU:s förslag om europeisk examen och juridisk form. Förslagen kan innebära behov av nationell anpassning.
- föra dialog om befintliga och nya ramverk för miljöpåverkan och mobilitet.

Summary

Nineteen Swedish higher education institutions currently receive funding within the European Universities initiative and seventy-five per cent of all students in Sweden study at these higher education institutions. An average of ten higher education institutions participate in each alliance, usually from as many countries. Sweden is one of the countries with the largest proportion (44%) of participating higher education institutions in relation to those that are eligible to participate (ones with an Erasmus Charter for Higher Education, ECHE).

Sweden also has a relatively large number of participating higher education institutions, in shared sixth place with Portugal, Belgium and Finland, and somewhat ahead of other countries with larger student populations such as the Netherlands.

Six higher education institutions have stated they applied but didn't receive funding, and the same number say they intend to apply. None of the fifteen smallest higher education institutions with an ECHE have applied for funding.

A few important observations

- 1. Collaboration is extensive.** Collaboration within European Universities is deep, broad and goes beyond normal partnerships and projects. It is still in a start-up phase and is expected to intensify. The scope of collaboration somewhat complicates how to delimit the report.
- 2. Development is ongoing.** The European Universities initiative has developed relatively quickly since the autumn of 2017 and, to some extent, is still under construction. Issues that relate to legal status for alliances, European degree label, and the monitoring of the initiative will be further discussed in 2024.
- 3. Conditions for Swedish higher education institutions' participation are favourable.** If they weren't, fewer would have participated. Nor have higher education institutions put forward clear and decisive barriers that limit participation. However, the smallest higher education institutions largely lack the financial and administrative resources required to participate in a collaboration such as the European Universities initiative.
- 4. Conditions for efficient participation can be further improved.** Many challenges and difficulties have been put forward in conversations and questionnaires stating that, for various reasons, participation is complicated or inefficient. The higher education institutions' efforts to find solutions and create new routines under current regulations has shown that there are fewer legal barriers than was initially anticipated.
- 5. Few challenges and barriers are solely related to European Universities.** The scope of collaboration within European Universities (both in terms of the number of countries and in terms of substantive issues)

brings forth a range of challenges and barriers that have often existed for a longer time. They are not specific to the European Universities but are re-actualised due to the extent of the collaboration.

6. The risk of A and B teams in Swedish higher education. Many higher education institutions have highlighted that the European Universities initiative, that is under development, is largely related to issues relevant for the entire sector. There is a clear risk that higher education institutions that do not participate cannot take part in dialogue and influence issues that impact their work as well.

7. Clear driving forces and motives among higher education institutions and students. It is clear from dialogue and questionnaires that there are strong reasons for participation, that among others include educational quality, mobility, increased attractiveness and the potential to influence policy development. Higher education institutions and students convey clear motives.

8. Unclear link between the systems for funding of higher education and national funding. Political stances, rather than systems for funding of higher education, appear to be decisive for individual countries' decisions to provide additional funding. 23 of 32 countries have given national funding to higher education institutions that are part of European Universities.

9. Student representation. Swedish student representatives have a positive view of higher education institutions participating in European Universities. In the alliances, Swedish student representatives generally have conditions that are conducive to fulfilling the requirements of their role, but this varies between higher education institutions. There is potential for improving these conditions, for example in terms of funding, introduction to the role and decision-making rights in the alliance's governing body.

Proposals to improve conditions for higher education institutions

As part of the task, whose results are presented in the report, numerous issues and areas where conditions could be improved or developed have arisen. The report highlights nine proposals to improve conditions and in connections to those some important aspects are noted. The proposals are divided into three areas.

1. Collaboration, exchange of experiences and support from the government and its agencies
2. Future funding for European Universities
3. Reviews of national regulation and routines

Proposals for collaboration, exchange of experiences and support from the governments and its agencies

Proposals:

1. A forum for dialogue, exchange of experiences and development relating to European Universities and other EU proposals for higher education.
2. That a public agency is allocated a role and resources for supporting and coordinating such a forum.

Of particular note:

- Ensure that all higher education institutions are included in the proposed forum, so dialogue and cooperation on issues that affect the entire sector are not only being discussed with European Universities.
- Include student representatives in dialogue and development relating to issues regarding European Universities and other EU proposals for higher education and that have relevance for education or students' situation.
- Review supporting structures for small higher education institutions that want to explore opportunities for participation in European Universities as full or associated partners.
- Higher education institutions want clearer political standpoints on the European Strategy for Universities and proposals for higher education.
- That the government and its agencies, when participating in European forums, are better at highlighting areas in which Sweden has strengths, experience, and functional solutions.

Proposal for future funding for European Universities

Proposal:

3. That the government should follow the issue of future funding for European Universities and any consequences from how it develops.

Of particular note:

- Specific monitoring of the issue of future funding for the European Universities initiative as part of the next EU multiannual financial framework.
- Conduct dialogue about the limitations that an increased focus and targeted investment in European cooperation entail for higher education institutions' global cooperation.

Proposals for reviews of national regulation and routines

Proposals:

4. Reviews of various rules and routines that complicate the implementation of joint programmes with Swedish participation.
5. Review to simplify higher education institutions' ability to decide on entering international legal entities, combined with the development of other routines that ensure continuing adequate control of government resources.
6. Review opportunities for the Swedish Higher Education Authority to conduct quality assurance outside Sweden in accordance with the Bologna Process.
7. Review opportunities for Sweden to recognise quality assurance conducted by other EQAR registered organisations in accordance with the Bologna Process.
8. Review the conditions and interpretations of the Directive on intra-EU mobility for researchers and students in relation to migration law.
9. Review the status of the Erasmus+ Learning Agreement (and similar exchange agreements) as a binding agreement in Sweden.

Of particular note:

- Continued dialogue between the higher education institutions and the Swedish Council for Higher Education on the needs and challenges of European Universities in association with admissions to their joint courses and programmes.
- The government, with the support of its agencies, continues to follow and evaluate the development of EU proposals on European degree and legal status for alliances. Proposals may entail a need for national adaptation.
- Conducting dialogue on existing and new frameworks for environmental impact and mobility.

Arbetet med regeringsuppdraget

Uppdraget som UHR fått från regeringen är att:

”kartlägga och analysera förutsättningarna för svenska universitet och högskolor att delta i Europauniversitet. UHR ska följa pågående EU-processer kring bl.a. juridisk form för Europauniversitet och en gemensam europeisk examensmärkning. UHR ska vid behov samråda med Universitetskanslersämbetet (UKÄ).

UHR ska vidare kartlägga hur den statliga finansieringen av universitet och högskolors deltagande i Europauniversitet fungerar i andra länder. I redovisningen av denna del av uppdraget ska den beskrivna finansieringen sättas i relation till respektive lands finansieringsmodell för universitet och högskolor. Kartläggningen bör innefatta så många länder som möjligt.”³

Regeringen noterar i uppdraget att ansvariga ministrar i Europeiska unionens råd (i det följande kallat rådet) tydliggör att Europauniversitet fortsatt förväntas vara en viktig komponent i EU:s arbete på utbildningsområdet och en länk till det europeiska forskningsområdet. En utgångspunkt är att ”Sverige ska fullt ut delta i och forma EU-samarbetet på ett sätt som värnar både svenska och europeiska intressen. Det gäller även inom utbildningsområdet.” Sammantaget ser regeringen att ”Europauniversitet och de EU-processer som pågår kopplat till initiativet kan medföra behov av vissa nationella anpassningar.”⁴

Uppdraget ska slutredovisas den 1 april 2024.

Metod och material

UHR har strukturerat metoden för denna rapport utifrån fyra huvudområden:

1. **Analys av dokumentation, forskning och rapporter.** Genomgång av publikationer från centrala aktörer såsom kommissionen och EU-parlamentet som följer upp och utvärderar Europauniversiteten regelbundet. Därutöver har en det gjorts en översiktlig genomgång av en större mängd analyser, rapporter och studier från olika aktörer, till exempel Europauniversitetsallianserna, nätverk av lärosäten eller studenter, enskilda medlemsländer samt andra aktörer med koppling till högre utbildning.
2. **Enkäter till svenska lärosäten och Erasmus+ kontor i andra länder.** Enkäter har riktats till alla lärosäten som har ackreditering inom Erasmus+ och därmed möjlighet att ansöka

3 Utbildningsdepartementet. Uppdrag att kartlägga frågor om Europauniversitet.

4 Ibid.

om att delta i Europauniversitet. Frågorna har anpassats utifrån om de redan deltar; har ansökt men inte beviljats; är intresserade av att delta eller inte är intresserade av att delta. En enkät till lärosätena har genomförts tillsammans med UKÄ och föregicks av en kvalitetssäkring av frågorna i dialog med fem lärosäten. 39 av 43 (91%) lärosäten svarade. De som inte skickade in svar tillhör mindre lärosäten, med något begränsad internationell verksamhet.

Uppgifter om nationell finansiering av universitets och högskolors deltagande i Europauniversitet i andra länder är insamlade genom en enkät riktad till övriga Erasmus+ kontor i 35 länder, varav 23 svarade. För ytterligare nio länder har uppgifterna kompletterats med information insamlad i tidigare sammanhang, vilket innebär att det finns en viss osäkerhet i dessa uppgifter. I många fall har enkäten besvarats direkt av departementet i respektive land.

3. **Deltagande på konferenser och nätverksaktiviteter.**

Uppdraget från regeringen och arbetet med detta har genererat ett stort intresse från olika intressenter, både lärosäten, myndigheter och aktörer i andra EU-länder. UHR har sett det som en möjlighet att utbyta erfarenheter och ha mer informella avstämningar kring inledande resultat och analyser. Under 2023 har presentationer för externa aktörer och/eller deltagande i nätverkande kring EUI skett vid många olika tillfällen.

4. **Fördjupade samtal och fokusgrupper med representanter för lärosäten och studenter.**

Fördjupade samtal har varit viktiga för att kunna utveckla frågor och svar från enkäterna. Det har samordnats med UKÄ och i flera fall har båda myndigheterna deltagit i samtalet. De fördjupade samtalen med lärosäten har genomförts utifrån ett strategiskt urval med förutbestämda variabler för att tillförsäkra olika perspektiv i analysen.⁵ I de fördjupade samtalen har 35 medarbetare vid åtta lärosäten deltagit. Både lärosäten som deltar i Europauniversitet och de som inte gör det. Sammanlagt har samtal hållits i över tjugo timmar.

5 Variabler som beaktats (och i flera fall korsats) är: deltar sedan första utlysningarna 2019/2020; deltar sedan utlysningar 2022/2023, ansökt men inte beviljats, inte ansökt, typ av huvudman, typ av lärosäte (universitet, högskola, konstnärlig högskola); deltagande i pilotprojekt om juridisk form eller europeisk examen. Urval blev som följer; Uppsala universitet, Högskolan i Gävle, Chalmers, Malmö Universitet och Linköpings universitet. Därutöver har samtal hållits med tre lärosäten som inte deltar i Europauniversitet: Högskolan Dalarna, Mittuniversitetet och Stockholms konstnärliga högskola. Chalmers, Malmö Universitet och Linköpings universitet. Därutöver har samtal hållits med tre lärosäten som inte deltar i Europauniversitet: Högskolan Dalarna, Mittuniversitetet och Stockholms konstnärliga högskola.

De samtal som hölls med fem lärosäten som deltar i Europauniversitet var mer omfattande. Under tre timmar berördes följande områden i ett semi-strukturerat samtal med varje lärosäte:

- a. ledningsfrågor
- b. studieadministration och mobilitet
- c. gemensamt utbildningsutbud och kvalitetssäkring.

Inför varje möte skickades en översikt av frågeområden ut till lärosätena. Lärosätena avgjorde själva vilka som deltog i möte i relation till respektive område. I samtalen hade lärosätena god möjlighet att själva lyfta utmaningar eller aspekter i relation till EUI som inte berörts i direkta frågor från UHR. Det har även funnits förutsättningar för lärosätesrepresentanter samt sakkunniga på andra myndigheter att ta del av utkast till rapport, eller valda delar av rapportutkast, som en del av kvalitetssäkringen.

För frågor om studentinflytande anordnades gruppintervjuer med studentrepresentanter i allianserna där representanter från sex svenska lärosäten deltog. Ett samtal har även hållits med företrädare för SFS. Syftet har varit att samla in framgångsfaktorer och utmaningar i studentdeltagandet i Europauniversiteten och studenternas syn på EUI.

Avgränsningar

Den största avgränsningen består i att det, inom ramen för rapporten, inte görs någon systematisk resultatuppföljning av svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet. Med det sagt kommer UHR ändå att behöva göra vissa referenser till (uppnådda eller förväntade) resultat som det svenska lärosätet noterar genom sitt deltagande i Europauniversitetet. Det är ju (förväntade) resultat som motiverar deltagande och även bör beaktas i diskussion om eventuella nationella anpassningar, finansiering med mera.

En annan viktig men något mindre omfattande avgränsning rör antalet lärosäten som involverats i arbetet med rapporten, till exempel genom enkäter och/eller fördjupade samtal. Eftersom uppdraget är fokuserat på svenska lärosätens förutsättningar att delta i Europauniversitet, var det naturligt att skicka enkäten till de 43 lärosäten som har möjlighet att ansöka om deltagande. De här lärosätena står för 99,8 procent av alla studenter som examinerades vid svenska lärosäten 2022.

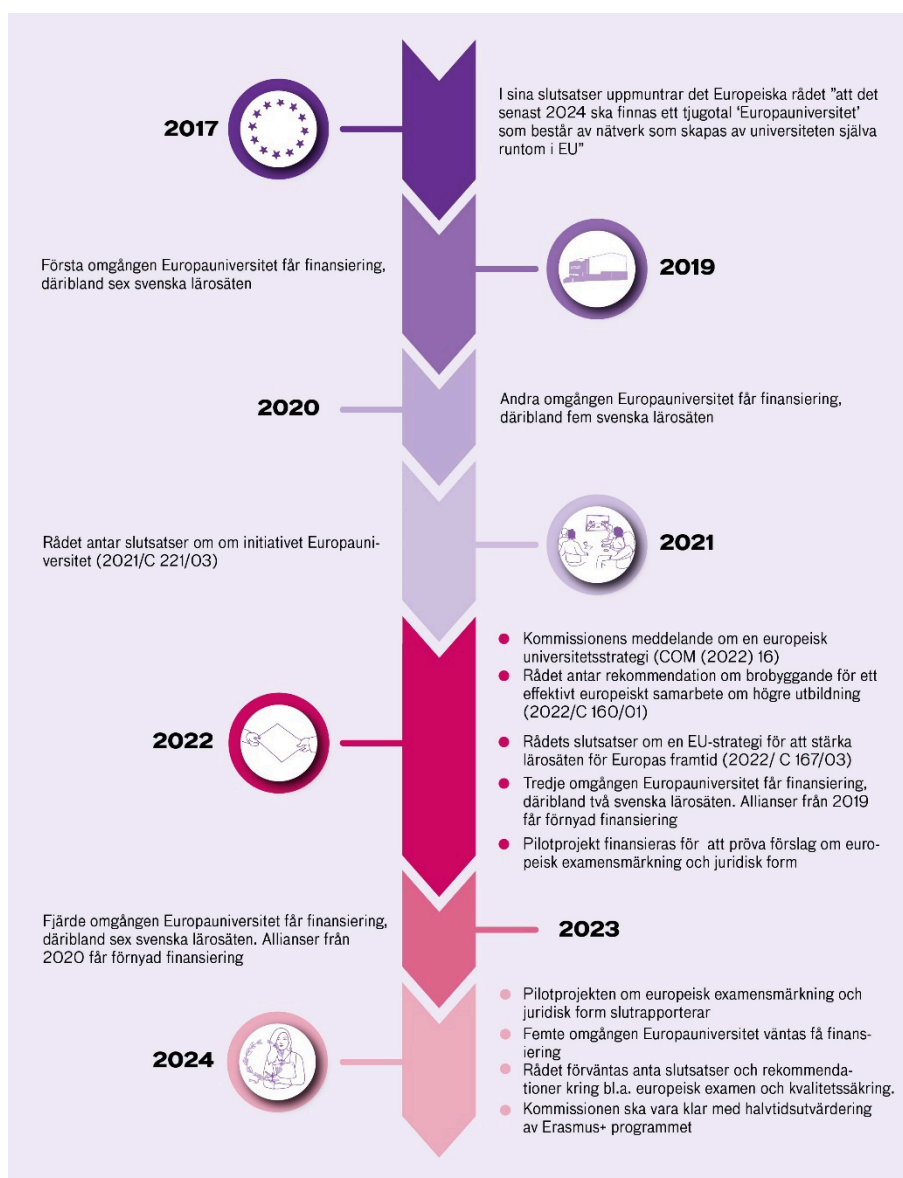
Samtidigt har alltså 6 av Sveriges 49 lärosäten inte involverats i arbete med rapporten då de inte har en ackreditering inom Erasmus+ vilket är en förutsättning för att ingå i en ansökan om Europauniversitet. Även om deras internationella verksamhet är väsentligt mindre omfattande kan de komma att påverkas av EUI i den mån det leder till förändringar för högre utbildning i Sverige.

Initiativet med Europauniversitet tar form

Utveckling av initiativet

EUI är under snabb utveckling och riktningen är inte alltid tydlig ens för de direkta deltagarna. Flera lärosäten har i samtal inom ramen för detta uppdrag kommenterat det i ordalag som att de bygger nya våningar medan de bor i huset, eller som att konstruera en bil som redan är i rörelse. De centrala komponenterna i utvecklingen av EUI visas i tidslinjen i figur 1.

Figur 1. Tidslinje över policyutveckling av Europauniversitet och närliggande initiativ.

Målsättningar för Europauniversitet

EUI har tagits fram och utvecklats inom ramen för Erasmus+ programmet och förväntas på ett övergripande plan bidra till Erasmus+ mål att bland annat främja samarbete, kvalitet, inkludering och rättvisa, spetskompetens, kreativitet och innovation på organisationsnivå och inom politiken på utbildningsområdet.⁶

Europauniversitet är en central del i EU:s strategi för högre utbildning och är specifikt utpekad som ett av fyra flaggskepp inom strategin.⁷ Initiativet har också nära koppling till övriga tre flaggskepp (gemensam europeiska examensmärkning, utveckling av juridisk form och det europeiska studentkortet).

Även om varje Europauniversitetsallians har unika visioner och mål, finns det två övergripande mål med initiativet:

1. Att främja europeiska värderingar och den europeiska identiteten genom att föra samman en ny generation européer som kan samarbeta och arbeta inom olika globala och europeiska kulturer, på olika språk och inom olika sektorer och discipliner.
2. Att ta ett tydligt steg i kvalitet, genomförande, attraktionskraft och konkurrenskraft och möjliggöra en djup institutionell samverkan som bidrar till den europeiska kunskapsbanken, arbetsmarknad, kreativitet, kultur och välfärd.⁸

För att uppnå de övergripande målen preciserar kommissionen en rad delmål. Lärosätena förväntas utveckla ett djupgående, transformativt och långsiktigt hållbart samarbete som bland annat inkluderar:

- Utveckling och integrering av en gemensam långsiktig strategi för högre utbildning, med kopplingar till forskning, innovation och samhällsnytta, baserad på gemensamma värderingar. Här inkluderas även förväntningar kring **gemensamma strukturer för styrning och deltagande** med både studenter och personal, hantering av gemensamma resurser, till exempel personal, administration, data, tjänster samt, när så är lämpligt, utveckling av **gemensam juridisk form**.
- Att etablera en **gemensam "inter-university campus"** som inkluderar sömlös **mobilitet** på alla nivåer, inklusive för personal. Åtminstone 50 procent av studenterna inom alliansen förväntas dra nytta av mobilitet, i någon form.
- Nytt gemensamt **flexibelt och innovativt utbildningsutbud**, på kandidat-, master- och doktorsnivå, där studenter själva kan sätta samman sin utbildning och bestämma var och vad de studerar. Utveckling av en **gemensam examen** med bas i överenskomna europeiska kriterier.

⁶ Europeiska kommissionen, Erasmus+, 2023.

⁷ Europeiska kommissionen. COM (2022) 16.

⁸ EACEA. *Call for proposals*. ERASMUS-EDU-2024-EUR-UNIV s. 5

- Andra flexibla möjligheter till lärande och utbildning, inklusive kortare moment av lärande som leder till **mikromeriter**.⁹
- **Challenge based approach** i kunskapsutvecklande europeiska nätverk, där studenter, akademiker och forskare kan arbeta tvärvetenskapligt med andra aktörer i samhället.

Utöver dessa delmål förväntas allianserna också utgöra goda exempel för att stärka kvalitet, internationell konkurrenskraft och attraktionskraft för europeisk högre utbildning. Det innebär bland annat att stärka flerspråkighet, automatiskt erkännande och arbete med tidigare åtaganden inom Bolognaprocessen (bland annat kring kvalitetssäkring och det gemensamma poängsystemet ECTS).

Rent organisatorisk förväntas mål och delmål förverkligas genom allianser med minst tre lärosäten från minst tre länder. I praktiken har de 50 allianser som till och med sommaren 2023 erhållit finansiering bestått av i genomsnitt nio-tio lärosäten, vanligen från lika många länder. Ett av lärosätena i en allians har koordinerande ansvar, som kan variera något mellan allianserna. Inom några allianser roterar ansvaret. Inget svenskt lärosäte har haft koordinerande ansvar sedan starten.

⁹ I en svensk kontext kan mikromeriter på ett övergripande plan förstås såsom enskilda kurser.

Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet

Ett omfattande deltagande

Med nitton deltagande svenska lärosäten är Sverige väl representerat i EUI och bland de länder i Europa där störst andel behöriga lärosäten deltar. Av figur 2 framgår vilka lärosäten som deltar. En beskrivning av allianserna finns i bilaga två.

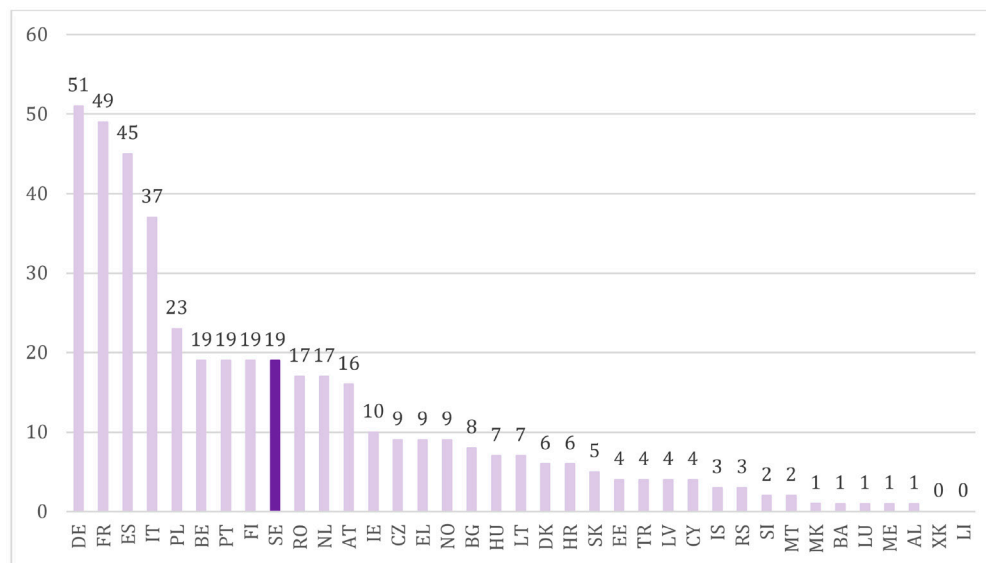
Figur 2. Svenska lärosäten som beviljats medel från Erasmus+ Europauniversitet.

Beviljades 2019 Göteborgs universitet Handelshögskolan Kungliga Tekniska högskolan Linköpings universitet Lunds universitet Stockholms universitet	Beviljades 2020 Chalmers tekniska högskola Karolinska institutet Linnéuniversitetet Luleå tekniska universitet Uppsala universitet
Beviljades 2022 Högskolan i Gävle Högskolan i Skövde	Beviljades 2023 Högskolan i Jönköping Högskolan Kristianstad Högskolan Väst Karlstads universitet Malmö universitet Örebro universitet

Utöver de nitton lärosäten som redan erhåller finansiering genom EUI har sex andra lärosäten ansökt om medel som del i en allians. Lika många angav i enkäten att de har för avsikt att ansöka om medel. Det innebär att 80 procent av de lärosäten som kan delta i Europauniversitet aktivt strävar efter ett sådant deltagande.

Även i en internationell jämförelse, utifrån antal lärosäten som deltar, är Sverige väl positionerade, som framgår av figur 3.

Figur 3. Antal lärosäten som deltar i Europauniversitet per land.

Sverige delar sjätteplatsen med Portugal, Belgien och Finland och något före andra länder med större studentpopulation, till exempel Nederländerna. Över 40 procent av alla lärosäten som deltar kommer från de fyra största EU-länderna: Tyskland, Frankrike, Spanien och Italien.

Kommissionen förväntas inom nuvarande programperiod (som pågår till och med 2027) kommunicera beslut om finansiering till minst tio nya allianser. Det går inte i dag att veta om något ytterligare svenskt lärosäte då får finansiering.

Med dessa beslut uppnår kommissionen målet på minst 60 allianser som inkluderar över 500 lärosäten. Det innebär att på Europainivå kommer runt 10 procent av lärosätena ingå i ett Europauniversitet. Att Sverige redan nu har ett deltagande på 44 procent visar på att svenska lärosäten är mycket väl representerade i allianserna.

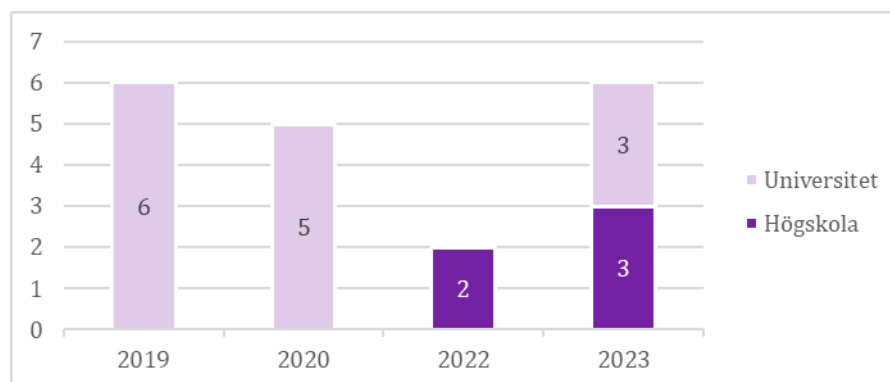
En anledning till den goda representationen är genuint intresse från de svenska lärosätena, förenat med god kvalitet i ansökningarna som gjorts inom respektive allians. Goda internationella kontakter och renommé kan ha bidragit också. Ytterligare en orsak är att det har funnits krav på geografisk spridning i utlysningarna som sannolikt bidragit till att lärosäten i norra Europa varit överrepresenterade i samtliga utlysningar.¹⁰

10 Länderna har delats upp i fyra regioner: öst, väst, nord och syd. Varje allians förväntas ha representation från minst tre men gärna fyra regioner. Cirka 40 procent av alla lärosäten finns i väst, 25 procent vardera i syd och öst och cirka 10 procent i nord. Det är då naturligt att nord har en viss överrepresentation. Craciun m.fl. 2023, s. 23.

Förändringar i det svenska deltagandet

Det svenska deltagandet har till viss del förändrats och utvecklats över tid, inte bara kvantitativt utan även avseende typ av lärosäten som deltar, vilket framgår av figur 4. I stora drag följer utvecklingen i Sverige samma tendenser som i resten av Europa.¹¹

Figur 4. Typ av lärosäte (universitet eller högskola) som beviljats per ansökningsomgång

I de första omgångarna som finansierades 2019 och 2020 var det framför allt större lärosäten eller lärosäten med mycket omfattande internationell verksamhet som ansökte och fick beviljade medel för Europauniversitet.

I de efterföljande omgångarna 2022 och 2023 har flera jämförelsevis mindre lärosäten beviljats finansiering. I de fördjupade samtalen med lärosäten framgår att det delvis har förändrat synen på Europauniversiteten, särskilt bland de lärosäten som ännu står utanför. Det breddade deltagandet har bidragit till ett ökat intresse och motivation för det egna eventuella framtida deltagandet.

En annan gradvis förändring i det svenska deltagandet är i vilken utsträckning deltagande i en allians bygger på tidigare samarbeten. De första elva svenska lärosäten som fick finansiering 2019 och 2020 svarade i något större utsträckning att deras allians byggte på tidigare samverkan.

I fråga om alliansbildning finns det även studier där viss fördjupning skett i fråga om karaktär på alliansen. I en norsk studie som kartlagt olika allianser konstateras bland annat att:

“While the majority of the alliances consist of research-intensive, technical or specialized (‘mono-disciplinary’) higher education institutions – there are a few alliances that have been formed based on their geographical location (urban, coastal), or other key institutional characteristics (e.g., old, young).”¹²

I de svenska fallen finns flera sådana paralleller, där bland annat NEOLAiA (Örebro universitet) som har ett visst regionalt fokus och UNIC (med Malmö universitet) som består av lärosäten i postindustriella städer.

11 Craciun m.fl. 2023.

12 Stensaker m.fl. 2023, s. 237-238.

Små lärosätens deltagande

Alla 43 lärosäten i Sverige som deltar i Erasmus+ kan ansöka om att delta i Europauniversitet. Men i de fördjupade samtalen och enkätsvaren har det framgått att mindre lärosäten ser betydande utmaningar att delta i Europauniversitet. Begränsade egna medel samt administrativa och personella resurser har nämnts som utmaningar, både för att göra en ansökan och kunna genomföra ett deltagande på ett bra sätt.

Utmaningar för små lärosäten har ett tydligt stöd i empiriska data i en rapport beställd från Europaparlamentet. De externa konsulterna noterar en markant underrepresentation av mycket små och små lärosäten i Europauniversitetsallianserna (färre än 500 studenter respektive 500–2 500 studenter). Omvänt fanns en överrepresentation av mycket stora lärosäten i den första utlysningen 2019 och även om den minskade något i följande utlysningar har andelen stora lärosäten, samt i viss utsträckning medelstora lärosäten, snarare ökat.¹³

Den europeiska bilden stämmer i stora drag överens med det svenska deltagandet i Europauniversitet, både bland större och mindre svenska lärosäten. Sexton lärosäten i Sverige med ECHE har färre än 2 500 studenter.¹⁴ Endast Handelshögskolan, som är det största av de sexton lärosätena, deltar i EUI. Med viss reservation för avsaknad av enkätsvar konstateras att inget av de femton minsta lärosätena, som alltså utgör 35 procent av behöriga lärosäten, ens har gjort en ansökan.¹⁵ Tre av dem svarar dock i enkäten att de är intresserade av att göra det.

Av enkätsvaren framgår att särskilt stöd kring ansökan och genomförande samt extra finansiellt stöd, skulle kunna få några av de mindre lärosätena att ompröva sitt ställningstagande. Några anger också att Europauniversitet inte bedöms vara relevant för deras verksamhet. Oavsett lärosätets intentioner så är det tydligt att de minsta lärosätena har särskilda utmaningar att initiera och genomföra ett så omfattande samarbete som Europauniversitet innebär.

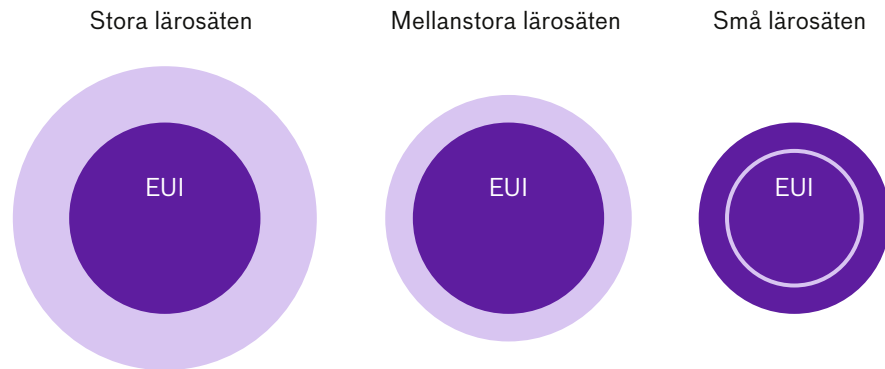
Det har också noterats i flera fördjupade samtal hur förmåga att inleda och genomföra en samverkan inom Europauniversitet skiljer sig åt utifrån storlek på lärosäte. Frågan synliggörs något förenklat i figur 5.

13 Craciun m.fl. 2023, s. 25-26.

14 UKÄ, Antal studenter (VT2023).

15 De enda lärosäten som inte svarade på enkäten var fyra lärosäten i kategorierna mycket små eller små (Akademi för ledarskap och teologi, Beckmans designhögskola, Marie Cederschiölds högskola samt Världssjöfartsuniversitet).

Figur 5. EUI i förhållande till omfattning av lärosätenas internationella samarbete

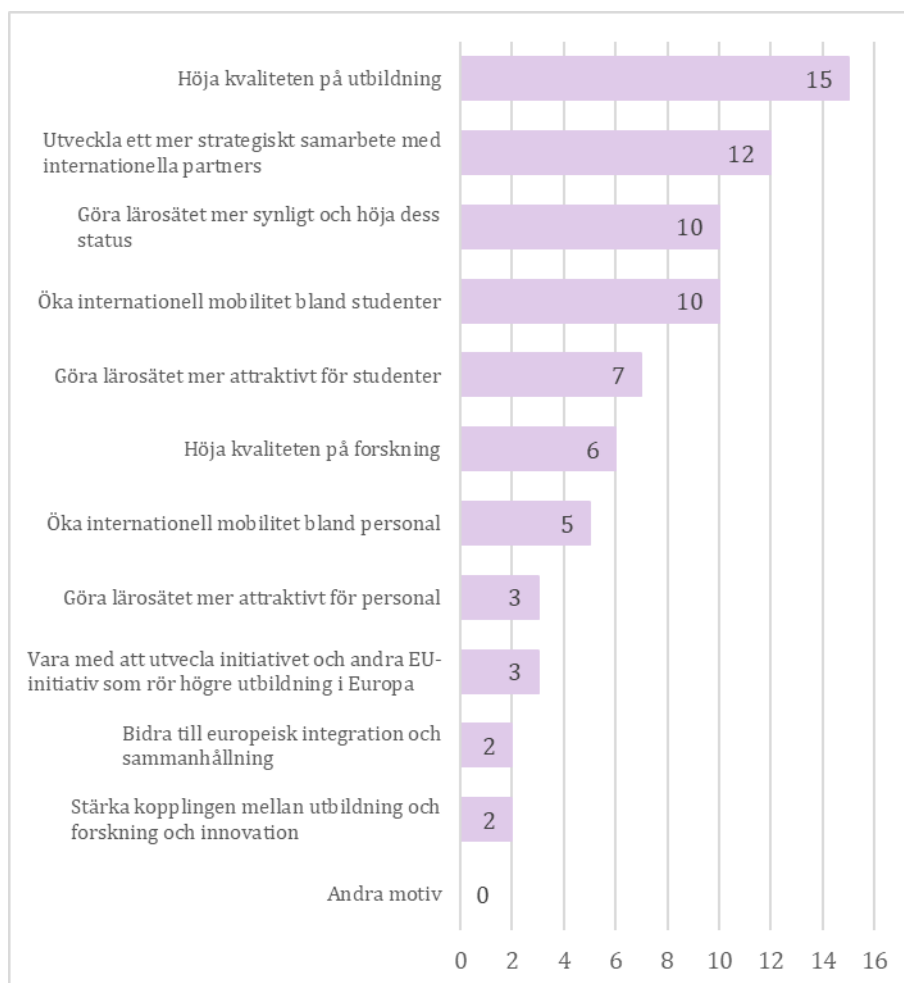
De stora lärosätena ser ofta deltagande i Europauniversitet som ytterligare en pusselbit (ofta en viktig sådan) i en redan omfattande internationell strategi och samarbete. För ett medelstort lärosäte kan deltagandet i Europauniversitet bli nästan detsamma som den internationella strategin (med vissa begränsade samarbeten kvar utanför) och för ett litet lärosäte kan det alltså framstå som så omfattande att lärosätet inte bedöms kunna hantera det med befintliga resurser.

Även om resurser och kapacitet för att delta i Europauniversitet kan skilja sig åt mellan lärosäten har flera lärosäten gemensamt att de ser ett behov av att deltagandet i Europauniversitet förs in i i reguljära processer inom lärosätet. Det blir på så sätt även en del av en mer långsiktig och hållbar strategi.

Motiv för deltagande

Av figur 6 framgår tydligt hur svenska lärosäten sätter verksamheten och studenterna högst upp på listan över motiv för att delta i EUI. Tre av de första fem motiven har tydlig koppling till kvalitet på utbildning, attraktionskraft för studenter och bättre förutsättningar för deras mobilitet. Den bilden har förstärkts i flera av de fördjupade samtalen.

Figur 6. Främsta motiven för svenska lärosäten att delta i Europauniversitet. Upp till fem motiv per lärosäte. Både lärosäten som deltar och lärosäten som vill delta.

I fritextsvaren utvecklar lärosätena sina motiv för att delta i EUI ytterligare. På ett allmänt plan överensstämmer de svenska motiven relativt väl med de vinster som lärosäten i andra europeiska länder har angett för att delta i EUI.¹⁶

I likhet med den europeiska studien kan motiven delas in i tre nivåer:

1. Individuell nivå
2. Institutionell nivå
3. Nationell eller europeisk nivå

Det är viktigt att påpeka att det är en förenkling och att flera motiv kan röra sig mellan olika nivåer.

Bland de motiv som förs fram med koppling till den individuella nivån är möjligheten till mobilitet den allra vanligaste. Här avser lärosätena både personal och studenter:

¹⁶ Craciun m.fl. 2023, s. 39 ff.

”Vi kan erbjuda studenter, akademiker och administrativ personal möjligheter som vi inte kan erbjuda som enskilt universitet”.¹⁷

Över lag är studentperspektivet framträdande på denna nivå. Möjlighet till utökat utbildningsutbud samt ökad internationalisering på hemmaplan är andra motiv som knyter an till det, och som i sin tur även stärker det institutionella perspektivet.

På den institutionella nivån är flera aspekter framträdande. Höjd kvalitet på utbildning men även verksamhetsutveckling framgår av många enkätsvar. Europauniversiteten ses som en möjlighet att ”testa initiativ i mindre skala. Lättare när vi har nära samarbete”.¹⁸ Stärkta nätverk och internationella samarbetsmöjligheter återkommer även på denna nivå, ofta kopplade till ökad synlighet och attraktionskraft för lärosätet.

När det gäller den nationella och europeiska nivån knyter flera motiv an till ett tydligare samhällsfokus och möjligheter att genom samverkan knyta utbildningar till aktuella samhällsproblem och arbeta mot de globala hållbarhetsmålen. Även att utveckla det nationella regelverket. Hos flera lärosäten är lärande i fokus:

”Till den grad svenska lärosäten kan se sina och varandras allianser som samarbetspartners att lära av, stärker allianserna kollektivt svenska akademiska och administrativa gränssnitt gentemot europeisk excellens inom utbildning forskning, som annars hade kunnat lämnas outforskade.”¹⁹

”Genom att samarbeta med andra som tillämpar ett annat regelverk och hanterar frågor på ett annat sätt kan svenska lärosäten/högre utbildning i Sverige få syn på sig själva utifrån och värdera existerande normer och regelverk på ett annat sätt.”

Enkätsvar lärosäte AD, juni 2023

Bortom den svenska nivån handlar det om att bredda perspektiven, samarbeta inom EU med positiv betydelse för demokrati, kultur, hållbarhet. Det anses även viktigt att vara med och utveckla EU:s utbildningspolitik och se allianserna som en plattform för diskussion om framtiden för europeisk högre utbildning.

17 Enkätsvar lärosäte S, juni 2023

18 Enkätsvar lärosäte V, juni 2023

19 Enkätsvar lärosäte AF, juni 2023

Förutsättningar för svenska lärosäten som deltar i EUI

I detta avsnitt ges en överblick över flera av de hinder och utmaningar lärosätena upplever. Avsnittets disposition utgår till stor del från de utmaningar som lärosätena själva rangordnat i enkätsvaren.

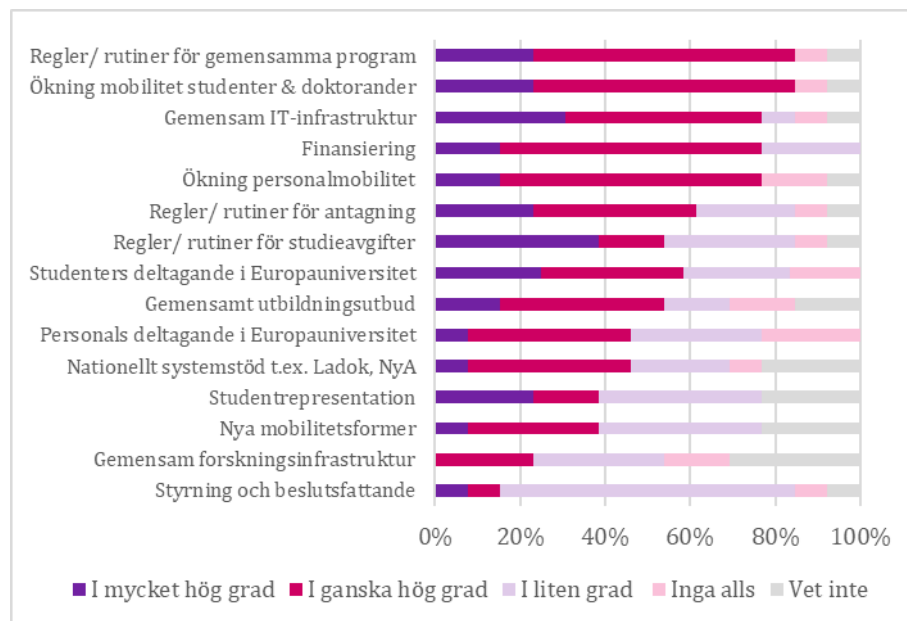
Målet för EUI sätter ramarna för det arbete som sker inom allianserna och utmaningar uppstår i varierande utsträckning inom dessa ramar. Det är graden på utmaningarna som i stor utsträckning avgör förutsättningar för svenska lärosäten att delta i EUI vilket i sin tur är grundfrågan i regeringsuppdraget.

På ett mycket övergripande plan kan det sägas att förutsättningarna är goda, annars hade inte nitton svenska lärosäten redan deltagit i initiativet. Därmed inte sagt att det saknas utmaningar. Det är utmaningar som ofta har funnits en längre tid men som ställs på sin spets genom den både djupare och bredare samverkan som sker inom Europauniversitet.

Översikt av utmaningar för svenska lärosätens deltagande

Svenska lärosäten som deltar i Europauniversitet har rangordnat sina utmaningar enligt figur 7.

Figur 7. I vilken utsträckning upplever ni hinder eller utmaningar i ert Europauniversitet kopplat till följande områden?²⁰

Den svenska bilden i figur 7 stämmer i stora drag överens med en europeisk översikt som European University Association (EUA) tog fram hösten 2022. I listan över utmaningar på europeisk nivå är de fem mest framträdande utmaningarna kopplade till finansiering och resurser, inklusive arbetstid och begränsade tidsramar.²¹ Finansiering är även det enda område i den svenska enkäten där alla uttrycker någon form av utmaning.

Efter utmaningar med resurser följer utmaningar kring gemensamma program i den europeiska kontexten, vilket också är den utmaning där flest svenska lärosäten har uttryckt utmaningar i mycket hög eller ganska hög grad. Med undantag för styrning och beslutsfattande, som bara tangeras ytligt, kommer det resoneras kring utmaningarna i delavsnitt nedan.

I enkätsvaren är det en tydlig skillnad när det gäller utmaningar mellan lärosäten som är enskilda utbildningsanordnare och dem som är myndigheter. Myndigheterna upplever utmaningarna som ganska eller mycket stora i större utsträckning än lärosäten som inte är myndigheter. Omvänt graderas utmaningar som inga alls i nästan 50 procent av fallen för enskilda utbildningsanordnare, medan motsvarande siffra för lärosäten som är myndigheter är endast 4 procent. Det kan bero på att enskilda utbildningssamordnare har större frihet än de statliga lärosätena att styra och organisera sin verksamhet, samt i användning av ekonomiska resurser.

Det går dock inte att dra alltför stora slutsatser av hur utmaningarna skiljer sig åt. Dels kan lärosätenas former för att ta fram enkätsvaren ha skilt sig åt. Dels var det bara två lärosäten med finansiering och annan huvudman

²⁰ Berör de tretton lärosäten som vid svarstillfället hade finansiering för sitt deltagande. Rangordnat efter andel som för respektive utmaning angivit i mycket hög grad eller i ganska hög grad.

²¹ Claeys-Kulik, m.fl., EUA, 2023, s. 11.

än staten (Chalmers tekniska högskola och Handelshögskolan) när enkäten gjordes. De är ämnesmässigt specialiserade, vilket kan minska utmaningar för transnationell samverkan.

På ett övergripande plan berör frågor om internationell samverkan och förmåga att effektivt samverka inom Europauniversitet även lärosätenas autonomi. I en jämförande översyn som EUA gjort bedöms autonomin på svenska lärosäten till exempel vara hög i fråga om personal och utbildning men betydligt lägre i fråga om organisation och styrning samt finansiering.²² Möjligheter att konsolidera autonomi bland svenska lärosäten har lyfts från olika håll flera gånger.²³

Gemensamt utbildningsutbud

Ett av de centrala målen med Europauniversiteten är att höja utbildningens kvalitet och erbjuda sömlös mobilitet för studenter, doktorander, lärare och personal. För att göra möjligt det förväntas allianserna ta fram ett gemensamt, flexibelt och innovativt utbildningsutbud på alla nivåer, inklusive gemensamma program, ta fram en europeisk examen samt andra flexibla utbildnings- och utbytesmöjligheter genom mikromeriter. Fokus är på innovation och nytänkande vad gäller högskolepedagogiska ansatser med studentcentrerat och problembaserat lärande som ledord.²⁴

Det som i sammanhanget kallas gemensamt utbildningsutbud (joint educational offer) innefattar alla de utbildningsaktiviteter som Europauniversiteten tar fram tillsammans eller erbjuder varandras studenter. I det här avsnittet behandlas frågor som rör det gemensamma utbildningsutbudet generellt samt något mer specifikt om mikromeriter och gemensamma program.

Som framkommit i tidigare avsnitt är frågor som rör utbildning och internationella möjligheter för studenter några av de främsta motiven för att delta i Europauniversitet. Lärosäten svarar bland annat att de anser att samarbetet ger dem möjlighet att "kraftsamla för utveckling av gemensamma, tvärvetenskapliga program och ökad mobilitet".²⁵ Den internationella dimensionen i utbildningen stärks genom att studenter och personal får möjlighet att åka på utbyte men även genom att fler besöker det svenska lärosätet och att internationella inslag i utbildningar blir allt vanligare. Ett lärosäte konstaterar att om "det i framtiden blir enklare att röra sig inom alliansen kan studenter få ett ökat kursutbud, på plats eller på distans."²⁶ Det lyfts även att det täta utbildningssamarbetet kan göra det lättare att få till utbyten

22 EUA, 2023, s. 72.

23 SOU 2008:104; Prop. 2009/2010:149; Stockholm – Uppsala universitetsnätverk, 2015; Ekberg, 2023.

24 EACEA. *Call for proposals*. ERASMUS-EDU-2024-EUR-UNIV, s. 5.

25 Enkät svar lärosäte AD, juni 2023

26 Enkät svar lärosäte AH, juni 2023

inom program där få kan åka ut i dag, till exempel att "EUI kan skynda på utveckling av korta utbyten för professionsutbildningar."²⁷

En del påpekar hur ökat internationellt samarbete inom utbildning kan gynna högre utbildning i Sverige mer generellt och bidra till att stärka Sverige som kunskapsnation. Genom Europauniversitetet delar lärosäten sin expertis med varandras studenter och lärare och ger ökade möjligheter till specialisering.

Svenska lärosätenas erfarenheter av utbildningssamarbete i alliansen – så här långt

Det varierar från en allians till en annan hur långt de kommit i sitt arbete med att ta fram gemensamt utbildningsutbud, vilket framför allt beror på hur länge de har samarbetat som Europauniversitet, men också på hur de prioriterar och planerar sina satsningar. Även om det gemensamma utbildningsutbudet är en central del i alliansernas arbete finns många andra viktiga frågor som utvecklas samtidigt, såsom gemensam forskningsinfrastruktur och samverkan med regioner, kommuner och samhället i stort.

Det finns en stor variation i hur den gemensamma visionen för utbildningssamarbetet, mål och aktiviteter ser ut i de olika Europauniversiteten. Det de har gemensamt är att de tänker stort och tänker nytt. De olika aktiviteterna är till exempel följande:

- Att öppna kurskataloger för varandras studenter så att studenterna vid alla lärosäten i Europauniversitetet har större utbud av kurser att välja mellan.
- Att ta fram helt nya kurser i fysiska, virtuella eller blandade former, ofta tvärvetenskapliga och ibland kopplat till alliansens övergripande tema.
- Att erbjuda ett meningsfullt utbyte mellan lärare inom alliansen och erbjuda forum och verktyg till att gemensamt ta fram nya pedagogiska metoder och kursutveckling.
- Att erbjuda kurser där studenter, akademiker och icke-akademiska organisationer (till exempel en kommun eller ett företag) arbetar tillsammans med att ta fram lösningar på verkliga problem med tvärvetenskapliga metoder.

"Ökad möjlighet att försörja fler inriktningar/specialisering inom ett ämne samt interdisciplinära områden, inom såväl forskning som grundutbildning. Mer heterogena forskar-/lärlag samt studentgrupper vilket ger mer mångfacetterade samtal vilket i sin tur utvecklar ämnet som helhet. Möjlighet till ökad interkulturell kompetens hos såväl personal som studenter. Många konstnärliga lärosäten är relativt små vilket gör dessa vinster än mer betydande."

Enkät svar lärosäte AA, juni 2023

27 Enkät svar lärosäte T, juni 2023

- Utveckla lärplattformar eller andra IT-lösningar för alliansens kurser och andra aktiviteter för studenter.
- Att ta fram system och struktur för program eller moduler där studenter kan skapa en egen utbildningsplan genom att själva välja vad de vill studera och var.
- Att testa nya möjligheter att se på utbildning, till exempel genom att erbjuda utbildning som utgår ifrån vilka kompetenser och färdigheter individen efterfrågar, i stället för att fokusera på enbart på kvalifikationen.

Svenska lärosätens förutsättningar att ta fram gemensam utbildning

I EUA:s jämförelse av de europeiska lärosätenas autonomi framkommer att svenska lärosäten har relativt hög grad av autonomi inom utbildningsområ-

"Svensk högre utbildning är till sitt system flexibelt och svenska examina har goda förutsättningar att kombineras med kurser lästa vid lärosäten i andra länder. Det gör att Sverige redan i dag har ett rikt studentutbyte med stora delar av världen."

Enkät svar lärosäte AF, juni 2023

det.²⁸ Svenska lärosäten har alltså större mandat än lärosäten i många andra länder när det gäller att fatta beslut kring utbildning. Svenska lärosäten beslutar själva hur många studenter de antar till kurser och program, med undantag för ett fåtal utbildningar. Lärosäten med universitetsstatus kan inrätta och lägga ned program och kurser som leder till generella examina själva utan att det kräver ansökan om ett

examenstillstånd från UKÄ, med undantag för yrkesexamina och konstnärliga examina. Högsolor måste däremot i olika utsträckning ansöka om examenstillstånd om de inte redan har fått tillstånd utfärdat för den aktuella examen. Dessutom bestämmer svenska lärosäten själva vilket språk som används för utbildningen, i vilken form den ges, samt dess innehåll inom ramen för examensmålen.²⁹

Det uppstår dock fortfarande en hel del utmaningar när lärosäten från flera olika länder, som förhåller sig till olika nationella regelverk, ska ta fram en kurs eller program tillsammans. En av de utmaningar flest lärosäten angett som utmanande i hög eller ganska hög grad, rör regler och rutiner kring inrättande av gemensamma program. Lärosäten har även svarat att regler och rutiner för antagning och studieavgifter kan leda till hinder och utmaningar.

Trots att det är resurskrävande och utmanande att ta fram utbildning med lärosäten i andra länder, ser lärosäten generellt att det arbete de gjort inom Europauniversiteten lönar sig och skapar nya intressanta möjligheter för studenter, akademiker och personal. I intervjuerna har lärosäten bland annat lyft:

²⁸ Bennetot Pruvot m.fl. 2023, s. 44ff.

²⁹ EUA, 2023, s. 71ff.

- Att de redan gett studenter större utbildningsutbud än tidigare och fått tillgång till ökad mångfald kurser och expertkompetens från olika ämnesområden och lärosäten. Ett par lärosäten nämner att tillgången till akademisk expertis de inte själva har samt partnerlärosätenas arbetslivskontakter kan vara av stor nytta för kompetensförsörjning i de svenska regionerna de befinner sig i.
- Att de nya utbildningsmöjligheter som tas fram och testas ger studenter större flexibilitet och möjlighet att påverka innehållet i sin utbildning. Ökad flexibilitet samt ökad mångfald i kurser och ämnen ger studenter större möjlighet att anpassa sin utbildning efter individuella intressen och framtidsplaner.
- De ger exempel på vad internationaliseringen av utbildningen ger studenter och lärare. Till exempel att det ökar deras internationella erfarenhet och interkulturella kompetenser, både genom att åka på utbyte fysiskt eller på hemmaplan, genom mötet med inresande studenter eller virtuella utbildningsmöjligheter.
- Samtliga lärosäten nämner ökade möjligheter till internationella utbyten för studenter, doktorander, akademiker och administrativ personal. Det finns många nya mer flexibla och inkluderande utbytesformer, som till exempel korta utbyten, blandade och virtuella. Det täta samarbetet mellan lärosätena i alliansen har även lett till att det har skapats mobilitetsfönster och nya utbildningssamarbeten i utbildningar där det har varit svårt att tillgodoräkna utbildning utomlands.

Flexibla och innovativa utbildningsmöjligheter med mikromeriter

Snabba förändringar på arbetsmarknaden, särskilt i samband med pandemin och den gröna och digitala omställningen, har lett till att allt fler människor i Europa är i behov av att uppdatera och utveckla sina kompetenser och kunskaper. Det är i det sammanhanget kommissionen har föreslagit framtagandet av så kallade mikromeriter. De kan förenklat beskrivas

Mikromeriter definieras av rådet som:

"uppgift om läranderesultat som en inlärare har uppnått efter en mindre utbildning. Dessa läranderesultat bedöms mot transparenta och tydligt fastställda kriterier. Lärandeerfarenheter som leder till mikromeriter är utformade för att ge inlärare särskilda kunskaper, färdigheter och kompetenser som motsvarar samhällliga, personliga, kulturella eller arbetsmarknadsrelaterade behov. Mikromeriter ägs av inläraren, kan delas och är portabla. De kan vara fristående eller kombineras till större meriter. De stöds av kvalitetssäkring enligt överenskomna standarder inom relevant sektor eller verksamhetsområde."

Europeiska unionens råd, 2022/C 243/02

som korta, snabba och byggbara meriter inom formella och icke-formella lärandemiljöer.

Europauniversiteten förväntas agera som testbäddar för att ta fram och utfärda mikromeriter. I utlysningen för Europauniversitet 2022 och framåt inkluderas mikromeriter som ett av målen och i rådets slutsatser om initiativet Europauniversitet från 2021 uppmanas kommissionen och medlemsstaterna att "gemensamt utforska vilka åtgärder som krävs för att göra det möjligt att testa användningen av mikromeriter inom högre utbildning för att bidra till att bredda möjligheterna till lärande och stärka lärosätenas roll i det livslånga lärande".³⁰

I juni 2022 antog det rådet en rekommendation om en europeisk strategi för mikromeriter för livslångt lärande och anställbarhet. I den förtydligas mikromeriter ytterligare samt hur de ska utformas, genomföras och erkännas.³¹

Användningen av mikromeriter inom svensk högre utbildning

För många lärosäten i Europa är idén om mikromeriter en främmande tanke och ett helt nytt sätt att forma högre utbildning. I Sverige finns det sedan länge en alternativ väg till examen genom fristående kurser. Ett av målen för Europauniversiteten är att de ska erbjuda en möjlighet för studenter att skräddarsy sin utbildning, vilket i viss mån redan är möjligt i Sverige genom att studenter kan få examen genom att kombinera egen utbildning genom fristående kurser i stället för att gå ett program. Den som uppfyller behörighetskraven kan läsa fristående kurser utan att ha examen som mål. Det ger individer möjlighet att komplettera sin utbildning samt uppdatera eller utveckla sina kompetenser och kunskaper.

Svenska lärosätens erfarenhet av fristående kurser är definitivt en styrka när det gäller att testa och utveckla framtagandet och utformandet av mikromeriter inom alliansen. Det finns till exempel redan studieadministrativa rutiner på plats för registrering och erkännande av fristående kurser samt hur de kvalitetssäkras.

SUHF har i 2024 tagit fram ett förslag till Vägledning om mikromeriter där det konstateras att Sverige har redan ett välutvecklat system. Syftet med vägledningen är "att stödja en fortsatt utveckling som både ger trovärdighet och utvecklingskraft framåt. Vi har ju ett utmärkt grundsystem men det har mer potential, som idag inte nyttjas".³²

Lärosätenas utforskning av mikromeriter – ett flexibelt sätt att bygga upp en utbildning

Mikromeriter behöver inte enbart vara fristående kurser utan även andra typer av läranderesultat, som kommissionen beskriver dem. En del av de lärosäten som intervjuats ser inte på de mikromeriter som utvecklas inom deras Europauniversitet på exakt samma sätt som vanliga fristående kurser. I många fall är de poänggivande men ibland inte. Beskrivningen av mikromeriter i rådsrekommendationen från 2022 lämnar ett stort utrymme för

30 Europeiska unionens råd, 2021/C 221/03.

31 Europeiska unionens råd, 2022/C 243/02.

32 SUHF, *Vägledning om mikromeriter* (ej klar).

egen tolkning och tillämpning vilket gör att flera innovativa strukturer och aktiviteter tas fram inom de olika Europauniversiteten.

Att bygga upp program med fristående kurser eller mikromeriter har blivit ett uppskattat och populärt verktyg bland Europauniversiteten och många håller på att utveckla nya strukturer och verktyg. Exempel är Europauniversitetet ENHANCE (där Chalmers deltar) som tagit fram European Education Pathways.³³ Där kan studenter själva bygga ihop flera utbytesperioder (fysiska och virtuella) som kan ingå i deras utbildning genom att välja från en stor katalog med godkända kurser från de åtta lärosäten som samarbetar.

I intervjuerna nämnde flera lärosäten att deras allians i större utsträckning fokuserar på möjligheten att bygga ihop ett program med mikromeriter. Den typen av program gör det möjligt för en del samarbeten att komma runt många av de hinder och utmaningar som upplevs kring framtagandet av gemensamma program i dag. Europauniversitetet ECIU (där Linköpings universitet deltar) är ett annat exempel på hur mikromeriter används för att erbjuda studenter flexibla och individanpassade utbildningar. I en skrivelse från 2021 föreslår ECIU att EU:s förslag till en europeisk examen borde bygga på flexibla och individanpassade program framtagna med mikromeriter, i stället för den traditionella formen för examen.³⁴

Gemensamma program

Med gemensamma program menas här program på kandidat-, master- eller doktorandnivå, som ges av fler än ett lärosäte. Ett gemensamt program kan leda till gemensam, dubbel eller multipel examen.

Många lärosäten i Sverige har lång erfarenhet av gemensamma program. Möjligheterna att utveckla och genomföra gemensamma program har ytterligare hamnat i rampljuset i takt med att Europauniversiteten utvecklats och förslag förts fram om europeisk examen. Det som framför allt lyfts är de hinder och utmaningar som uppstår när lärosäten från flera länder tar fram ett gemensamt program. Ju fler länder som deltar, desto större komplexitet när olika nationella regelverk ska fungera tillsammans. Ett lärosäte exemplifierar i sitt enkätsvar:

”Länders olika lagstiftning kring antagning, examenstitlar, omtentamenstillfällena, studentinflytande i olika organ, överklagande av beslut, regler kring disciplinären, möjlighet att stänga av studenter från studier, betyg på program et cetera.”³⁵

Enligt Bolognaprocessens genomföranderapport från 2020 erbjuder endast 5 procent av lärosäten i Europa ett gemensamt program.³⁶ Bland EU-länder är siffran något högre och hamnar runt 10 procent.³⁷ Detta trots att ministrarna för högre utbildning i länder som deltar i Bolognaprocessen aktivt uttalat

33 ENHANCE, “European Education Pathways”.

34 ECIU university, 2021

35 Enkät svar lärosäte S, juni 2023

36 EACEA, Eurydice, 2020

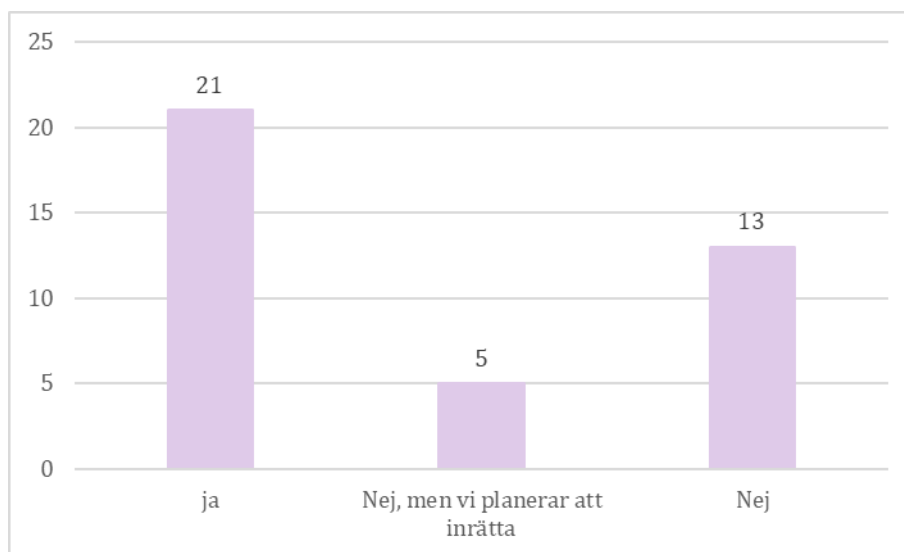
37 European Commission, Burneikaite m.fl., 2023, s. 27.

sitt stöd för gemensamma program, som anses vara en av hörnstenarna inom EHEA.³⁸

Svenska lärosätens erfarenheter av gemensamma program

Åtminstone 21 av de 39 svenska lärosäten som besvarade enkäten har erfarenhet av att erbjuda gemensamma program, inom eller utanför Europauniversitet. Av de lärosäten som inte har erfarenhet av gemensamma program har fem lärosäten planer att ta fram gemensamma program medan 13 lärosäten inte har sådana planer. Det varierar om programmen leder till gemensamma, dubbla eller multipla examen.

Figur 8. Ingår lärosätet eller har lärosätet ingått i några gemensamma program som leder till dubbla, gemensamma eller multipla examen?

Bland de fördelar som svenska lärosäten lyfter fram med gemensamma program finns att de ger lärosäten möjlighet att erbjuda utbildning de själva inte har, att de kan erbjuda studenter utbildning av hög kvalitet samt öka studenternas internationella anställningsbarhet. Gemensamma program har även inbyggda mobilitetsperioder och automatiskt tillgodoräknande av kurser.

Ett av de intervjuade lärosätena, vars allians består av lärosäten som inte befinner sig i huvudstadsområden, ser även gemensamma program som ett bra verktyg för kompetensförsörjning i lärosätenas omgivande kommuner och regioner. Genom att samla kraft och kompetens från de lärosäten som ingår i alliansen kan de ha utbildning på hög nivå och ge mer till sina studenter.

Hinder och utmaningar i att ta fram gemensamma program

Trots att det finns flera positiva aspekter och vinster med gemensamma program, inte minst för studenter, är de hinder och utmaningar som uppstår så omfattande att många väljer att inte ingå i den typen av utbildnings-

38 EHEA, 2015.

samarbeten. Gemensamma program är ett av de områden där flest uttryckt utmaningar, se figur 7.

Av samtal med flera lärosäten har det framgått att inledande mål kring antal gemensamma program i alliansen antingen har sänkts eller inte infriats. De utmaningar som lärosäten lyft i enkät eller fördjupade samtal rör skillnader i nationella regelverk eller rutiner, bland annat i relation till:

- examenskrav och examenstillstånd, särskilt i fråga om gemensam examen
- utformning av examensbevis
- terminstider
- betygsskalor
- utbildningars upplägg och längd
- antagning och/eller avskiljning av studenter
- finansiering och studieavgifter
- utformning av doktorandutbildning och disputation
- Intellectual Property Rights (IPR)

I följande exempel utvecklas hur utmaningar kan se ut i praktiken något.

En återkommande utmaning rör aspekter i regelverk kring utformandet av examensbevis och formen för examination och disputation. Till exempel att det svenska lärosätet ska ange examens benämning, (exempelvis teknologie masterexamen) medan lärosäten i andra länder ofta anger programmets benämning (exempelvis Master in Sustainable Energy). En annan skillnad kan vara att kurserna måste listas i examensbeviset hos vissa lärosäten medan andra brukar lista dem i bilagan, diploma supplement.³⁹ I många länder är det vanligt med en examinationsnämnd och ibland krav på externa examinatorer för gemensamma program, medan examinator i Sverige ska vara anställd lärare vid lärosätet som ger utbildningen.

Gemensamma program på doktorandnivå har särskilda utmaningar i flera avseenden. En uppenbar utmaning är att utbildning på forskarnivå i Sverige motsvarar 240 ECTS (fyra år) medan majoriteten av länderna i Europa har 180 ECTS (tre år). Även disputationsprocesserna kan vara reglerade på olika sätt och skapa utmaningar. Det kan vara önskvärt med en gemensam disputation, i stället för separata, bland annat för att tillförsäkra rättssäkerhet och samma utfall. En disputation i Sverige ska vara öppen⁴⁰, medan den i vissa länder inte får vara det. I Sverige ställer opponenter frågor medan det i andra länder bara kan göras av betygskommittén. Samma kommitté fattar majoritetsbeslut i Sverige medan det i andra länder förekommer att det ska vara konsensus. Det kan noteras att gemensam disputation ett krav för gemensam doktorandutbildning i de kriterier som kommissionen har föreslagit som grund för europeisk examensmärkning.⁴¹

En del utmaningar för att ta fram gemensamma program har inte med regelverk att göra, utan snarare med rekommendationer eller praxis som svenska lärosäten följer. Till den typen av utmaningar hör frågan om termins-

39 SFS 1993:100, 6 kap §10.

40 SFS 1993:100, 6 kap §33.

41 Se figur 12.

tider, som är en av de utmaningar många lärosäten lyft i samtal med UHR och UKÄ. Lärosäten i Sverige följer SUHF:s rekommendation om terminstider, som togs fram i syfte att harmonisera terminerna vid svenska lärosäten för att bland annat underlätta studenters och personals rörlighet mellan utbildningar och lärosäten.⁴² Sverige tillhör, tillsammans med bland annat övriga nordiska länder, de sex länder i Europa där höstterminen börjar redan i augusti. I de flesta europeiska länder börjar höstterminen i september men i tretton länder börjar den i oktober, till exempel Tyskland och Italien som är vanliga samarbetsländer.⁴³ Även om terminstider inte är lagstiftade i Sverige, som de är i flera andra länder, är det inte enkelt för ett enskilt lärosäte att ändra på det då det finns så många andra faktorer som måste tas hänsyn till, till exempel studieadministrativa rutiner, system som bygger på terminuppdelningen samt studiestöd.

Utmaningar är i hög grad situationsspecifika och i relation till de länder och lärosäten som ingår i samarbetet. Av samtal med lärosäten framgår att det blir ett slags förhandling för att i möjligaste mån komma runt hinder, utan att gå emot lagstiftning. Rimligen kan sedan samma tillvägagångssätt användas med samma lärosäte nästa gång, dock inte nödvändigtvis med ett lärosäte i ett annat land (då hinder ofta är annorlunda), eller ens med ett annat lärosäte i samma land.

En konsekvens av de situationsspecifika utmaningarna och lösningarna är också att det kan uppstå situationer där svenska lärosäten tolkar regelverken olika och fattar olika beslut, gentemot samma utländska lärosäte eller lärosäten i samma land.

Översyn av svenskt regelverk för att underlätta gemensamma program/ examen

Utbredda utmaningar kopplade till gemensamma program gör att lärosäten i Sverige får väga för- och nackdelar med varje program för att bestämma om de kan delta i den typen av samarbete. Detta trots att svenska lärosäten generellt har lättare att inrätta nya program och att de i flesta fall inte behöver ansöka om examenstillstånd. Utmaningar anses bland annat bero på restriktiva nationella regelverk i kombination med ofullständig implementering av överenskommelser inom Bolognaprocessen.⁴⁴

I rådsrekommendationen i april 2022 uppmanas följaktligen medlemsstaterna bland annat att:

"[u]ppmuntra, där så är lämpligt, och göra det lättare för högre utbildningsanstalter som deltar i gränsöverskridande samarbete att tillhandahålla gemensamma program och utfärda gemensamma examina i enlighet med Bolognainstrumenten".⁴⁵

I en svensk kontext finns det möjlighet att skapa bättre förutsättningar för erfarenhetsutbyte och lärande, mellan lärosäten som arbetar med gemensamma program och även berörda myndigheter. Det har också explicit förts

42 Gustafsson m.fl. 2004.

43 European Commission, Crosier m.fl., 2023, s. 4.

44 European Commission, Burneikatité m.fl., 2023, s. 25.

45 Europeiska unionens råd, 2022/C 160/01.

fram önskemål om sådant samarbete till UHR i samtal. En djupare samverkan kring gemensamma program kan leda till både spridning av funktionella administrativa lösningar på lärosätena (som därmed inte alltid måste vara enhetliga) och till tydligare underbyggda behov av justeringar i lagstiftning.

För att kunna göra ett effektivare samarbete kring gemensamma program möjligt och underlätta administrationen bör Sverige, i takt med andra länder, se över hur regler, rutiner och praxis kan anpassas och bli mer flexibla. I en sådan översyn bör det analyseras vilka krav som är viktiga att behålla såsom de formuleras i dag och varför, samt vilka krav som går att säkra genom till exempel kvalitetssäkring på olika nivåer. Varje samarbete inleds med en utredning och förhandling av hur olika delar av programmet bör administreras och struktureras för att uppfylla kvalitetskrav och samtidigt leva upp till respektive lärosätes regelverk. Ju större handlingsutrymme lärosäten har desto enklare blir det att ta fram gemensamma program genom olika samarbetskonstellationer. Kvalitetssäkringens roll är av stor betydelse i sammanhanget och det krävs en gemensam förståelse för kvalitetssäkring över gränserna samt ett ömsesidigt förtroende för varandras system.

Möjligheter för transnationell kvalitetssäkring i Sverige

År 2015 antogs riktlinjer för kvalitetssäkring av gemensamma program, European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes (EA) inom ramen för Bolognaprocessen.⁴⁶ EA bygger på Bolognaprocessens standarder för kvalitetssäkring och är framtagna specifikt för att möjliggöra och underlätta extern kvalitetssäkring av gemensamma program.

Tillvägagångssättet är att lärosäten som vill kvalitetsgranska ett gemensamt program kan kontakta en kvalitetssäkringsorganisation som är registrerad i European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR) samt har möjlighet att kvalitetssäkra enligt EA.⁴⁷

I Sverige är det UKÄ som har ansvaret för kvalitetssäkring och registrerad i EQAR. Myndigheten kan dock inte kvalitetssäkra enligt EA eftersom det inte ingår i UKÄ:s uppdrag att verka utomlands. UKÄ kan däremot kvalitetssäkra den del av det gemensamma programmet som ges i Sverige.

Om ett svenskt lärosäte tar fram ett gemensamt program som ska kvalitetssäkras enligt EA kan det därmed inte kontakta UKÄ, men får i stället kontakta någon av de andra EQAR-registrerade kvalitetssäkringsorganisationerna. Till exempel UKÄ:s motsvarigheter i Danmark eller Finland. Den kvalitetssäkring som genomförs kan inte ersätta en granskning som UKÄ genomfört, eftersom Sverige inte erkänner resultaten av granskningar som genomförs av andra organisationer. Därmed kan det uppstå en situation där ett svenskt lärosäte genomgår multipla granskningar, från både UKÄ och andra kvalitetssäkringsorganisationer, med konsekvenser för tidsåtgång och resurser och risk för att granskningarnas utfall kan bli olika.

Utmaningarna för transnationell kvalitetssäkring i Sverige har således två sidor:

⁴⁶ EHEA, 2015.

⁴⁷ EQAR, "A. Application".

- UKÄ kan inte agera internationellt, och därmed inte genomföra kvalitetssäkring av gemensamma program enligt EA.
- Sverige erkänner inte kvalitetssäkring av högre utbildning som utfärdas av en annan organisation än UKÄ.

Kvalitetssäkring av Europauniversiteten och de utbildningar de tar fram gemensamt, är en viktig fråga i utvecklingen av EUI och andra närliggande initiativ, till exempel i att ta fram en europeisk examensmärkning. Nationellt finns även förväntningar på de myndigheter som ansvarar för kvalitetssäkring att följa den snabba utvecklingen av internationella utbildnings-samarbeten.

UKÄ har tagit flera steg i den riktningen. Myndigheten ingick bland annat i projektet EUniQ vars syfte var att undersöka hur ett gemensamt europeiskt ramverk för kvalitetssäkring skulle kunna implementeras.⁴⁸ Nu sker samarbete i en uppföljande arbetsgrupp som bland annat undersöker hinder och möjligheter för transnationell kvalitetssäkring på nationell nivå. UKÄ publicerar även under våren 2024 en rapport om transnationell kvalitetssäkring där det bland annat framkommer att lärosäten önskar få mer kunskap och erfarenhetsutbyte om transnationell kvalitetssäkring.

Studieadministration

Av flera fördjupade samtal har det framkommit att deltagande i Europauniversitet ofta har varit ett strategiskt beslut på ledningsnivå, med varierande grad av förankring i ett inledande skede. Med utgångspunkt i det ställningstagandet har sedan verksamheten följt efter.

Inom det studieadministrativa området har frågor analyserats löpande och lärosätena samverkar i stor utsträckning med detta. SUHF har inrättat en särskild arbetsgrupp för att arbeta med lösningar kring studieadministration i relation till Europauniversitet:

”Arbetsgruppen ska sträva efter nationellt samordnade lösningar som är enkla och smidiga, samt fungerar inom gällande svensk lag och förordning. För kvarstående regelfrågor som inte går att lösa med best practice eller rekommendationer har expertgruppen för studieadministrativa frågor fått uppdraget att bereda dessa inom SUHF, för att ge argumentation och underlag till SUHF:s styrelse och förbunds församling som beslutar om och hur SUHF driver sådana frågor vidare.”⁴⁹

UHR har haft nära dialog med den särskilda arbetsgruppen. Det har också kommit frågor genom enkät, i fördjupade samtal samt i dialog inom Svenska Europauniversitetsnätverket (SEUN), som UHR samordnar.

Lärosätenas samverkan kring studieadministration i relation till EUI framstår som ett bra exempel på effektiv samordning för att lösa gemensamma problem. Flera saker som diskuteras på ett allmänt plan vad gäller registrering, antagning, tillgodoräknande med mera, nämns inte i rapporten utan

48 NVAO, ”EUNI Project”.

49 SUHF, SUHF Arbetsgrupp, 2022.

hanteras enklast av lärosätena själva alternativt genom rekommendationer via SUHF. Det finns dock anledning att särskilt uppmärksamma några frågor.

Regler och rutiner kring avgiftsskyldiga studenter

Enligt figur 7 är regler och rutiner kring studieavgifter den fråga där allra flest lärosäten upplever hinder och utmaningar i mycket hög grad. Utmaningarna kan uppstå i olika situationer och sammanhang, till exempel vid framtagandet av gemensamma program med lärosäten i länder som har studieavgifter för samtliga studenter, eller i samband med avgiftsskyldiga studenters deltagande i aktiviteter som ges inom ramen för Europauniversitetet.

I de flesta fall tas studieavgifter in från något eller några av de övriga lärosätena, för de gemensamma programmen som de svenska lärosätena deltar i. Det svenska lärosätet tar dock inte del av dessa avgifter. Det skapar en situation där det svenska lärosätet får skjuta till pengar till de aktiviteter de andra lärosätena täcker med studieavgifter, till exempel studenternas deltagande i en kick-off i början av programmet, och den extra administration som krävs för gemensamma program. Med det sagt bör det ändå understrykas att det inte finns några önskemål från lärosäten om att få ta emot studieavgifter, utan snarare en önskan att synliggöra de extra omkostnader gemensamma program innebär för svenska lärosäten.

En annan aspekt som framkommit i samtal är effekter på deltagande i gemensamma program som följer av nivån på studieavgifter i Sverige för studenter utanför EU/EES och Schweiz. Avgifterna för dessa studenter är så höga att de kan utgöra ett hinder för svenska lärosäten att delta i gemensamma program, särskilt inom de utbildningar som har mycket höga avgifter, som de konstnärliga. Det framgår av samtal som UHR haft med lärosäten att svenska lärosäten i vissa fall inte ses som lika attraktiva partner på grund av höga avgifter och det finns begränsade möjligheter för dem att anpassa nivåer till de övriga lärosätenas avgifter.

Ytterligare en fråga som rör studieavgifter för studenter utanför EU/EES och Schweiz handlar om dessa studenters möjlighet att, utöver sina ordinarie program eller kurser, ta extra poäng på kurser som ges inom ramen för alliansens gemensamma utbildningsutbud, på lärosätet i Sverige eller något lärosäte i alliansen.

Att ta ut studieavgifter av de avgiftsskyldiga studenterna vid det svenska lärosätet för extra poäng de tar inom Europauniversitetet har vissa utmaningar. Det kan gå emot de avtal som vanligen upprättats inom alliansen att det inte ska tas ut några studieavgifter. Det kräver även särskild kommunikation i marknadsföringen av utbudet att vissa studenter ska betala avgifter och andra inte och det medför en särskild administration, där vissa studenter behöver särskiljas. Att inte ta ut studieavgifter, å andra sidan, kan medföra utmaningar i relation till förordningen (2010:543) om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor. Den stadgar att svenska lärosäten, med vissa undantag, ska ta ut studieavgifter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå för dem som inte är medborgare i en stat inom EES eller i Schweiz.

En lösning kan vara att lärosätena upprättar administrativa och kommunikativa rutiner för att ta ut studieavgifter för avgiftsskyldiga studenter, samt kommunicerar det inom alliansen vid behov. En annan lösning kan vara att kurserna tillgodoräknas inom den utbildning som de avgiftsskyldiga studenterna redan betalar för.

En tredje lösning som diskuterats, och används på vissa lärosäten, är att lärosätena internt reglerar i administrativa rutiner att studieavgiftsskyldiga studenter får läsa ett begränsat antal extra poäng per termin utan att ta ut ytterligare avgift. Genom en tydlig och relativt låg begränsning (5–10 högskolepoäng) samt att antalet studenter med sådana undantag är avgränsat (till exempel till deltagande i internationella samarbeten som rektor beslutat om) kan lärosätena motivera undantagen med hänvisning till §6 i förordningen om studieavgifter som stipulerar att studieavgifterna ska beräknas "så att full kostnadstäckning uppnås för den studieavgiftsfinsansierade verksamheten i sin helhet".⁵⁰ Att ett mindre antal poäng för ett begränsat antal studenter undantas enligt tydliga och förutsägbara rutiner bedöms i detta fall inte påverka helheten.

Förenlighet med studiestöd och försäkring

Det finns aspekter i regelverk och rutiner hos andra myndigheter, till exempel Centrala studiestödsnämnden (CSN) och Kammarkollegiet, som behöver analyseras och eventuellt justeras i takt med att det gemensamma utbildningsutbudet och nya mobilitetsformer inom Erasmus+ och Europauniversitet utvecklas.

De befintliga regelverken och rutinerna utgår i stor utsträckning från en variant av studentutbyte där en student åker till ett mottagande lärosäte och studerar en eller två terminer och sedan återvänder till hemlärosätet och tillgodoräknar sig kurserna. De senaste åren har nya mobilitetsformer utvecklats inom ramen för Erasmus+ och blivit alltmer populära, inte minst i samband med den snabba utvecklingen av utbytesmöjligheter inom Europauniversiteten. Utbyten varierar numera i större utsträckning, både i längd och form (fysisk, virtuell eller blandade). Det är inte alltid tydligt vid vilket lärosäte studenten är antagen eller registrerad, eller hur utbyten ska registreras och förklaras i system som Ladok.

SUHF:s arbetsgrupp för studieadministrativa frågor har uppmärksammat försäkringsfrågorna och UHR har även en kontinuerlig dialog med både CSN och Kammarkollegiet, inom ramen för uppdraget med denna rapport samt Plattform för internationalisering (Plint).

Inom Plint har lärosäten, UHR och CSN bland annat samverkat kring en kartläggning över olika former av utbyten som förekommer på lärosätena. Kartläggningen kan sedan utgöra analys- och diskussionsunderlag för berörda myndigheters eventuella arbete att se över om regelverken behöver anpassas för att täcka olika mobilitetsformer.

50 SFS 2010:543, §6.

Learning agreement som bindande förhandsbesked

Majoriteten av de utbyten som sker inom ramen för Europauniversiteten finansieras via programdelen Erasmus+ mobilitet. Enligt Erasmus+ regelverket måste studieperioden utomlands kunna ingå i studentens examen. För att säkerställa det finns det krav på att det upprättas ett bindande studieavtal, ett så kallat learning agreement mellan studenten, det sändande och mottagande lärosätet.⁵¹ Avtalet upprättas för att ge samtliga parter tydliga ramar för utbytet, bland annat för vilka kurser som studenten ska läsa och hur de kommer tillgodoräknas, men det är framför allt studentens försäkring att kurserna som läses utomlands ingår i examen och att utbytesterminen inte kommer innebära att studierna förlängs. En bilaga till learning agreement är Erasmus student charter. Där står att studenten har rätt att få kurserna som anges i avtalet, och som genomförts med godkända resultat, tillgodoräknade gentemot examen.⁵²

Det finns en motstridighet mellan Erasmus+ regelverk och svensk lagstiftning vad gäller förhandsbesked för tillgodoräknande. Svenska lärosäten kan inte ge förhandsbesked på det sätt som det formuleras i Erasmus+ learning agreement och som programmet inom Erasmus+ kräver. Enligt högskoleförordningen har en student som har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat rätt att tillgodoräkna sig det för högskoleutbildning vid en annan högskola.⁵³ Det innebär att det sker en provning av tillgodoräknande först när utbildningen har genomförts med godkänt resultat. Ett learning agreement är inte "bindande för lärosätet vid den provning av en ansökan om tillgodoräknande som senare sker".⁵⁴

Det bör påpekas att de rutiner lärosäten i Sverige har för att hantera learning agreement och tillgodoräknande säkerställer att learning agreement i de allra flesta fall följs. Rutinerna har dessutom förstärkts genom den rekommendation om automatiskt erkännande som SUHF fastställde i 2023. I den framgår att svenska lärosäten "tillämpar automatiskt erkännande när resultat från en studieperiod utomlands inom högre utbildning i ett EEA eller EHEA-land erkänns vid det svenska lärosätet enligt vad som överenskomits på förhand i ett lärandeavtal och bekräftats i betygsdokumentation".⁵⁵ Eftersom rekommendationen är ny har det inte gjorts någon uppföljning än.

Trots att det finns rutiner och rekommendationer kvarstår grundproblemet; att learning agreement som måste upprättas i samband med Erasmus+ utbyte – och som är studentens garanti – inte är bindande trots att avtalet tydligt formuleras på det viset.

I ett rättsfall från 2013 överklagade en student lärosätets beslut att inte tillgodoräkna de kurser som listats i ett learning agreement (inom utbytesprogrammet Nordplus). I det fallet konstaterade Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) att förhandsbesked inte är bindande för lärosätet. Ett tillgodoräknande prövas först när studierna har genomförts med godkänt

51 Europeiska kommissionen, Erasmus+, 2023.

52 Europeiska kommissionen, Erasmus+, Erasmusstadgan 2021-2027.

53 SFS 1993:100. Kap 6, §6.

54 UKÄ, 2021, s. 39f.

55 SUHF, Rekommendation, 2023.

resultat. Studenten yrkar att hon hade fått information om att kurserna skulle tillgodoräknas, annars hade hon inte deltagit i utbytet.⁵⁶ Samma resonemang fördes i ett liknande rättsfall 2015 där ÖNH bekräftat att den dokumentation som studenten lämnade in, som bland annat omfattade ett learning agreement "inte är att anse som ett beslut om tillgodoräknande, eller löfte om tillgodoräknande."⁵⁷

ÖNH:s bedömningar bekräftas av UKÄS vägledning till lärosätena avseende tillgodoräknande 2021, där myndigheten anser att "lärosätena bör tydliggöra att ett förhandsbesked, när ett sådant lämnas, bara är ett preliminärt besked." I en tidigare rapport konstaterade Högskoleverket att om lärosäten inte förtydligar att förhandsbesked är preliminärt riskerar lärosätet att bli skadeståndsskyldiga gentemot studenten eftersom "det genom fel eller försummelse lämnat felaktiga upplysningar eller råd".⁵⁸

Å andra sidan, om lärosäten gör som UKÄ rekommenderar, och därmed inte ger studenten ett bindande förhandsbesked genom att använda av Erasmus+ standardiserade learning agreement (som i sin numera digitala form inte går att justera eller komplettera) kan det innebära avtalsbrott eftersom villkoren för att delta i Erasmus+ inte följs. Den problematiken har även lyfts i en statlig utredning från 2018 om validering i högskolan.⁵⁹

En av de grundläggande principerna lärosäten förbinder sig till i ECHE (lärosätenas ackreditering för att delta i Erasmus+) är att "säkerställa ett fullständigt automatiskt erkännande av alla högskolepoäng [...] som förvärvats på ett tillfredsställande sätt under en studie- eller praktikperiod utomlands." Av vägledningen till ECHE framgår att learning agreement är hörnstenen för ett framgångsrikt Erasmusutbyte och att det är bindande för alla parter:

"Learning agreements are binding for all three parties and require that, on successfully completing the mobility period, the sending HEI recognises the credits earned by the student and documents these credits in the student's records, so that they can be identified in a transparent way."⁶⁰

UHR, som nationellt kontor för Erasmus+, har i uppdrag att följa upp om svenska lärosäten som deltar i Erasmus+ programmet lever upp till ECHE och Erasmus+ regelverk. Enligt riktlinjer för de nationella kontorens uppföljning av ECHE från 2023 är tillgodoräknande av studieperioden och uppfyllelse av learning agreement ett av de områden NA-kontoren särskilt måste uppmärksamma.⁶¹ För att säkerställa att lärosäten som deltar i Erasmus+ programmet har förutsättningar att följa kraven i programmet bör learning agreement bli bindande i Sverige.

Ett learning agreement är framför allt en garanti för studenten och ett viktigt verktyg för att främja mobilitet inom ramen för studier. Om studenterna inte kan få tydliga besked som kan vara till stöd i beslut om att genomföra utlandsstudier kan det minska incitamenten till utbytesstudier.

56 ÖNH. Beslut 2013-01-18 (Reg.nr. 41-1152-12).

57 ÖNH. Beslut 2015-04-17 (Reg. nr. 241-00251-15).

58 UKÄ, 2021, s. 39.

59 SOU 2018:29, s. 245 ff.

60 Europeiska Kommissionen, 2020, s. 16.

61 European Commission, ECHE monitoring guide, 2023.

Antagningsstöd inom det gemensamma utbildningsutbudet

Som framgick i avsnittet om gemensamt utbildningsutbud sker en snabb utveckling av gemensamma kurser, program och annat utbildningsutbud. Allianserna utannonserar kurser på sina hemsidor och med bas i bilaterala eller multilaterala avtal inom alliansen fördelas vanligen platser på utbildningarna.

Det har framgått i samtal med lärosäten och även den arbetsgrupp som SUHF tillsatt för EUI-studieadministrativa frågor att det kan finnas utmaningar för antagning av studenter från det svenska lärosätet, för poänggivande kurser som ges vid svenska lärosäten.

Studenter från andra lärosäten inom alliansen hanteras vanligen som utbytesstudenter och platser kan distribueras bland lärosäten som deltar baserat på ingångna avtal. Men studenter vid det egna lärosätet kan inte anses vara utbytesstudenter, för kurser som det egna lärosätet ger.

Följden blir att antagningen behöver ske inom ramen för ordinarie antagningsomgångar, för de platser som varit avsatta för studenter från det svenska lärosätet i alliansen. Två utmaningar kan då uppstå:

För det första att det svenska centrala ansökningssystemet kan ha andra och längre ledtider. För kortare kurser kan tiderna för antagning vara för långa. Till exempel: alliansen ger en tvåveckorskurs i december. De tio lärosäten som deltar i alliansen tilldelas fem platser var. Annonsering av kurs sker på alliansens hemsida fyra till sex månader innan. Men då är det redan för sent för de svenska studenterna, som skulle ha behövt söka någon av de fem platserna redan inom ordinarie antagning den 15 april.

Lärosätena kan beställa särskilda ansökningssomgångar inom ramen för det centrala ansökningssystemet NyA, men det kan uppfattas som kostsamt för en liten kurs på ett enskilt lärosäte. Det skulle vara enklare om det gällde flera lärosäten och kurser, även sådana som inte nödvändigtvis ges inom Europauniversitet. Ett annat alternativ kan vara sen antagning, men det förutsätter ändå att kursen funnits med redan i den ordinarie ansökningssomgången. Problemet med ledtider för antagning är inte generellt och i vissa fall bestämmer allianserna höstens gemensamma kurser och program redan tidigt under året.

För det andra skulle en öppen utlysning inom ordinarie ansökningssomgång vara just öppen. Även andra studenter, som inte studerar vid lärosätet som ingår i alliansen, får då tillgång till de fem platser som avsatts för det svenska lärosätet som deltar i alliansen. Inom ramen för en nationell skattefinansierad högre utbildning bör utmaningen betraktas som mindre. Några lärosäten anser att den ändå bör nämnas, eftersom de lärosäten som deltar investerar extra resurser för deltagandet, medan andra lärosäten helt enkelt betraktar sökande studenter (från andra lärosäten) som studenter på det egna lärosätet den dagen de blir antagna och registrerade.

Det finns inte möjlighet att avsätta platser endast för studenter vid det egna lärosätet. Enligt högskoleförordningen får lärosäten "vid antagning till en kurs som vänder sig till nybörjare (...) ge förtur åt sökande som redan

är studenter vid den högskolan”.⁶² En möjlighet som har diskuterats inom ramen för SUHF:s arbetsgrupp för EUI-studieadministrativa frågor har varit att föreslå utvidgade möjligheter till förtur, som även omfattar andra kurser än de som vänder sig till nybörjare, till exempel inom EUI eller andra internationella utbildningssamarbeten.

Digitala systemlösningar

Frågan om digitala systemlösningar för Europauniversiteten och relation till svenska system för antagning och registrering av studiemeriter har diskuterats sedan de första projekten inleddes 2019/2020.⁶³ Dialogen kring systemlösningar har i stor utsträckning skett inom respektive allians, snarare än på nationell nivå. Några har utvecklat egna och nya system inom sina allianser, medan andra använder befintliga system i den utsträckning det går.

I några av de fördjupade samtalen har det uttryckts en oro för att det kan uppstå problem framöver, om volymerna av studenter inom det gemensamma utbildningsutbudet ökar, utan att det finns ändamålsenliga system på plats. Gemensam IT-infrastruktur är även en av de frågor som hamnar högt på listan när svenska lärosäten rangordnar sina utmaningar, se figur 7.

SUHF har inom ramen för ett tidsbegränsat uppdrag gjort en initial kartläggning av pågående digitaliseringssatsningar.⁶⁴ Av preliminära slutsatser framgår bland annat att alliansernas systemutveckling och systemstöd något förenklat kretsat kring tre frågor:

1. stöd för studentrekrytering (till exempel utbildningskataloger)
2. lärplattformar
3. stöd för att knyta studenterna till alliansen (till exempel antagning och behörighetssystem).

De främsta stegen har tagits inom gemensamma utbildningskataloger och lärplattformar. Antagning sker ännu i stor utsträckning på sedvanligt sätt, vanligen inom ramen för hantering av utbytesstudenter.⁶⁵

Den mest påtagliga utmaningen bedöms vara resurser, som även skapar en sårbarhet genom att få personer arbetar med frågan. Systemutveckling behöver ofta komma i ett sent skede (efter att det har fattats policybeslut och verksamheten tagit fram tydliga detaljer över hur samverkan ska ske). Då risker både pengar och tillräcklig tid saknas för utveckling. En annan utmaning är att fördjupa den digitala utvecklingen och transformationen, bland annat genom att knyta expertis med domänkunskap närmare projekten.

Av de preliminära slutsatserna framgår att flera intervjuade aktörer anser att lösningar bör vara gemensamma och generella, snarare än utvecklas lokalt och vara specifika för enskilda samarbeten. Det stämmer överens med flera enkätsvar som kom in till UHR och UKÄ och som kan exemplifieras med följande:

62 SFS 1993:100, 7 kap, §17.

63 Göteborgs universitet, 2020.

64 SUHF, Uppdrag, 2023.

65 Nauwerck, 2024.

”Vi tycker det är viktigt att det ska finnas stöd i de nationella systemen (t.ex. Ladok och NyA) för att hantera administrationen kring Europauniversitet så vi slipper speciallösningar. Vidare tycker vi också att det är bra att SUHF har inrättat en arbetsgrupp för att jobba med studieadministrativa frågor [...] Den gruppen bör också kunna föra vidare eventuella behov av stöd till t.ex. UHR och Ladok så att de får en enad bild av vad behoven faktiskt är och inte behöver agera på önskemål från enskilda allianser.”⁶⁶

Ett förslag som SUHF:s utredare för fram är att beskriva det nationella ramverket, med bas i NyA och Ladok, lite mer tekniskt detaljerat och på engelska, för att underlätta dialog på europeisk nivå. Ett annat förslag som förs fram i preliminära rekommendationer från SUHF:s arbetsgrupp för studieadministrativa frågor inom EUI är anslutning till Emrex. Emrex är till viss del sammankopplat med Ladok (samt studieadministrativa system i några andra länder) och skulle kunna underlätta för överföring av studieresultat med mera inom Europauniversiteten. Det nämndes även i fördjupade samtal, där ett lärosäte efterfrågar utbildning för att kunna marknadsföra Emrex inom alliansen.

Det kan också göras bredare ansatser från svenskt håll avseende en nationell, och på sikt eventuellt internationell, dialog om fungerande och hållbara systemlösningar. I viss utsträckning har det påbörjats genom att SUHF, efter samråd med Ladokkonsortiet, Vetenskapsrådet och UHR har tillsatt en utredning ”om framtidens e-infrastruktur för högre utbildning”.⁶⁷

Mobilitet

Målen för mobilitet är centrala för EUI och framgår bland annat av utlysningarna.

”Students, doctoral candidates, and staff benefit from seamless mobility opportunities (physical, blended mobility or virtual learning) to study, train, teach, do research, work, or share services in any of the partner institutions. Embedded mobility at all levels, including at Bachelor, Master and Doctoral levels, is a standard feature. At least 50% of the students within the alliance should benefit from such mobility, be it physical, virtual, or blended.”⁶⁸

I rådets rekommendation från 2022 förs också ett resonemang om breddat deltagande i mobilitet. Medlemsländerna anmodas att:

”stödja högre utbildningsanstalter så att rörlighet (fysisk, virtuell eller blandad) integreras på ett mer systematiskt och flexibelt sätt [...] så att en större grupp studerande, även studerande med begränsade möjligheter [...] kan dra nytta av dynamiken i det integrerade samarbetet.”⁶⁹

Fysiska, virtuella och blandade former för mobilitet nämns återkommande i relation till Europauniversiteten. Utvecklingen av dessa former skedde i stor utsträckning i planering av Erasmus+ programmet som startade

66 Enkät svar lärosäte P, juni 2023

67 SUHF, Direktiv, 2023.

68 EACEA. Call for proposals. ERASMUS-EDU-2024-EUR-UNIV, s. 6.

69 Europeiska unionens råd, 2022/C 160/01.

i januari 2021, där kortare samt virtuella mobiliteter kompletterar de tidigare längre fysiska mobiliteterna. Europauniversiteten, särskilt utlysningarna 2019 och 2020, utgjorde en tidig möjlighet att testa de nya mobilitetsformerna. Den praktiska tillämpningen fick sedan ökat genomslag i och med covid-19.

Lärosätenas syn på möjligheter och utmaningar med mobilitet

För svenska lärosäten är ökade möjligheter till mobilitet både ett av de främsta motiven till att delta och en av de största utmaningarna. Samtliga tretton lärosäten som deltog i Europauniversitet vid tiden för enkäten nämner i sina fritextsvar mobilitet som en vinst eller motiv för det egna lärosätets deltagande i Europauniversitet. I flera fall anses det även vara positivt för högre utbildning på ett generellt plan. Särskilt fokus är på studentmobilitet, även om mobilitet för personal också nämns. ”Ökade mobilitetsmöjligheter för studenter, doktorander och personal på alla nivåer = perspektiv och erfarenhetsutbyte”, som ett lärosäte sammanfattar det.⁷⁰

När det gäller utmaningar rankas ökning av studentmobilitet näst högst i enkäten. I de fördjupade samtalen utvecklar lärosätena resonemanget om utmaningar för mobilitet och flera områden berörs, bland annat:

- Förståelse för och tolkning av den övergripande kvantitativa målbilden för mobilitet
- Förmåga att hantera ökande mobilitetsflöden med balans
- Migrationsrättsliga aspekter
- Miljöpåverkan och utökad mobilitet

Förståelse för och tolkning av övergripande kvantitativ målbild för mobilitet

En övergripande frågeställning inom mobilitetsområdet är hur lärosätena förhåller sig till målet om att 50 procent av studenterna ska dra nytta av mobilitet, i någon form. Frågan är intressant, inte minst i ljuset av att andelen utresande i SCB:s senaste rapport ligger på endast 9 procent. Lärosäten med allra högst studentmobilitet ligger för närvarande mellan 10 och 15 procent, med Handelshögskolan som tydligt undantag på 35 procent.⁷¹

Den här statistiken är förvisso tydligt påverkad av pandemin. Det rör antal examinerade under läsåret som studerat utomlands någon gång under föregående tolv terminer (där ju pandemin påverkade förutsättningar för utlandsstudier under minst tre terminer). Åren före pandemin var andelen svenska studenter som genomfört studier utomlands 13–15 procent. Det finns också viss diskrepans mellan den nationella statistiken och antalet faktiskt genomförda mobiliteter.⁷²

70 Enkät svar lärosäte O, juni 2023

71 SCB, 2023, s. 38.

72 Här finns flera exempel. Kortare mobiliteter eller mobilitet som inte tillgodoses räknas inte alltid med. Utlandspraktik, uppsatsskrivande utomlands eller till exempel verksamhetsförlagd utbildning där studenten fortsätter vara registrerad vid det egna lärosätet registreras inte heller alltid som utbyten.

I de fördjupade samtalen framgår att lärosätena har en flexibel tolkning av målet på 50 procent mobilitet. De känner inte en märkbar press att tydligt rapportera i relation till denna siffra, eller oro att eventuella tillkortakommanden ska påverka alliansens arbete eller finansiering.

Flera lärosäten mäter mobiliteten inom alliansen, men på lite olika sätt. Något lärosäte ser på hur utveckling i mobilitet utvecklas inom alliansen, eller med specifika lärosäten inom alliansen, jämfört med hur det var innan alliansen skapades. Då kan ett mål vara att mobilitetsflöden ska öka med 50 eller 70 procent. Ett annat lärosäte har tydliga mål om ett ökat årligt antal deltagande studenter i det gemensamma utbildningsutbudet (från 1 000, 2 000, 5 000 och upp till 10 000), men har samtidigt valt att inte räkna in ordinarie utbyten till och från allianslärosäten genom Erasmus+ för studier eller praktik bland dem.

Ytterligare en aspekt där det är vissa skillnader i tolkning är vilken studentpopulation som räknas. Är det alla studenter på lärosätet, eller är det snarare de delar av lärosätet som närmast berörs av Europauniversitetssamarbetet? Även här skiljer sig svaren åt mellan lärosätena.

Flera lärosäten nämner i sina enkätsvar även internationalisering på hemmaplan som en positiv effekt av Europauniversitet. Ur ett sådant perspektiv kan möjligen inresande lärare som håller kurser eller inresande studenter som deltar i kurser bidra till att studenter vid det egna lärosätet "benefit from such mobility".

Trots skillnader i tolkningar ser många lärosäten 50 procent mobilitet närmast som ett långsiktigt mål eller en vision. De ser också hur olika nya mobilitetsformer, till exempel kortare utbyten och vistelser eller virtuella och blandade mobiliteter, kan bidra till att minska gapet mellan mål och officiella nationella siffror enligt UKÄ och SCB.

Förmåga att hantera ökande mobilitetsflöden och balans i dessa

Lärosätena var i sina enkätsvar på en generell nivå relativt avvaktande i fråga om konkreta juridiska hinder eller andra behov av justeringar. Det samma gäller även i relation till mobilitet. Det är tydligt i de fördjupade samtalen att den inställningen hänger samman med ett behov av att vänta och se. Flera lärosäten anger att det gemensamma utbildningsutbudet är under utveckling och än så länge kan lärosäten hantera mobiliteten med de verktyg som finns.⁷³ När mobilitet inom Europauniversitet ökar väsentligt kommer dock utmaningar att uppstå.

En sådan generell utmaning rör balans i mobilitetsflöden. Läsåret 2022/23 reste nästan dubbelt så många utbytesstudenter in till Sverige, jämfört med antal utresande.⁷⁴ Det har varit liknande proportioner under flera år, och ännu tydligare under pandemin då obalansen förstärktes ytterligare. Läro-

73 Dessa verktyg kan variera. Flera lärosäten har egna program som till exempel Mobility-Online eller MoveON. I vissa fall kopplade direkt till Ladok. Något kompletterar med Excel.

74 SCB 2023, s. 35.

säten brukar eftersträva långsiktig balans i antal in- och utresande genom avtal där studentutbyten regleras.

I några av de fördjupade samtalen framkom det att mobilitet inom allianserna kan bli obalanserade och att svenska lärosäten som deltar i Europauniversitet ofta kan räkna med fler inresande än utresande. Det har att göra både med utmaningar att få svenska studenter att resa ut och goda förutsättningar för inresande, med till exempel brett kursutbud på engelska och välrenommerade lärosäten.

De lärosäten som fört fram det har dock en generell acceptans för att det kan finnas obalanser inom allianserna. I flera fall finns en strävan att reglera det i viss utsträckning inom alliansen, genom multilaterala eller bilaterala avtal mellan de lärosäten som deltar. Något lärosäte uppgav även att det sagt upp andra (obalanserade) avtal, för att ge ökat utrymme för inresande studenter från andra lärosäten i alliansen.

Migrationsrättsliga aspekter

Några lärosäten förde i de fördjupade samtalen fram utmaningar för inresande tredjelandsstudenter, baserat på Migrationsverkets bedömningar.

Enligt ett avgörande i Migrationsöverdomstolen i mars 2023 behöver inresande tredjelandsstudenter som studerar inom Erasmus+ och avser att göra ett utbyte i Sverige som är längre än 90 dagar, ansöka om uppehållstillstånd, även om de har uppehållstillstånd för studier i ett annat EU-land.⁷⁵ Migrationsverket har i processen bland annat anfört att utbytesstudier som påbörjas spontant, på den studerandes egna initiativ, under pågående studier i en annan medlemsstat bör föregås av en ansökan om uppehållstillstånd för studier i Sverige.⁷⁶ Rätten till att endast anmäla inresande enligt studerande- och forskardirektivet (direktiv 2016/801/EU) bör enligt Migrationsverket vara förbehållen situationer där studenten antagits till en utbildning där utbytet är ett obligatoriskt moment i studierna. Studierna ska vara planerade från början och där uppehållstillståndet i den andra medlemsstaten hänvisar till unionsprogrammet eller avtalet mellan lärosätena. Denna linje bekräftades av Migrationsöverdomstolen.

Flera lärosäten har hört av sig till UHR efter avgörandet i Migrationsöverdomstolen och anser att den rättsliga tolkningen försvårat deras arbete med utbyten inom Erasmus+. Även lärosäten utanför Sverige har hört av sig och fört fram att den svenska tolkningen av studerande- och forskardirektivet kan vara mer restriktiv än i andra länder.

UHR bedömer att en mer omfattande mobilitet inom Europauniversitet innebär att även fler tredjelandsstudenter med uppehållstillstånd i andra EU-länder för studier, kommer att resa in för utbyten. En restriktiv tolkning av studerande- och forskardirektivet går emot tanken att studenter som

75 MIG 2023:5

76 Migrationsverket anför i Yttrande (52371535) 2/12-2022 bland annat om studenten att "Hennes studieavsikt i Sverige, och det avtal som med anledning därav fattats mellan hennes lärosäte i Frankrike och KTH, är direkt avhängigt hennes önskemål och de kurser hon läser i Sverige beror på vilka individuella kurser hon söker och antas till."

uppehåller sig lagligt inom EU och studerar på ett Europauniversitet ska kunna delta i utbyten på ett enkelt sätt.

Migrationsverket har påbörjat en översyn av andra länders regelverk och tolkningar av student- och forskardirektivet. Nödvändig fördjupning i frågan bedöms kunna ske om den även förs upp på dagordningen i den samverkan som pågår mellan Migrationsverket och SUHF.

Miljöpåverkan och ökad mobilitet

I enkät och fördjupade samtal har några lärosäten framfört en oro kring kraftigt ökade mobilitetsnivåer i relation till miljöpåverkan för fysisk mobilitet. Som ett lärosäte uttrycker det:

”Mobilitet, själva grundpelaren i ett Europauniversitet, är inte heller helt oproblematiskt. För oss innebär mobilitet långa (flyg)resor vilket kan bidra negativt till våra ansträngningar kring vårt klimatavtryck.”⁷⁷

Även om miljöaspekten lyftes i flera samtal var det särskilt tydligt i samtal med lärosäten norr om Uppsala.

Målkonflikten är reell. Å ena sidan finns bred uppslutning kring behov av mobilitet. Ökade möjligheter till mobilitet är ett framträdande motiv för att delta i Europauniversitet. Å andra sidan har lärosätena i ökande utsträckning egna mål kring klimatpåverkan.⁷⁸ I rapportering till Naturvårdsverket framgår att bland de tio svenska myndigheter som har störst utsläpp av flygresor är nio lärosäten. Sett till utsläpp per årsarbetskraft är dock bara en av tio myndigheter med högst utsläpp ett lärosäte.⁷⁹ Även från studenthåll finns på europeisk nivå förväntningar om steg mot ökad hållbarhet.⁸⁰

I något av de fördjupade samtalen diskuterades lite mer om lösningar framåt och det konstaterades även att det finns olika uppfattningar inom alliansen om hur viktigt det är. De två strategier som ligger närmast till hands är att använda digitala lösningar och virtuella mobiliteter samt att bara resa när det behövs. Men det finns också en tydlig insikt i vikten av fysiska möten. Då kan ett alternativ vara att resa med tåg och ge extra kompensation när det sker. Inom Erasmus+ ges till exempel en mindre ersättning för att främja klimatvänliga resealternativ.

Integration forskning och högre utbildning

Att Europauniversiteten ska bidra till ökad integration mellan forskning och högre utbildning är en tydlig, om än försiktigt formulerad, intention från kommissionen. I övergripande mål anses Europauniversiteten vara:

“key drivers to boost the quality of higher education and where possible to strengthen its links to the research and innovation landscape in Europe and its outreach towards the society and economy”.⁸¹

77 Enkät svar lärosäte U, juni 2023

78 Se till exempel SUHF, Klimatramverket, 2021 samt flera målsättningar på lärosäten.

79 Naturvårdsverket, 2023, s. 16 ff.

80 EUC, 2022.

81 EACEA. Call for proposals. ERASMUS-EDU-2024-EUR-UNIV.

Från svenskt håll har stärkta kopplingar mellan högre utbildning och forskning även välkomnats.⁸²

Samtidigt visar figur 7 att stärkt koppling mellan högre utbildning och forskning kommer långt ner på listan när svenska lärosäten rangordnar sina motiv för att delta i Europauniversitet. I fritextsvaren nämner dock flera lärosäten hur det kan bidra till forskningsrelaterade frågor. Två lärosäten nämner specifikt "stärkt koppling mellan forskning och utbildning"⁸³ medan andra resonerar mer allmänt om till exempel "stärkta forskningssamarbeten"⁸⁴, "synliggörande av gemensamma forskningsanläggningar"⁸⁵ och "större tillgång till forskningssamarbeten"⁸⁶.

Kommissionen valde under 2020 att skjuta till resurser från Horisontprogrammet till de första sjutton Europauniversiteterna och därmed bidra till att stärka förutsättningarna för koppling mellan högre utbildning och forskning. 2 miljoner euro fördelades per allians (vanligen för tvååriga projekt med start i början på 2021), utöver de upp till 5 miljoner euro som redan beviljats med medel som tillhör Erasmus+.⁸⁷

I en utvärdering av denna finansiering, genomförd av European Research Executive Agency (REA), gjordes en översyn av alliansernas utmaningar och framsteg i relation till sju områden kopplade till forskning och innovation.⁸⁸ Utredarna konstaterar framgångar och utmaningar inom samtliga områden och ger även specifika goda exempel från olika allianser, liksom rekommendationer till kommissionen. Bland de mest framträdande slutsatserna är:

- Konstaterandet att allianserna vid tiden för finansiering ännu var i en uppbyggnadsfas, ofta med bas i samarbeten inom Erasmus+ samt hantering av pandemi, och att ett forskningsfokus krävde en ny introduktionsfas.
- Bekräftelse av en rad utmaningar för samverkan och att de inte är nya, men ofta aktualiseras inom ramen för samverkan i Europauniversitet.
- Behov av att aktivt involvera personal kopplad till forskning i samverkan inom Europauniversitet.

"Vinnova och andra forskningsfinansiärer bör vara med i den nationella diskussionen om EUI:ernas framtid eftersom allianserna även inbegriper forsknings- och samverkansfrågor"
Enkät svar lärosäte AG, juni 2023

82 FPM28 2020/21.

83 Enkät svar lärosäten O och T, juni 2023

84 Enkät svar lärosäte S, juni 2023

85 Enkät svar lärosäte V, juni 2023

86 Enkät svar lärosäte M, juni 2023

87 European Commission. "News article".

88 Gemensam agenda för forskning och innovation; humankapital; delad forskningsinfrastruktur, involvering av ej akademiska aktörer, spridning av vetenskap; medborgerligt och samhälleligt engagemang samt användning av gemensamma universitetsanläggningar.

Doktorander som kan anses vara en brygga mellan högre utbildning och forskning kan ses som strategiska aktörer.

- Horisontprogrammet bör ha en strategisk finansieringsplan för Europauniversitet, i synergi med Erasmus+. ⁸⁹

I enkät eller i fördjupade samtal med svenska lärosäten har det inte framkommit någon särskild utmaning eller hinder för svenska lärosäten att samverka inom Europauniversitet i relation till koppling mellan högre utbildning och forskning, men frågan är på agendan.

Finansiering

Finansieringen är en utmaning

År 2020 visade en medlemsundersökning gjord av EUA att de tre främsta utmaningarna som europeiska universitet står inför när det gäller att delta i EUI, är relaterade till finansiering. De svarande lärosätena menar att utmaningarna består i att medfinansiera deltagandet och att tillhandahålla ytterligare resurser för att genomföra alliansernas projekttid. Ett lärosäte som koordinerar en allians påpekade i undersökningen att den europeiska finansieringen endast täcker runt 10 procent av de faktiska kostnaderna. Det kan vara en låg uppskattning och bero på alliansens höga ambitioner, men i allmänhet var lärosätena överens om att EU-finansiering bara täcker en bråkdel av kostnaderna. All annan finansiering för alliansernas genomförande måste säkras från andra källor. ⁹⁰ Även nyare studier pekar ut finansieringen som en av de stora utmaningarna för att allianserna ska kunna uppnå sina långsiktiga mål. ⁹¹

Resultaten från den enkät UHR och UKÄ skickade till alla svenska lärosäten sommaren 2023, visar att svenska lärosäten instämmer i att finansieringen för EUI är en utmaning. De lärosäten som redan deltar i en allians menar att finansiering är ett av fyra främsta hindren eller utmaningarna i arbetet med att vara ett Europauniversitet.

Osäkerhet om vad ett deltagande kostar

I intervjuerna uppgav flera svenska lärosäten att det är svårt att beräkna kostnaderna för att delta i EUI, men att de med säkerhet lägger in mer finansiella resurser än den obligatoriska medfinansieringen på 20 procent. Bilden är dock diversifierad och beror på alliansernas karaktär. Ett lärosäte sa att det satsar ungefär lika mycket egen finansiering på sitt deltagande som det får in i bidrag av Erasmus+ och ett annat uppger att det investerar närmare tre gånger mer än bidraget. Det råder också osäkerhet om vad alliansens mål kommer att innebära i form av nya kostnader framöver, exempelvis kopplat till att bygga upp nya utbildningsprogram och kurser med tillhörande administrativt stöd.

⁸⁹ European Commission, O'Neill m.fl., 2023.

⁹⁰ Claeys-Kulik m.fl., 2020.

⁹¹ Craciun m.fl. 2023, s. 66 f.

Behov och långsiktighet

För de allra flesta svenska lärosäten har finansieringen inte påverkat förutsättningarna att delta. Många lyfter dock att deltagandet påverkar andra internationella samarbeten som får stå tillbaka då resurser koncentreras till samarbetet inom Europauniversitetet.

En uttalad risk är också att finansieringen inte är hållbar på lång sikt. Det beror delvis på den projektbaserade karaktären i Erasmus+ finansiering, men också för att finansiering från andra källor är oförutsägbar, både vad gäller tillgänglighet och belopp. De svenska lärosätena har i intervjuer resonerat att även om projektet tar slut, och finansieringen med den, är det viktigt att säkerställa att arbetet varit värt det. De har gått in i långsiktiga samarbetsprojekt, medvetna om att de på sikt kan behöva finansieras med egna medel. Några understryker även att samarbetets mål ligger i linje med lärosätets, och att det därmed handlar om investeringar som ändå bidrar till uttalad verksamhetsnytta.

För några mindre lärosäten har finansieringen däremot varit en tröskel. Enkätsvaren visar att fem av de fjorton som ännu inte ansökt om att delta i en Europauniversitetsallians anser att nationell tilläggsfinansiering skulle vara en konkret insats som kan få lärosätet att vilja delta framöver. Det skulle kunna vara ett särskilt anslag riktat till att möjliggöra arbetet med att bygga upp nätverk och ansökan.

De som redan deltar i EUI har olika åsikter om nationell tilläggsfinansiering. Vissa svenska lärosäten ser ett stort behov av det medan andra inte riktigt ser samma behov. Det beror delvis på alliansens sammansättning och ambition men också på det svenska lärosätets storlek och tillgång till egna resurser. De flesta lärosäten som intervjuats skulle dock hellre se ett ökat basanslag än öronmärkta medel.

Europeisk utblick – hur samfinansierar andra länder EUI?

Rådet har i slutsatser från 2021 angett att medlemsstaterna bör sträva efter att hitta samfinansieringsmekanismer för lärosäten som deltar.⁹² Samfinansiering brukar i detta sammanhang diskuteras i termer av:

- specifik nationell tilläggsfinansiering
- möjligheter i de nationella finansieringssystemen för högre utbildning att fördela mer resurser till universitet och högskolor som deltar i Europauniversitetsallianser.

I detta avsnitt ges en översiktlig beskrivning och analys av förekomsten av nationell tilläggsfinansiering samt dess relation till finansieringssystemen för högre utbildning i ett urval länder. I bilaga 1 finns en mer detaljerad beskrivning.

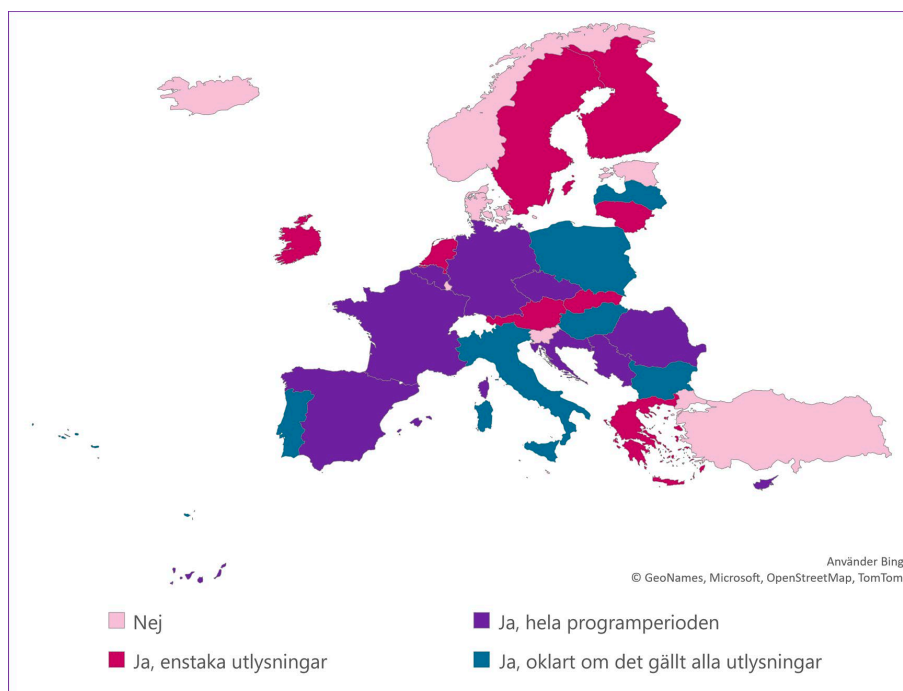
Länder med nationell tilläggsfinansiering

Kartläggningen visar att 23 av 32 länder tillfört extra medel till universitet och högskolor som deltar i Europauniversitetsallianser.

I det följande redogörs för vilka länder som tillfört nationell tilläggsfinansiering under hela programperioden, och vilka som gjort det för enstaka utlysningar. För ett antal länder innefattar kartläggningen en osäkerhet om huruvida den nationella finansieringen fördelats under hela programperioden eller för enstaka utlysningar.

92 Europeiska unionens råd, 2021/C 221/03.

Figur 9. Nationell tilläggsfinansiering i europeiska länder

Nationell finansiering för hela programperioden

Några länder som har erbjudit nationell tilläggsfinansiering har gjort det redan från pilotfasen och har som ambition att göra det under hela programperioden (Belgien (fransktalande delen), Cypern, Frankrike, Kroatien, Rumänien, Serbien, Spanien, Tjeckien, Tyskland). Frankrike har avsatt medel för en tioårsperiod för att garantera nationell finansiering för initiativet, som ju lanserades av den franska presidenten Emmanuel Macron. Även Tyskland har avsatt medel för ett nationellt medföljande program för finansiering som sträcker sig över hela programperioden. I andra fall har det avsatts medel för ett eller ett par år i taget men med ambitionen att fördela dessa till universitet och högskolor för alla utlysningar under programperioden.

Nationell finansiering för enstaka utlysningar

Nästan lika många länder har erbjudit finansiering för enstaka utlysningar (Finland, Grekland, Irland, Litauen, Nederländerna, Slovakien, Sverige och Österrike). Oftast har finansieringen funnits i den inledande fasen av initiativet. Gemensamt för dessa länder är att det antingen funnits specifika medel, men att det inte varit tillräckligt för hela utbyggnadsfasen (Grekland, Slovakien, Sverige) eller att andra mer långsiktiga lösningar för att medfinansiera initiativet aktualiserats. Det gäller Finland och Litauen som anger att de avslutat den nationella tilläggsfinansieringen eftersom det har införts en ny typ av resursfördelning till universitet och högskolor. I Litauen får lärosätena från och med 2024 en del av sin finansiering genom ett prestationsbaserat system. Indikatorerna inkluderar inte direkt deltagande i det europeiska initiativet, men de inkluderar mobilitet och andra aspekter av internationalisering. Likaså i Finland ändrades finansieringsmodellen för universitet

och högskolor 2020. I den nya finansieringsmodellen kan lärosätena föreslå att EUI-verksamheten omfattas av den strategiska delen av den statliga finansieringen. Österrike har övergått till att finansiera deltagandet i EUI genom de prestationsavtal som tas fram för respektive universitet.

Två länder (Irland och Nederländerna) tog först 2022 beslut att avsätta medel för att samfinansiera lärosätenas deltagande i allianser. Dessa medel finns nu tillgängliga för lärosäten som beviljas deltagande i Europauniversitetsallianser under den resterande programperioden.

Motiv, belopp och regelverk

De länder som ger nationell tilläggsfinansiering har liknande motiv. De gör det för att förstärka den finansiering som kommer från Erasmus+ och Horisont Europa, som de inte anser är tillräcklig för att stödja de högt satta målen för Europauniversiteten. Vissa påpekar att den nationella finansieringen ger mer flexibilitet, vilket gör att lärosätena kan planera på lång sikt och fortsätta tidigare projekt. Dessutom menar många att regeringens aktiva stöd till universitet och högskolor som deltar i Europauniversitet ligger i linje med nationella mål om att öka internationaliseringen och främja kunskapsutbyte.

Beloppen varierar från mindre bidrag på cirka 30 000 euro till att motsvara det belopp som betalats ut från Erasmus+.⁹³ Det bidrag som UHR har beviljat svenska lärosäten som deltar, en engångssumma på mellan 275 000 kronor och 500 000 kronor, är bland de lägsta i sammanhanget. I de allra flesta fall har nationell tilläggsfinansiering betalats ut automatiskt när lärosätet beviljats bidrag för Europauniversitetsalliansen genom Erasmus+. Det vanligaste är också att den nationella tilläggsfinansieringen får användas utan restriktioner eller krav på återrapportering. Det här anser allianserna är viktigt eftersom begränsningar i hur bidragen får användas kan hindra dem från att arbeta mot de gemensamma målen.

En del länder ger inte nationell tilläggsfinansiering

Nio länder har i de enkäter som legat till grund för kartläggningen angett att de inte har någon nationell tilläggsfinansiering för lärosäten som deltar i en Europauniversitetsallians (Belgien (flamländsktalande delen), Danmark, Estland, Island, Luxemburg, Malta, Norge, Slovenien och Turkiet).

Danmark och Norge anser att det nationella finansieringssystemet för högre utbildning gör det möjligt för lärosätena att fördela medel internt för strategiska prioriteringar och deltagande i internationellt samarbete, inklusive Europauniversitet. De menar att grundfinansieringen ger finansiell stabilitet och strategiskt utrymme för lärosätets ledning att själv fatta strategiska beslut och nödvändiga budgetprioriteringar som följer av besluten. De årliga budgetanslagen till lärosätena har få restriktioner, vilket ger lärosätena stort handlingsutrymme. Norge understryker också att i den resultatbaserade delen av finansieringssystemet belönas lärosäten för att

93 Se bilaga 1 för mer information.

delta i EU-finansierade program. Medlen delas ut i en så kallad sluten ram. Det innebär att de lärosäten som får mest EU-finansiering också säkrar mest från potten. Lärosätena får samma andel medel från potten som den andel de får av EU-medel som tilldelas norska lärosäten totalt under ett givet år (exklusive Erasmus+ mobilitetsfonder). Sannolikt upphör dock mekanismen 2025.

Även Island introducerade nyligen ett nytt prestationsbaserat system för resurstilldelning till universitet och högskolor, som för första gången tar hänsyn till ansökningar om samarbete inom Erasmus+ och Horisont Europa. Enligt det isländska departementet kommer deltagande i Europauniversitet att vara ett ekonomiskt incitament.

Liknande resonemang förs av Slovenien, där finansiering för europeiska universitetsallianser är en integrerad del av universitetens övergripande finansieringsstruktur. Finansieringsbelopp fastställs i förhandlingar mellan universiteten och regeringen och kan användas för att stödja både ansökningar om att delta i europeiska universitetsallianser och att genomföra aktiviteter inom dessa allianser.

Nationell tilläggsfinansiering i relation till länders finansieringsmodeller för högre utbildning

Finansieringssystemen för universitet och högskolor skiljer sig åt mellan de länder som deltar i Europauniversitet. För universitet och högskolor i olika länder kan behovet av nationell tilläggsfinansiering variera. Samtidigt öppnar finansieringssystemen upp för möjligheter för regeringarna att stödja och främja deltagandet från sina lärosäten i detta initiativ.

För att kunna göra en komparativ analys av finansieringssystemen har ett strategiskt urval gjorts utifrån följande variabler:

Länder med högt deltagande i EUI

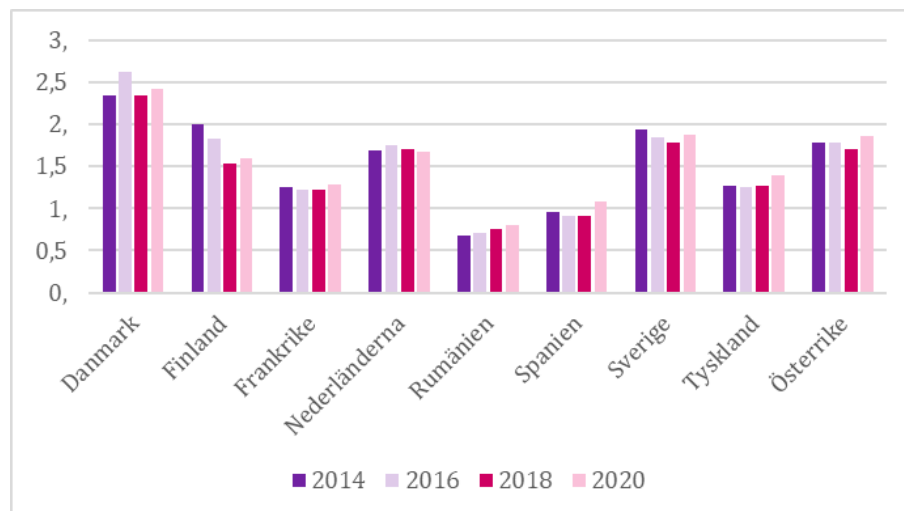
1. Länder med nationell tilläggsfinansiering (betydande summa)
2. Länder som inte ger nationell tilläggsfinansiering
3. Geografisk spridning

Kriterierna ledde till följande urval länder: Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna, Rumänien, Spanien, Tyskland och Österrike. För respektive land finns en beskrivning i bilaga 1.

Investeringar i högre utbildning över tid

Ett sätt att sätta tilläggsfinansieringen i relation till finansieringssystemen är att jämföra hur mycket olika länder investerar i högre utbildning. Det kan man göra genom att jämföra ländernas totala investeringar i högre utbildning, mätt som andel av landets bruttonationalprodukt (BNP).

Figur 10: Statliga utgifter för högre utbildning (ISCED 5–8) i relation till landets BNP

Källa: Eurostat

Figuren visar att de länder som investerar minst andel av sin BNP (Frankrike, Tyskland, Spanien och Rumänien) också är de länder som har gett sina deltagande, och vissa fall ansökande, lärosäten betydande nationell tilläggsfinansiering. Jämförelsen är visserligen enkel, och tar inte hänsyn till faktorer som finansiering från privat sektor eller studieavgifter. Jämförelsen inkluderar inte heller lärosätenas ekonomi och vad det kostar att bedriva utbildning i respektive land.

Lärosätens finansiella autonomi kan påverka

Något som ofta lyfts som viktigt för att lärosäten ska kunna samarbeta effektivt i internationella projekt är att de kan styra över sina egna resurser.⁹⁴ Det är också nödvändigt att ha flexibilitet när det gäller att fördela medel internt för att kunna genomföra de planer och åtgärder som överenskommits inom Europauniversitetsallianserna. Lärosätena vittnar om att projektfinansieringen inte är tillräcklig för att nå de ambitiösa målen inom allianserna utan att de behöver skjuta till egna medel.

EUA har tagit fram en jämförelse över europeiska lärosätens finansiella autonomi.⁹⁵ Bland de länder som här jämförs har Sverige, Frankrike, Tyskland, Spanien och Österrike "medium-low" finansiell autonomi. Svenska lärosäten kan exempelvis inte fördela om anslag. De kan inte heller äga egna fastigheter. Däremot kan svenska lärosäten själva bestämma avgiften för studenter från tredje land, inom ramen för förordningen för studieavgiftsskyldiga studenter. I Danmark, Finland, Nederländerna och Rumänien har lärosätena "medium-high" finansiell autonomi.

Frankrike, Tyskland och Spanien, vars lärosäten precis som i Sverige har lägre finansiell autonomi, har alla gett betydande nationell tilläggsfinansie-

94 Bennetot Pruvot m.fl. 2023.

95 EUA, 2023.

ring. Danmark och Finland, vars lärosäten har högre finansiell autonomi, åberopar den stabila grundfinansieringen med få krav och lärosätenas möjligheter att själva fatta strategiska beslut som skäl till att inte ge nationell tilläggsfinansiering. Det kan indikera att länder där lärosäten har lägre finansiell autonomi har ett större behov att ge nationell tilläggsfinansiering för att underlätta för lärosätena att bedriva djupare samarbeten som kräver investeringar.

Möjligheter att stötta initiativet genom det statliga finansieringssystemet för högre utbildning

En annan möjlighet för länder att samfinansiera lärosätenas deltagande i EUI är det nationella finansieringssystemet för högre utbildning. I en studie som kommissionen beställt har det gjorts en kartläggning av vilka indikatorer som används av länder med prestationsbaserad resursfördelning, och som potentiellt skulle kunna resultera i ökade anslag för universitet och högskolor som är involverade i Europauniversitetsallianser.⁹⁶ Vidare undersöks vilka länder som kopplar grundfinansieringen till så kallade prestationsavtal och möjligheten att främja lärosätenas internationaliseringsarbete genom dessa.

Studien visar att tolv europeiska länder använder internationaliseringsindikatorer.⁹⁷ De vanligaste internationaliseringsindikatorerna som påverkar lärosätenas anslag för utbildning är:

- antal inskrivna internationella studenter
- antal internationella studenter som tar examen
- studentmobilitet
- antal internationellt rekryterad personal

Studien visar även att åtta länder har någon typ av prestationsavtal för finansiering. Dessa avtal etableras genom en överenskommelse mellan finanssären och lärosätet. Anslaget kopplas till definierade mål och resultat som ska uppnås inom bland annat internationalisering.

Bland de länder som jämförs i den här rapporten har Rumänien, Spanien och Tyskland indikatorer, eller möjlighet till indikatorer, som kan påverka resursfördelningen till de lärosäten som deltar i Europauniversitet. Danmark, Finland, Tyskland och Österrike använder sig av prestationsavtal där lärosätenas internationaliseringsarbete kan skrivas fram.⁹⁸

96 European Commission, Jongbloed m.fl., 2023.

97 Ibid. Tabell 8.

98 Se bilaga 1.

Figur 11: Former och möjligheter för nationellt stöd till lärosäten som deltar i Europauniversitet uppdelat på land.⁹⁹

	Nationell tilläggsfinansiering till lärosäten som är Europauniversitet		Möjlighet att ge stöd till lärosäten som är Europauniversitet genom finansieringssystemet	
	Hög tilläggsfinansiering	Låg tilläggsfinansiering (eller avslutad)	Prestationsbaserade finansieringssystem med indikatorer inom internationalisering	Prestationsavtal med möjlighet till målsättningar inom internationalisering
Danmark				✓
Finland		✓		✓
Frankrike	✓			
Nederländerna	✓			
Rumänien	✓		✓	
Spanien	✓		✓	
Sverige		✓		
Tyskland	✓		✓	✓
Österrike		✓		✓

Allt fler länder anser att stöd genom det nationella finansieringssystemet i stället för specifik tilläggsfinansiering kan vara mer hållbart på lång sikt.¹⁰⁰ Österrike har exempelvis fasat ut tilläggsfinansieringen för lärosätenas deltagande i EUI och kommer framöver endast att använda sig av prestationsavtalen som form för samfinansiering av initiativet. I de nuvarande prestationsavtalen finns en indikator och medföljande finansiering för internationalisering, vilket i praktiken betyder extra medel för lärosätenas internationaliseringsarbete. Ministeriet ska följa upp resultaten men kontrollerar inte hur medlen används. Det står också lärosätet fritt att använda dessa medel till Europauniversitetsallianser eller till andra prioriteringar. I Finland fördelas en del av finansieringen på basis av institutionella strategier, som formuleras gemensamt mellan ministeriet och varje lärosäte. Denna strategifinansierade del utgör 15 procent av det totala anslaget. Det står sedan lärosätet fritt att besluta om den interna fördelningen av finansieringen baserat på strategiska val. Det är viktigt att understryka att en del europeiska länder har inkluderat, eller har för avsikt att inkludera, EUI som en prioriterad fråga i respektive internationaliseringsstrategi för högre utbildning. Det är en viktig faktor när prestationsavtal eller liknande tas fram som grund för resursfördelning.

I Sverige är resurstilldelningen helt prestationsbaserad när det gäller lärosätenas anslag för utbildning. Ersättningen baseras på antalet registrerade studenter som är omräknade till helårsstudenter och avklarade högskolepoäng eller helårsprestationer. Det finns inga andra indikatorer relaterade till internationell verksamhet.

Det finns inte heller prestationsavtal även om liknande idéer framfördes i betänkandet "En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan" 2019.¹⁰¹ Där föreslogs att som komplement till regleringsbrevet införa

99 Baserad på tabell på s. 51 i European Commission, Jongbloed m.fl. 2023.

100 Bland annat under mötet "Peer Learning Activity on the financing of European Universities at national level" anordnat av kommissionen, 17-18 oktober 2023.

101 SOU 2019:6.

ett dialogbaserat och lärosätesanpassat styrinstrument i form av fyraåriga överenskommelser där varje lärosätes mål och uppföljningskriterier skulle formuleras för ett antal politiskt prioriterade områden.

Nationell tilläggsfinansiering visar på politiskt stöd

Kartläggningen i den här rapporten visar att behovet av nationell tilläggsfinansiering för att lärosätena ska kunna delta fullt ut i en Europauniversitetsallians kan variera mellan länder. Länder där utbildningssektorn varit underfinansierad över tid kan ha större behov av att tillskjuta medel. I en del länder har lärosäten lägre finansiell autonomi med färre möjligheter att omfördela medel och spara outnyttjat anslag över tid. Det kan också betyda att det finns ett större behov av komplement till de medel som kommer från Erasmus+. Vidare har en del länder ett finansieringssystem som innebär att mer resurser tillförs de lärosäten som engagerar sig i internationellt samarbete så som exempelvis Europauniversitet, genom antingen internationaliseringsindikatorer eller specifika avtal med framtagna mål. Det kan minska behovet av nationell tilläggsfinansiering.

En tydlig trend som framkommit i enkätsvar från andra medlemsländer, samt i diskussioner om finansieringen av EUI, är dock att den främsta orsaken till att ge nationell tilläggsfinansiering är att det visar på ett tydligt politiskt åtagande och stöd för initiativet.¹⁰² Det har varit särskilt framträdande i länder som Frankrike, Tyskland och Spanien. I ett pressmeddelande från franska ministeriet för högre utbildning och forskning framkommer exempelvis att den nationella tilläggsfinansieringen också har möjliggjort ett "fransk-tyskt partnerskap" då länderna valt att samfinansiera initiativet på liknande sätt.¹⁰³

102 Bland annat under mötet "Peer Learning Activity on the financing of European Universities at national level" anordnat av kommissionen, 17-18 oktober 2023.

103 Secrétariat général pour l'investissement, 2019.

Pilotprojekt för europeisk examen och juridisk form

Under 2022 gick kommissionen ut med en utlysning för pilotprojekt för att testa förslagen för europeisk examensmärkning samt juridisk form för lärosätessallianser. Tio pilotprojekt beviljades, sex för att testa och utforska europeisk examensmärkning och fyra för att undersöka juridisk form för lärosätessallianser. De tio piloterna består av sammanlagt över 90 lärosäten i Europa samt andra organisationer, till exempel kvalitetssäkringsorganisationer, utbildningsministerier och studentorganisationer.¹⁰⁴ Svenska lärosäten ingår i fyra av projekten:

1. KTH ingår i ED-AFFICHE
2. Chalmers i JEDI
3. Stockholms universitet i SMARTT
4. Linköpings universitet i ESEU.

De första tre undersöker tillämpningen av europeisk examensmärkning och det sista juridisk form. Projekten är ettåriga med start i mars 2023 och slutrapportering i mars 2024.

När denna rapport skrivs är projekten i slutfasen men har inte rapporterat sina resultat till kommissionen. Det innebär att det är svårt att dra några konkreta slutsatser och rekommendationer från piloterna. Däremot har de redan publicerat resultat från delar av projekten. Tillsammans ger de en viss överblick över det som projekten lett till hittills, vilket i sin tur ger möjlighet att få en preliminär bild av utvecklingen inom respektive policyområde.

Europeisk examen och europeisk examensmärkning

Ett av EU:s fyra flaggskeppsinitiativ är att introducera en europeisk examen.¹⁰⁵ Det är ett gemensamt program som, genom att följa en rad gemensamma europeiska kriterier, får titeln europeisk examen. Målet är att den ska underlätta för studenter att få sin utbildning erkänd i olika länder och därmed bidra till ökad rörlighet på arbetsmarknaden i Europa. Syftet är även att göra högre utbildning i Europa ännu mer attraktiv för studenter från övriga världen, genom att erbjuda fler gemensamma program av hög kvalitet.¹⁰⁶

104 EACEA, Results of the Erasmus+ call for proposals, Erasmus-EDU-2022-POL-EXP.

105 Begreppsförklaring: I policyförslaget om europeisk examen diskuteras två former: en europeisk examensmärkning och europeisk examen som kvalifikation. När det står enbart europeisk examen hänvisas till policyförslaget generellt.

106 Europeiska kommissionen, COM (2022) 16

Det är föga förvånande att förslaget om europeisk examen i EU:s universitetsstrategi väckte frågor när den, samt ett medföljande förslag till rådsrekommendation presenterades i januari 2022. Det gällde inte minst frågan om EU:s befogenheter på utbildningsområdet, då utfärdandet av examina regleras på nationell nivå. Det gällde även Sverige som av dessa skäl var tveksamt till förslag om europeisk examen och juridisk form och efterfrågade tydligare information om förslaget.¹⁰⁷

Den 5 april 2022 antog rådet en rekommendation om att bygga broar för ett effektivt europeiskt samarbete om högre utbildning. Rekommendationen var något förändrad från det förslag om rådsrekommendation som lades fram av kommissionen i januari 2022. I rekommendationen föreslås ett förberedande arbete där den mildare varianten, europeisk examensmärkning, testas, samt att arbetet utvärderas stegvis i riktning mot europeisk examen som kvalifikation.

Rådet uppmanar kommissionen att:

"[i] Nära samarbete med medlemsstaterna, högre utbildningsanstalter, studentorganisationer och berörda parter undersöka alternativ och nödvändiga steg för att inrätta en möjlig gemensam examen på grundval av gemensamt skapade europeiska kriterier".

Examen ska vara frivillig och utfärdas på nationell nivå samt vara: "[...] lätt att utfärda, lagra, dela, verifiera och autentisera och bör erkännas i hela EU". Som första steg får kommissionen i uppdrag att 2022 lansera pilotprojekt inom Erasmus+ för att testa kriterier för gemensam examensmärkning. Märkningen ska "[...] utfärdas som ett kompletterande intyg till de kvalifikationer som förvärvats av studerande som tar examen från gemensamma program".¹⁰⁸

EU:s förslag om europeisk examen delas upp i två förslag (som är frivilliga för medlemsländer att ansluta sig till):

1. Europeisk examensmärkning: ges till de gemensamma program som leder till gemensam examen, och som uppfyller kriterierna för examensmärkningen. Den föreslås ges i form av ett certifikat som tillägg till examensbeviset. Det ska finnas en mall för hur certifikatet ska se ut, så att det har samma form och utseende i hela Europa.
2. Europeisk examen som kvalifikation: En kvalifikation/examen som bygger på gemensamma kriterier. På EU-nivå enas medlemsländerna i linje med Bolognaprocessen för att säkerställa erkännande i hela Europa. Som kvalifikation bör europeisk examen och de gemensamma kriterierna inkluderas i nationell lagstiftning.¹⁰⁹

107 FPM63 2021/22

108 Europeiska unionens råd, 2022/C 160/01.

109 European Commission, Burneikaite m.fl. 2023, s. 12 f.

De svenska lärosätenas syn på europeisk examensmärkning

I samtal med lärosäten framkommer att de flesta inte har en tydlig åsikt, varken positiv eller negativ, om förslaget om europeisk examensmärkning. De avvaktar ett konkret förslag. För närvarande fokuserar diskussionerna mest på för- och nackdelar med gemensamma program, eftersom de är svåra att genomföra. En del lärosäten verkar mer intresserade av flexibilitet och öppenhet än av strikta gemensamma program. Andra ser fortfarande att gemensamma program är värda att satsa på, men att det saknas tydlig information och förståelse för vad europeisk examen skulle innebära i praktiken. Många undrar vad som är mervärdet med europeisk examensmärkning samt om det finns en efterfrågan från bland annat lärosäten, studenter eller arbetsliv. Många inväntar resultat från pilotprojekten och vad kommissionen föreslår efter det.

Piloter för att testa förslaget om europeisk examensmärkning

De sex pilotprojekten, som närmar sig slutrapportering, har fått i uppdrag att pröva förslaget om europeisk examensmärkning. Projektens fokusområde och tillvägagångssätt varierar men de arbetar alla med att:

- pröva kriterierna på gemensamma program, genom att praktiskt applicera dem på redan existerande program och analysera huruvida kriterierna uppfylls, samt hur applicerbara de är.
- föreslå en väg framåt för att undanröja existerande hinder och utmaningar för att ta fram gemensamma program och en europeisk examensmärkning.
- ta fram och formulera mervärdet med examensmärkningen i syfte att göra programmen attraktiva och meningsfulla för studenter.
- undersöka och föreslå möjligheter för examensmärkningens praktiska genomförande, till exempel kring hur den ska tilldelas och av vem, finansiering, hur märkningen ska se ut, ta fram mallar för certifikat och gemensam examen med förslag på minimikrav på innehåll, grafisk profil med mera.

Figur 12. Förslag till kriterier för gemensam europeisk examensmärkning.

1. Det gemensamma programmet tas fram och ges av minst två lärosäten i två EU-medlemsländer.
2. I. Det gemensamma programmet leder till gemensam examen.
II. Vid gemensamma doktorandutbildningar bedöms avhandlingar gemensamt av handledare eller kommitté med medlemmar från minst två institutioner i två länder.
3. I. Det gemensamma programmet beskrivs i ECTS.
II. Ett gemensamt diploma supplement utfärdas i slutet av det gemensamma programmet.
4. Intern och extern kvalitetssäkring genomförs i enlighet med Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG). Programmet, ämnesområdet eller institutionerna granskas av en EQAR-registrerad organisation.
Om det finns krav på extern kvalitetssäkring på programnivå i ett av länderna, ska programmet helst granskas genom European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes (EA).
5. De lärosäten som deltar i programmet har gemensamma riktlinjer för antagning, urval, handledning, uppföljning, utvärdering och rutiner för tillgodoräknande för det gemensamma programmet.
6. Deltagande lärosäten ger antagna studenter tillgång till lärosätens tjänster, till exempel IT-lösningar, bibliotek, studentstöd, akademisk vägledning.
7. Det gemensamma programmet har en flexibel och inbyggd mobilitet som inkluderar åtminstone en period fysisk mobilitet på minst 30 ECTS på ett annat lärosäte och minst sex månaders sammanlagd mobilitet. Därutöver möjlighet för doktorander att delta i undervisning, konferenser eller forskningsprojekt på varandras lärosäten.
8. Varje student exponeras för åtminstone två av EU:s officiella språk under det gemensamma programmet, utöver eventuell språkundervisning.
9. Det gemensamma programmet har tvärsektoriella inbyggda "challenge based" och studentcentrerade komponenter.
10. Det gemensamma programmet har ett system för uppföljning av utexaminerade på institutionell nivå eller programnivå.
11. I. Det gemensamma programmet ska arbeta mot breddad rekrytering till programmet genom anpassade åtgärder för att nå ut till studenter med begränsade möjligheter.
II. Det gemensamma programmet respekterar European Charter for Researchers och Code of Conduct for Recruitment of Researchers och leverupp till principerna i MSCA Green Charter.

EACEA, call for proposals, Erasmus-EDU-2022-POL-EXP, s. 31
(Egen översättning och sammanfattning)

Kriterierna prövas

Flera piloter har sett över kriterierna som kommissionen föreslagit, bland annat genom att applicera dem på pågående gemensamma program. Det ger en bra bild av hur applicerbara kriterierna är och möjliggör för piloterna att identifiera de områden där det finns utmaningar. Pilotprojekten har prövat kriterierna på sammanlagt över 1 000 gemensamma program. Sammanfattningsvis verkar kriterierna vara relativt applicerbara då det redan i dag finns många program som lever upp till dem, till exempel inom Erasmus Mundus-programmet.

Pilotprojektet ED label har till exempel samlat in 459 gemensamma program och analyserat huruvida dessa uppfyller kriterierna som kommissionen har föreslagit för europeisk examensmärkning. De kommer fram till att programmen uppfyller kriterierna till en stor del, men att det finns variationer mellan kriterierna. Några kriterier som många av programmen inte uppfyller är kraven om att programmet ska leda till gemensam examen och gemensamt diploma supplement samt att det ska kvalitetssäkras genom European Approach (EA).¹¹⁰

Pilotprojektet Smartt föreslår att kriterierna för europeisk examensmärkning struktureras utifrån tematiska områden, men utan att ta bort någon av kommissionens föreslagna kriterier. Detta för att göra kriterierna mer logiska, tydliga och genomförbara för dem som tar fram ett gemensamt program. Smartt har applicerat kriterierna, inklusive de egna framtagna indikatorerna, på ett Erasmus Mundus-program, och kommit fram till att programmet uppfyller kriterierna.¹¹¹

I en rapport från pilotprojektet ED-affiche analyseras varje kriterium för sig utifrån olika perspektiv. Lärosäten, studenter, arbetsgivare och kvalitets-säkringsmyndigheter har fått möjlighet att bedöma relevansen av kriterierna genom enkäter och intervjuer. De generella slutsatserna är att de obligatoriska kriterierna bör vara kvar men att några av de valfria kriterierna kan slås ihop med några av de obligatoriska. Några kriterier var mer kontroversiella än andra, till exempel att det ska utfärdas gemensam examen (kriterium två) och att gemensamma programmet ska följa gemensamma procedurer (kriterium fem), vilket har att göra med utmaningar relaterade till regelverk och rutiner på nationell eller institutionell nivå. Det anses dock viktigt att ha kriteriet kvar och fortsätta sträva mot att möjliggöra det, till exempel genom stöd och riktlinjer för hur konsortier kan organiseras. Kriterium nio om innovativa pedagogiska metoder har väckt en del diskussioner då det anses vara upp till lärosätena hur utbildning genomförs. Det skulle behövas ett förtydligande av kriteriet.¹¹²

Pilotprojektet Jedi planerar att utfärda en prototyp för europeisk examensmärkning som är särskilt framtagen för ingenjörsutbildningar, som är svåra att samarbeta runt inom ramen för ett gemensamt program på grund av nationella regler och krav för yrkesexamen. Även om prototypen fokuserar

110 EDLab, D2.1, 2023.

111 SMARTT, Preliminary SMARTT recommendations, 2023.

112 ED-AFFICHE, 2023.

på ingenjörsutbildningar skulle samma modell eventuellt vara möjlig att anpassa till andra yrkesutbildningar.¹¹³

Hur ska europeisk examensmärkning fungera i praktiken?

En annan del av piloternas uppdrag är att testa och föreslå vägar för hur examensmärkningen praktiskt ska genomföras. Piloterna har fokuserat på flera delar av den praktiska tillämpningen, från mallar och verktyg till finansiering.

Frågan om finansiering diskuteras en del, då det är dyrt att ta fram gemensamma program. Projektet Smartt föreslår i ett pressmeddelande att kommissionen tar fram en modell för att finansiera de gemensamma program som uppfyller kraven för europeisk examensmärkning, samt extra insatser för att stötta de lärosäten som saknar resurser för att ta fram ett program som lever upp till kriterierna.¹¹⁴

I dag ger bara programmet Erasmus Mundus finansiering för det ändamålet (utöver eventuella nationella eller regionala program). Erasmus Mundus ger både finansiering till förberedelse för gemensamt program samt dess genomförande, inklusive stipendier för de studenter som deltar i programmet.¹¹⁵ Smartt föreslår även organiseringen av kurser eller utbildningar för akademisk och administrativ personal i att ta fram gemensamma program med europeisk examensmärkning. Det skulle underlätta den administrativa processen.

Pilotprojekten har även undersökt hur europeisk examensmärkning kan utformas. Det handlar om alltifrån mallar för certifikat och bevis till grafisk profil samt digitala verktyg för att ta fram relevanta dokument. ED lab har samlat in flera existerande diplom för gemensamma examen, inklusive gemensam diploma supplement, från olika gemensamma program för att analysera likheter och skillnader. Syftet är att påbörja ett arbete med att ta fram en mall för examensbevis. En preliminär analys visar att det finns många modeller för examensbevis, både vad gäller utseende och innehåll, men att det även finns likheter. Genom att samla in fler examensbevis är det möjligt att göra en djupare analys och föreställa sig hur ett gemensamt examensbevis skulle kunna utformas, samt utforska möjligheten att ha det i digital form.¹¹⁶

Även pilotprojektet Etiketa utforskar processen för att ta fram själva examensmärkningen i både fysisk och digital form. De undersöker möjligheten att digitalisera processen, till exempel genom att en effektiv och säker e-form samt utforskar om det går att koppla den till olika lärosätens IT-verktyg.

En fråga som inte har besvarats, men studeras av olika pilotprojekt är vem som ska godkänna eller bevilja den europeiska examensmärkningen samt hur det ska gå till. Olika förslag har diskuterats, både inom ramen för piloterna och på möten och konferenser där europeisk examensmärkning diskuterats. Ett förslag har varit att inkludera det i programmets kvalitets-

113 JEDI, "What is JEDI?".

114 SMARTT, Press release, 2023.

115 UHR, "Erasmus mundus-insatser".

116 EDLab, D4.1, 2023.

säkringsprocess. Problemet är att inte alla länder har krav på kvalitetssäkring på programnivå, inklusive Sverige i de flesta fall. Däremot är fördelen att det skulle vara enkelt att föra samman processerna, eftersom kriterierna för europeisk examensmärkning ligger i linje med innehållet i Bolognaprocessens kvalitetssäkringsverktyg.

En annan möjlighet är att programmen ansöker om märkningen genom en enkel process, antingen på nationell nivå via kvalitetssäkringsorganisationer, till en enskild instans på Europainivå eller genom en självskattning (self-evaluation). Pilotprojektet Etiketa håller på att ta fram metod och standardiserad form för bedömning av de gemensamma program som ansöker om europeisk examensmärkning. Dessutom tar de fram en modell för självskattning av huruvida programmen uppfyller kriterierna för europeisk examensmärkning.

I sin rapport föreslår pilotprojektet ED-affiche vägar för att bevilja examensmärkningen. En väg skulle kunna vara att göra det i samband med kvalitetssäkring genom EA. Ett annat alternativ är att Europauniversiteten själva kan bevilja examensmärkning genom självbedömning, som sedan kvalitetssäkras internt inom ramen för alliansen. ED-affiche påpekar att det finns flera obesvarade frågor som behöver lösas, till exempel vem som fattar beslut om vägarna för examensmärkningen, om den kan integreras i existerande processer, samt vem som ger eller tar på sig rollen att bevilja den.¹¹⁷

Nästa steg och iakttagelser om fortsatt utveckling av europeisk examen

EU-kommissionen förväntas ta fram ett förslag till en rådsrekommendation om europeisk examen som enligt arbetsplanen för 2024 diskuteras och antas i rådet under andra kvartalet.¹¹⁸

Följande iakttagelser har gjorts om fortsatt utveckling av initiativet, utifrån en analys av pilotprojektens preliminära resultat samt bevakning av utvecklingen av europeisk examen genom samtal med pilotprojekten, rapporter, policydokument och deltagande på möten och konferenser.

Det finns inga betydande hinder för svenska lärosäten att ta fram gemensamma program som uppfyller de föreslagna kriterierna för europeisk examensmärkning. Det är till exempel möjligt att utfärda gemensam examen i Sverige (kriterium två), vilket inte alla länder tillåter. De utmaningar som finns handlar troligen mest om generella utmaningar kring gemensamma program och tolkningen av vissa av de föreslagna kriterierna. Hinder och utmaningar kan uppstå i samarbeten på grund av mötet mellan olika regelverk, vilket framgår i avsnittet om gemensamma program.

Tre av förslagen i rapporten, och som listas i slutsatserna, skulle eventuellt kunna ge lärosäten i Sverige bättre förutsättningar att utfärda gemensamma program med europeisk examensmärkning:

117 ED-AFFICHE, 2023.

118 European Commission, Annexes to COM (2023) 638.

1. Översyn av olika regelverk och rutiner som försvårar genomförandet av gemensamma program med svenskt deltagande.
2. Översyn av möjligheter för UKÄ att genomföra granskning utanför Sverige i enlighet med Bolognaprocessen.
3. Översyn av möjligheten att Sverige erkänner granskningar som genomförts av andra EQAR-registrerade organisationer i enlighet med Bolognaprocessen.

Det finns en del utestående eller obesvarade frågor om europeisk examensmärkning som är värda att följa upp och eventuellt påverka:

- Finansiering: Det finns inga planer på att ge särskild finansiering för att ta fram gemensamma program med europeisk examensmärkning. Några av pilotprojekten har lyft vikten av att det ska gå att ansöka om medel för att ta fram ett sådant program. Annars finns risk att till exempel lärosäten som är välkända internationellt inte ser ett mervärde i att vara med i implementeringen av initiativet. Å andra sidan är finansiering viktig för mindre lärosäten, som eventuellt har större behov av stöd för att kunna ta fram gemensamma program med europeisk examensmärkning.
- Utfärdande av examensmärkningen: Just nu finns det förslag men inga beslut om hur och av vem examensmärkningen ska beviljas. Pilotprojekten har tagit fram förslag på vägar som kan utgöra ett underlag för en dialog om Sveriges position i frågan.
- Erkännande av europeisk examensmärkning: Hur ska kunskap om europeisk examensmärkning och dess mervärde kommuniceras till studenter, samhälle och arbetsgivare, för att säkerställa ett brett erkännande?
- Från europeisk examensmärkning till europeisk examen som kvalifikation: Enligt rådets rekommendation från 2022 är en gemensam europeisk examensmärkning det första steget, men att arbete mot europeisk examen som kvalifikation kommer i ett senare skede.¹¹⁹ Även om det inte finns konkreta förslag än, pågår det redan nu diskussioner kring utvecklingen av europeisk examen som kvalifikation parallellt med att utveckla en europeisk examensmärkning, bland annat i pilotprojekt och på europeiska möten och konferenser.

Juridisk form

I rådets rekommendation våren 2022 uppmanas kommissionen att: ”stödja medlemsstaterna och de högre utbildningsanstalterna i att prova användningen av befintliga europeiska instrument från 2022 och framåt som ett steg mot att underlätta ett fördjupat, långsiktigt och flexibelt gränsöverskridande samarbete och undersöka behovet av och möjligheten att införa

119 Europeiska unionens råd 2022/C 167/03.

institutionaliserade samarbetsinstrument, såsom en eventuell rättslig status för allianser mellan högre utbildningsanstalter.”

Det är tydligt i rådsrekommendationen att deltagande i en gemensam juridisk form ska ske på frivillig basis.¹²⁰

Genomförande av pilotprojekt om juridisk form

År 2023 beviljade kommissionen fyra projekt för att se över förutsättningar för juridisk form. I ett av projekten deltar ett svenskt lärosäte (Linköpings universitet) tillsammans med fjorton andra aktörer. Målet med pilotprojekten för juridisk form är:

”to examine, test and facilitate the use of existing institutionalised cooperation instruments at European level, such as a possible legal status for alliances of higher education institutions - for example ‘European Universities’, with the objective of facilitating deeper, long-term and flexible transnational cooperation. The aim is to give alliances, on a voluntary basis, the latitude to act together, make common strategic decisions, experiment joint recruitment, design joint curricula or pool resources and human, technical, data, education, research and innovation capacities.”¹²¹

De fyra pilotprojekten skiljer sig åt, bland annat avseende deltagare och geografisk tyngdpunkt. Samtidigt finns tydliga likheter där de inom pilotprojekten förväntas testa befintliga EU-instrument för att samverka och vid behov föreslå hur de kan utvecklas eller ta fram nya instrument för institutionell samverkan.¹²² Ett exempel på pilotprojekt beskrivs lite mer utförligt nedan.¹²³

120 Rådets Rekommendation, 5 april 2022, om brobyggande för ett effektivt europeiskt samarbete om högre utbildning, (2022/C 160/01)

121 EACEA, call for proposals, Erasmus-EDU-2022-POL-EXP, s. 8.

122 Ibid.

123 ECIU University, 2023; Wessels m.fl. 2024.

Figur 13. Inblick i ett pilotprojekt för juridisk form.

A European Status for ECIU University.

Det tolv månader långa pilotprojektet som pågick till och med februari 2024 genomfördes av femton aktörer, både lärosäten och nationella myndigheter eller departement. Därutöver deltog ett dussin andra aktörer som intressenter. Alliansen ECIU:s gemensamma stiftelse (där Linköpings universitet också ingår) deltog också i projektet.

Inom projektet har åtta områden preciserats där gemensam juridisk form underlättar samverkan utifrån befintliga behov i alliansen: anställa personal; ta emot offentlig och privat finansiering; konstruera gemensamt flexibelt utbildningsutbud; ta betalt för vissa utbildningstjänster; investera i och driva gemensamma anläggningar; hantering av data; hantering av patent och innovationsrättigheter; köpa och äga varor och tjänster.

De åtta identifierade områdena har analyserats i relation till fyra existerande juridiska samarbetsformer:

- European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC)
- Societas Europaea
- European Cooperative Society
- European Institute of Innovation and Technology.

Därutöver har ECIU-alliansens befintliga samarbetsform (en privat stiftelse baserad i Nederländerna) inkluderats. Viss översikt har gjorts i relation till nationell lagstiftning för ett urval av länder, både i relation till de åtta behovsområdena och transnationell samverkan inom högre utbildning.

I slutrapporten för pilotprojektet synliggörs tre alternativ:

1. Att inte utveckla något utan låta allianser använda nationella juridiska former, som till exempel stiftelser, utifrån behov
2. Att ta fram ett nytt europeiskt instrument
3. Att utveckla ett befintligt europeiskt instrument.

Slutsatsen är att även om existerande nationella lösningar kan vara funktionella på kort sikt behövs den bredare bas som kan fås genom ett juridiskt instrument som flera medlemsstater erkänner. Ett helt nytt instrument, anpassat för lärosäten, vore bra men troligen mycket tidskrävande. Därför landar man inom pilotprojektet i bedömningen att utveckling av ett befintligt instrument (till exempel EGTC) är den bästa vägen.

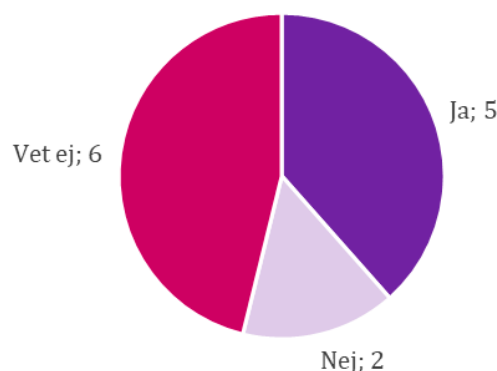
Bland övriga pilotprojekt för juridisk form (utan svenskt deltagande) kan nämnas "Leg-UniGR Blueprint for a legal entity for cross-border university alliances", där fördjupning görs specifikt i den redan existerande formen för samverkan European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC).

I pilotprojektet EGAI testas den befintliga samverkansformen European Grouping of Economic Interest (EGEI) samt eventuella möjligheter till utveckling mot en ny form European Grouping of Academic Interest (EGAI).

Lärosätenas syn på möjligheter och utmaningar kring juridisk form för Europauniversiteten

Att frågan om juridisk form för Europauniversitet upplevs som komplex för lärosäten som deltar framgår tydligt av figur 14.

Figur 14. Svar på enkätfråga: "Är ert lärosäte intresserat av att ingå en juridisk form inom ramen för Europauniversitet?" hos de tretton lärosäten som deltog i initiativet när enkäten gjordes.

Av fritextsvaren i enkäten framgår att en vanlig anledning till osäkerhet är att alliansen inte har tagit ställning eller håller på att utreda frågan. I flera fall är det också kopplat till önskan och behov att se resultaten av pilotprojekten.

Att det är ett gemensamt beslut som tas inom alliansen blir ännu tydligare när ja-svaren för lärosäten som deltar analyseras. I samtliga fem fall hänvisas till att alliansen redan har, eller avser att ansöka om juridisk form (vanligen någon slags stiftelse baserad i ett av medlemsländerna). Därutöver anges praktiska skäl för en gemensam juridisk form som till exempel gemensamma anställningar, system, möjlighet till ansökningar av finansiering med mera.

Motiv för att svara nej (två lärosäten) är bland annat behov av att se ett tydligare mervärde. Det anförs även att gemensamma behov bör kunna regleras i multilaterala eller bilaterala avtal mellan lärosätena, i stället för att skapa en ny juridisk form (som kan komma att uppta ytterligare tid och resurser).

En aspekt som återkommer i flera fördjupade samtal, och även i några enkätsvar (framför allt från lärosäten som vid tiden för enkäten ännu inte hade fått finansiering) är att frågan om juridisk form är för komplex eller alltför stor för det enskilda lärosätet och att det behövs en nationell dialog om vad det innebär.

Denna önskan om en bredare dialog står i viss kontrast till några andra lärosätens åsikt att det redan finns etablerade rutiner för svenska lärosätens möjlighet att ingå i gemensam juridisk form inom ramen för internationella samarbeten. Förvisso upplevs de som tidskrävande, men ändå fungerande.

Dock finns en oro att rutinerna sätts under större press om utvecklingen

för juridisk form inom Europauniversitet leder till att närmare 20 svenska lärosäten som deltar på relativt kort sikt vill utveckla sitt deltagande inom en gemensam juridisk form.

Det är svårt att veta vilken väg över 50 allianser väljer avseende juridisk form men ESEU konstaterar i sin slutrapport av pilotprojektet att nio allianser redan har gemensam juridisk form och åtminstone elva håller på att utveckla en.

"gällande regelverk kring svenska lärosätens möjligheter att engagera sig i internationella samarbeten som fullvärdiga medlemmar eller delägare i olika juridiska rättsobjekt behöver förenklas".

Enkät svar lärosäte O, juni 2023

Tillvägagångssätt för svenska lärosäten att ingå juridisk form

Som framgått har pilotprojekten explicita förväntningar att undersöka stärkta möjligheter för akademisk samverkan, oavsett om lärosäten deltar i EUI eller inte. Det finns flera exempel på svenska lärosäten som redan ingår i någon slags juridisk form, tillsammans med andra lärosäten i Europa.

I relation till samverkan inom Europauniversitet kan till exempel Linköpings universitet nämnas. Lärosätet ingår en stiftelse i Nederländerna tillsammans med lärosäten i alliansen. Samarbetet har pågått sedan långt innan finansiering för Europauniversitet beviljades 2019. Ett annat exempel är Göteborgs universitet som nyligen ansökt om att utgöra en del av en förening utan ekonomiskt vinstintresse i Belgien. Uppsala universitet kommer sannolikt att göra samma sak och ingå i en ideell förening i Belgien, AISBL (Association internationale sans but lucratif). Linnéuniversitet förväntas tillsammans med andra lärosäten i sin allians ingå i en tysk förening.

Exempel på samverkan kring gemensam juridisk form som inte är kopplad till Europauniversitet är KTH:s deltagande i Institute of Innovation and Technology (EIT) och därigenom ett slags konsortier som kallas Knowledge and Innovation Communities (KICs).¹²⁴ Ett annat exempel är Uppsala universitets deltagande i nätverket The Guild.¹²⁵

Tillvägagångssättet för svenska lärosäten i de beskrivna fallen varierar något. Mest påtagligt beroende på huvudman och om det är en enskild utbildningsanordnare eller en svensk myndighet, där de förstnämnda har något enklare ekonomiadministrativt regelverk att förhålla sig till.

De allra flesta lärosäten är dock myndigheter. Som sådana kan de inte självständigt besluta om att delta i internationella juridiska former, särskilt

¹²⁴ KTH, "European Institute of Innovation and Technology".

¹²⁵ UU, "The Guild".

inte om deltagandet förväntas uppbära ekonomiska kostnader för lärosätet och därmed i förlängningen staten.

2 kap. 7 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) stadgar att:

”En myndighet får inte utan regeringens medgivande förvärva aktier eller andelar i ett företag, göra kapitaltillskott eller på annat sätt öka statens röst- eller ägarandel i ett företag.”¹²⁶

Denna bestämmelse ansluter till 8 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) där det framgår att regeringen i sin tur behöver riksdagens bemyndigande för sådana förvärv och kapitaltillskott.¹²⁷

Även vid eventuellt utträde ur gemensamma juridiska former kan det behövas särskilda överväganden, bland annat i relation till 5 § förordning (1996:1191) om överlåtelse av statens lösa egendom.

Den rutin som vanligen tillämpas med hänsyn till gällande regelverk är att det enskilda lärosätet hemställer hos regeringen om medgivande i enlighet med kapitalförsörjningsförordningen. Det var till exempel tillvägagångssättet för Göteborgs universitet hösten 2023.¹²⁸ Regeringen fattar sedan beslut om medgivande alternativt framställer en proposition till riksdagen om att regeringen ska bemyndigas att besluta om aktuellt förvärv och/eller kapitaltillskott.¹²⁹

Sverige är inte unikt ifråga om utmaningar för lärosäten att ingå en juridisk form. En översyn som EUA har gjort och som omfattar 35 utbildningssystem (vanligen nationella men ibland regionala eller delstatliga) visar att i 40 procent av fallen finns det restriktioner kring gemensam juridisk form.¹³⁰ Nivån på restriktioner framgår inte av översynen men det svenska exemplet har lyfts som särskilt utmanande i europeiska möten för Europauniversitet.¹³¹ Möjlighet att ingå gemensam juridisk form är en av sju variabler som EUA använder för att mäta organisatorisk autonomi och där Sverige bedöms ha ganska låg (medium-low) autonomi vid en europeisk jämförelse.

Frågan om gemensam juridisk form och utmaningar för att ingå en sådan är ett utmärkt exempel på en fråga som inte specifikt har att göra med Europauniversitet men som nu i viss mån ställs på sin spets. Den mer omfattande samverkan (både på djupet och ifråga om antal – med närmare 20 potentiella lärosäten) kan komma att sätta press på det aktuella regelverket och göra det än mer svårhanterligt.

Att det finns utmaningar med nuvarande rutiner, redan innan Europauniversitetet uppkom, har konstaterats otaliga gånger de senaste 15 åren i

126 Med företag avses självständiga rättssubjekt som bolag, stiftelser eller föreningar. se ESVFA 2022:4 §7.

127 Regeringen kan fatta beslut under vissa omständigheter, till exempel om det ryms inom ett bemyndigande som regeringen redan har fått och/eller ej överstiger ett prisbasbelopp (57 400 kronor för 2024).

128 Göteborgs universitet, 2023.

129 Se till exempel Prop. 2010/11:38, s.9

130 EUA, 2023.

131 Bland annat under II Forum of Universities for the Future of Europe i Barcelona, 14-15 september 2023.

flera statliga utredningar¹³², propositioner¹³³ samt rapporter från sektorn.¹³⁴ Behovet av justeringar är i dessa dokument väl dokumenterade och i flera fall finns konkreta vägval eller förslag.

En väg som föreslås är ett mer generellt bemyndigande till regeringen (och eventuellt i förlängningen lärosätena) för att möjliggöra lärosätenas deltagande i internationella samarbeten.¹³⁵ Det behöver dock ske inom tydliga ekonomiska och organisatoriska ramar, som säkerställer fortsatt kontroll över statens resurser hos riksdagen.

Att frågan om juridisk form återigen ligger på bordet inom ramen för EUI skulle kunna ses som en möjlighet att ta steg mot en förenklad process.

132 SOU 2008:104; SOU 2018:3; SOU 2019:6.

133 Se t ex Prop. 2009/10:149, där regeringen Reinfeldt bland annat gjorde bedömningen att "förutsättningarna för universitet och högskolor att delta i olika former av samverkansprojekt såväl nationellt som internationellt bör förbättras". Sid 89 ff.

134 Stockholm-Uppsala universitetsnätverk, 2015; SUHF, 2016; Ekberg, 2023.

135 Stockholm-Uppsala universitetsnätverk, 2015.

Studentrepresentation och studentinflytande i Europauniversitet

Studentrepresentation spelar en viktig roll i Europauniversitet. I utlysningen till Erasmus+ Europauniversitet står att studenter på alla nivåer på lärosätet ska ta en aktiv roll i styrningen av alliansen och representera mångfalden i studentgruppen.¹³⁶ I sin slutsats från 2021 uppmanar rådet medlemsstater att stötta och uppmuntra studenter och personal att delta i Europauniversitet.

“Support and encourage the ‘European Universities’ to increase students and staff involvement in the alliances which is essential for the success, development and implementation of the initiative, namely by including them into the respective governance structures.”¹³⁷

I samband med uppdraget har UHR intervjuat SFS och studentrepresentanter som deltar i styrningen av Europauniversitet vid sex svenska lärosäten. Sammanfattningsvis är svenska studentrepresentanter och studentkårer positiva till de svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet. Svenska studentrepresentanter har generellt bra förutsättningar att delta i Europauniversitets styrning samtidigt som frågan kring förutsättningar och möjlighet att ta en aktiv roll behöver vara kvar på dagordningen. I intervjuerna konstaterar studentrepresentanter att förutsättningarna för studentrepresentanter i allianserna har stärkts de senaste åren, men att deras ställning och rättigheter på alliansnivå behöver försvaras och skyddas.

SFS syn på att delta i Europauniversitetet

Av samtal med SFS framgår att de genom deltagande i Europauniversitet ser goda möjligheter för utbyte mellan lärosäten, ökad studentmobilitet och samarbete inom forskning. Ökad studentmobilitet kan bidra positivt till utbildningen, både för den enskilda studenten och för utbildningskvaliteten i stort. Den tvärvetenskapliga ansatsen anses bidra till kvalitet och breddning och deltagandet förstärker internationell erfarenhet och kännedom om andra kulturer.

SFS ser positivt på den europeiska universitetsstrategin, såsom europeisk examen, men är mer tveksamt till förslag om juridisk form, bland annat på grund av vad det innebär för nationell kvalitetssäkring. SFS ser även behov av att öka värdet av internationella utbyten bland arbetsgivare.

När det gäller risker betonar SFS vikten av att säkerställa att så många studenter som möjligt kan dra nytta av EUI. Långvarig urholkning av anslag

136 EACEA. Call for proposals. ERASMUS-EDU-2024-EUR-UNIV s. 6

137 Europeiska unionens råd, 2021/C 221/03.

till lärosäten kan påverka deltagandet negativt. Även om extra medel kan vara ett sätt att undvika det är det viktigt för SFS att i första hand se över möjligheter till förstärkta basanslag. Riskerna inkluderar också en potentiell europeisering av högre utbildning.

Ifråga om studentrepresentation inom allianserna betonar SFS behovet av formell ställning och resurser för studentrepresentanter. Det förekommer skillnader mellan lärosäten som deltar från olika länder. Även om de svenska lärosätena bör följa den svenska lärosäteskulturen behövs det tydligare riktlinjer från kommissionen, bland annat kring representation och ersättningar.

SFS position ligger här i linje med European students union (ESU), som understryker att allianserna bör styras av demokratiska principer och att studentrepresentanter inte kan handplockas av ledningen eller andra företrädare för lärosätet. Studenter bör väljas av studenter och de bör även ersättas för sitt arbete.¹³⁸

SFS anser avslutningsvis att tydligare positiva signaler från regeringen kring lärosätenas deltagande i Europauniversitet skulle vara ett stöd även för SFS och studentdeltagandet. Om regeringen uttalar sig mer om vikten av internationalisering skulle fler studentkårer förstå varför det är prioriterat och ägna mer uppmärksamhet åt det.

Svenska studenter erfarenhet av representation i allianserna

Val av studentrepresentanter

Enligt svenska studentrepresentanter i allianserna är processen för att välja studentrepresentanter snarlik vid de svenska lärosätena. Det är studentkårerna som får i uppdrag att nominera studenter. Ibland görs en utlysning för studenter och doktorander som är öppen för alla vid lärosätet, ibland nominerar kåren någon som redan är studentrepresentant.

Lärosätena i allianserna bestämmer själva hur studentrepresentanterna från deras lärosäte tillsätts. Den svenska processen för val är vanlig i nordiska länder men i en del andra länder är det lärosätet som fattar beslut. Några studenter lyfter dock att det blir allt vanligare att studenter nomineras av studenter.

Av samtal med studentrepresentanterna framgår att information om alliansen och deras roll för att kunna utföra sitt uppdrag som representanter kan förbättras. Studenterna ser gärna att det finns tydliga rutiner för introduktion och att det skulle vara ett gemensamt ansvar mellan alliansen, lärosätet samt studenter, där även den naturliga rotationen av studentrepresentanter beaktas.

Roller och former för att delta

Strukturer för styrning och beslutsfattande varierar mellan allianser, vilket även leder till skillnader i studentrepresentationen. I många allianser är

138 ESU, Principles for student influence.

studenterna representerade i det högst beslutande organet, men inte alla. Vissa har rösträtt och deltar aktivt i beslut, medan andra är mer begränsade till rådgivande och informella roller.

Vid flera av de svenska lärosäten som deltar i Europauniversitetet pågår diskussioner och strävanden för att förbättra och öka studenternas påverkan på beslut. Samtidigt upplever studentrepresentanterna att det finns utmaningar att föra en sådan dialog inom alliansen, där andra lärosäten kan ha en annan syn på studentdeltagandet än det svenska.

I samtal ger de svenska studentrepresentanterna exempel på bland annat hur studenter i en allians under längre tid försökt få rösträtt inom det högst beslutsfattande organet, utan resultat. Andra vittnar om att de ständigt får kämpa för att få behålla sina röster inom alliansen. Det beror oftast på ett fåtal personer i alliansledningen som inte tycker att studenter ska ha beslutsrätt.

Liksom i fråga om valförfarande skiljer sig även roller hos studentrepresentanter åt mellan lärosäten som deltar. Vissa är mer som ambassadörer eller rekryterare till alliansaktiviteter och inte så involverade i planering och beslut. Andra är fullt involverade i styrning, planering och beslut, och många har en variation av roller. Tendensen, enligt de svenska studentrepresentanterna, tycks dock vara ett ökat deltagande i planering och beslut, och därmed mindre marknadsföring och ambassadörsarbete.

Resurser för studentrepresentation i allianserna

Det finns skillnader i hanteringen av resurser för studentrepresentationen, både vad gäller arvoden till representanterna och ersättning för utlägg. Vid några lärosäten i Sverige får studentrepresentanter arvode från lärosätet för att kunna ägna tid åt alliansarbete. Några studenter har också en roll i kåren som är avlönad vilket underlättar deltagandet.

Lärosätet brukar betala utlägg för resa och boende, men det varierar om studenterna också får någon typ av dagersättning. I flera fall lägger kåren eller studenten ut pengar för resa och boende och söker sedan ersättning från lärosätet, vilket enligt några av studenterna är en lång och krånglig process.

Studenter generellt positiva till EUI men det finns utrymme för förbättringar i studentrepresentationen

Utifrån samtal som UHR har haft med både företrädare för lärosäten och studenter konstateras att studenter har en över lag positiv inställning till Europauniversitetens fokusområden och deras potential att öka studenters möjligheter och höja utbildningens kvalitet. De som är representanter i allianserna tycker att det är intressant och givande att vara med och bidra till utvecklingen av Europauniversitetet.

Frågetecken kring mervärde för studenterna har i intervjuer för rapporten inte kommit från studenterna utan snarare från lärosätena. Ett lärosäte svarar till exempel i enkäten att det "ställer [sig] frågande kring om det är

reell nytta för studenter och om detta är efterfrågat av dem”.¹³⁹ En studentrepresentant från samma lärosäte tar upp i intervjun att kåren var lite osäker från början då den inte visste så mycket om vad det innebar att delta i Europauniversitet, men när de fått veta mer ser de positivt på det och att det är bra att få vara med, få olika perspektiv och påverka utvecklingen av utbildningen. Andra fördelar som studentrepresentanter lyfter är internationella kontakter och bättre utbildningsutbud på engelska.

139 Enkät svar lärosäte T, juni 2023

Att delta eller inte delta

Konsekvenser av att inte delta

Det är nitton lärosäten som beviljats finansiering för att delta i allianser vilket innebär att över hälften av alla behöriga lärosäten inte deltar. Några av dem för att deras ansökan inte har beviljats och andra för att de inte har ansökt.

Det är bra att få en förståelse för de konsekvenser som bedöms uppstå för alla lärosäten, även de som inte deltar i Europauniversitet.

Fyra övergripande områden där lärosäten som inte deltar ser särskilt tydliga risker kan identifieras:

1. Möjlighet att påverka utvecklingen
2. Effekter på andra internationella samarbeten
3. Påverkan av attraktionskraften
4. Tillgång till öronmärkt finansiering

Listan är inte uttömmande men dessa områden framträder tydligast i enkä-

"En uppenbar risk att komma på efterkälken och behandlas som ett andra klassens lärosäte när information, resurser, lagstiftning och utbildningspolitik ageras med Europauniversitet som normalformen för svenska lärosäten och övriga högskolor betraktas som undantag och hamnar i andra hand."

Enkät svar lärosäte C, juni 2023

ter och fördjupade samtal. Det är inte bara lärosäten som inte deltar som uttrycker risker här, utan i flera fall även lärosäten som deltar. Även om de omvänt ser möjligheter inom några områden indikerar de i enkäten risker eller utmaningar för högre utbildning i Sverige. Framför allt ser alla risker i fråga om effekter på andra samarbeten.

Sammantaget leder risker inom bland andra ovanstående områden till en farhåga att det skapas ett A- och B-lag bland svenska lärosäten. Det är en av

de vanligaste farhågorna i enkäten, som nämns av många lärosäten.

Möjlighet till påverkan i frågor som berör alla

Både omfattningen av deltagande och djupet i samverkan gör det svårt att skilja frågor som endast rör Europauniversitet från frågor som berör hela sektorn för högre utbildning.

Det i sig är inget problem, utan kan till och med ses som en möjlighet. EUA nämner en rad frågor, baserat på enkäter med de nationella nätverken, till exempel kvalitetssäkring, språk, terminstider, studieavgifter samt bemaning och finansiering på lärosätena. EUA konstaterar att utmaningarna inom de här områdena (och andra):

”are not necessarily specific to the alliances in the European Universities Initiative, as institutions may also face issues with other types of transnational cooperation. However, they are often amplified in the context of multilateral alliances involving many institutions from different higher education systems. This can then be a driver for change due to pressure to find solutions.”¹⁴⁰

Kommissionen har ett liknande resonemang. Rådsrekommendationen för universitetsstrategi är ju för hela sektorn och Europauniversiteten uppmuntras att testa olika initiativ som till exempel gemensam europeisk examensmärkning, juridisk form och mikromeriter.

Europauniversiteten tenderar alltså, genom sin multilaterala karaktär, att ställa olika utmaningar för transnationellt samarbete i Europa på sin spets. Flera av dem har funnits under många år.

Frågan kompliceras dock om och när endast de lärosäten som deltar i Europauniversitet kan påverka utvecklingen, trots att alla berörs av frågorna. Det är särskilt noterbart bland lärosäten som har sökt men inte erhållit medel, där fem av sex specifikt har farhågor att inte kunna delta i forum för påverkan. Ett enkätsvar kan exemplifiera:

”Den stora risken och negativa konsekvensen är i våra ögon att stå utanför, och landa på fel sida gränsen. Det vi kan se så här långt är att de lärosäten som ingår i godkända och finansierade allianser skapar, och får tillgång till, forum såväl nationellt som i Europa, där man driver frågor som till den allra största delen tangerar hela högskolesektorns intressen. [...] På det europeiska planet har även kommissionen gjort tydligt att man gått från att se två medparter i sitt arbete (medlemsstaterna och enskilda lärosäten), till att lyfta in EUI-allianserna som en tydlig part med vilken man genomför dialog och utvecklingsarbete. [...] Tillgången till påverkansutrymmet vad gäller högre utbildning är en risk och en potentiell negativ konsekvens som vi ser som central.”¹⁴¹

En annan utmaning i relation till påverkan som förts fram i samtal och flera enkätsvar från både lärosäten som deltar och inte deltar går bortom det egna lärosätet. Det berör snarare ett nationellt och konstruktivt agerande från Sverige i syfte att lyfta funktionella lösningar. Enkätsvar från två lärosäten kan exemplifiera:

”Att vi, på grund av att vi inte är proaktiva, flyttar över beslut till EU-nivå som påverkar oss framöver och där vi som land egentligen har starka traditioner/åsikter.”¹⁴²

140 Claeyss-Kulik, m.fl., EUA, 2023, s. 11.

141 Enkätsvar lärosäte Y, juni 2023

142 Enkätsvar lärosäte V, juni 2023

”Förmår vi inte självständigt artikulera det som gynnar svenska lärosäten i den formativa fasen av arbetet så riskerar utvecklingen snarast formas av andra länder och svenska universitetet efter bästa förmåga får anpassa sig i efterhand. För att kunna fylla denna roll krävs ett mer interaktivt förhållningssätt mellan berörda svenska myndigheter – vi tänker då i detta sammanhang på relation mellan de ca 40 myndigheter som också kallas universitet och högskolor och UKÄ och UHR.”¹⁴³

I SUHF:s tidiga kommunikation till regeringen i relation till EUI har bland annat studieadministrativa system, mikromeriter och jämlikt deltagande

förts fram som områden där Sverige anses ha särskilda styrkor.¹⁴⁴

Utmaningar kring påverkan kan sammanfattas i en önskan att svenska lärosäten (oavsett status på deltagande i EUI) och beslutsfattare kan delta i och påverka en utveckling som i hög grad berör utformningen av högre utbildning i Sverige.

”Om Sverige som medlemsstat blir för passiva i utvecklingsarbetet (just eftersom utbildning är en nationell angelägenhet) så riskerar de styrkor som vi har och som skulle kunna bli EU(I)-praxis att falla tillbaka för andra alternativ.”

Enkät svar lärosäte Y, juni 2023

Effekter på andra internationella samarbeten

En risk som flera lärosäten fört fram i enkäter och i fördjupade samtal är effekter på andra internationella samarbeten. Risken finns tydligt identifierad hos både lärosäten som deltar och inte deltar men uttrycker sig lite annorlunda hos de båda grupperna.

För de lärosäten som inte deltar i EUI bedöms risken i första hand handla om förmåga att ”få till andra strategiska samverkansinitiativ då intressanta parter redan kan vara fullt upptagna inom sina respektive allianser.”¹⁴⁵ Det finns en oro att allianserna ska sluta sig inåt och att lärosäten som inte deltar får svårare att skapa nya samarbeten. Av de fördjupade samtalen framgår att det i de flesta fall är just en oro, som ännu inte konkretiserats. Några reella exempel har dock också nämnts.

För de lärosäten som redan deltar i EUI består risken mer i en prioritering. De uttrycker tydligt att EUI är mycket resurskrävande och tar både arbetstid och finansiella resurser. Det är då naturligt och väntat att det påverkar andra samarbeten. Även här var det framför allt en potentiell risk, något som skulle kunna komma att inträffa. Men det fanns även konkreta exempel där några nämnde samarbeten som de hade avslutat, för att kunna satsa mer resurser på EUI.

143 Enkät svar lärosäte AH, juni 2023

144 Göteborgs universitet, 2020.

145 Enkät svar lärosäte G, juni 2023

En risk rörande effekter på andra internationella samarbeten, som både lärosäten som deltar och inte deltar uttrycker på ett liknande sätt, är ett alltför stort fokus på EU och Europa inom de internationella samarbetena. Ett lärosäte bland flera beskriver risken som ”förskjutningen av det internationella samarbetet så att det blir eurocentriskt och västerländskt på bekostnad av samarbeten med länder i till exempel Sydamerika, Afrika och Asien.”¹⁴⁶

I enkäter och i samtal har några lärosäten också nämnt det i ett större sammanhang, och ett behov (för lärosäte och i förlängningen Sverige) av att – trots ökat fokus på EUI, bibehålla globala samarbeten i geopolitiskt komplicerade tider.

Begränsningar i attraktionskraft

Med viss koppling till andra internationella samarbeten och förmåga att upprätta eller upprätthålla sådana, uttrycker flera lärosäten som inte deltar en oro för minskad attraktionskraft, som samarbetspartner nationellt och internationellt.

I fördjupade samtal blir det tydligt att attraktionskraft styrs av många aspekter och de flesta har inte nödvändigtvis att göra med EUI. Men möjlighet till deltagande i EUI blir ytterligare en styrka hos internationellt redan väletablerade svenska lärosäten. Denna uppfattning var särskilt tydlig efter de första utlysningarna 2019 och 2020 där elva svenska lärosäten, med omfattande internationell verksamhet, erhöll medel. Efter utlysningar 2022 och 2023 har bilden nyanserats något.

I grunden kvarstår dock oron för begränsningar i attraktionskraft. Utifrån enkätsvar bedöms det bland annat kunna påverka tillgången till finansiering, förmågan att upprätta samarbeten samt studentrekrytering. Den motsatta effekten av denna oro går att förstå vid en granskning av lärosätenas motiv i figur 6. Av den framgår att de första tretton lärosätena som beviljades angav ”höja lärosätets synlighet och anseende”, som det tredje viktigaste av tolv motiv för deltagande.

Tillgång till öronmärkta finansiella resurser

Finansiella resurser till EUI är en central fråga för både lärosäten som deltar och inte deltar. I fördjupade samtal och enkäter framgår hur lärosäten som inte deltar ser en risk i att utökade och öronmärkta medel för EUI begränsar möjligheter för det egna lärosätet på ett konkret plan, genom sämre förutsättningar att få tillgång till finansiella resurser.

Det är naturligt att så stora resurser som riktas till EUI (över en miljard euro under programperioden 2021–2027) får effekter för de organisationer som inte har tillgång till dessa medel och omvänt kan ha varit drivkraft för dem som deltar. Men effekterna hade varit större om det hade varit ett

146 Enkätsvar lärosäte L, juni 2023

nollsummespel. Nu har Erasmus+ växt väsentligt i budget de senaste åren, och det finns mer resurser att fördela.

Sammanfattningsvis finns det än så länge begränsat fog för oro att finansiering för EUI väsentligt begränsar EU-finansiering för lärosäten som inte deltar. Erasmus+ kommer dessutom att fortsätta växa i viss utsträckning inom pågående programperiod fram till 2027. Samtidigt krävs det ett väsentligt tillskott av medel i den nya budgeten för Erasmus+ om de satsningar som gjorts inom programperioden, för både Europauniversitet och andra områden, ska få kontinuitet.

Inför nästa programperiod (och inom EU:s nya sjuåriga budget) finns det anledning att bevaka frågan om fortsatt finansiering av Europauniversiteten samt mobiliteter. Detsamma gäller i relation till eventuell öronmärkning av forskningsmedel eller andra resurser.

Stärkta förutsättningar i en svensk kontext

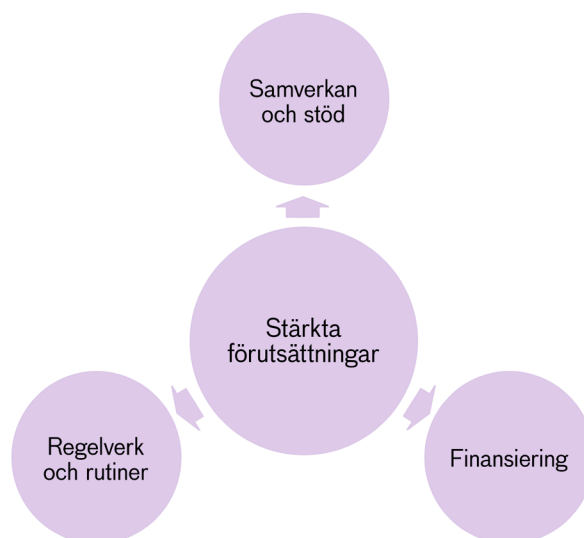
Under arbetet med uppdraget har de fördelar som svenska lärosäten ser med att delta i Europauniversitet framträtt allt tydligare. Fördelar bedöms uppstå såväl för individer och för lärosätena som deltar som för svensk högre utbildning och forskning på ett mera generellt plan. Lärosätena ser bland annat att deltagandet bidrar till stärkt kvalitet i utbildning och forskning, bättre anseende för lärosätet och ökade möjligheter till mobilitet för studenter och personal. Det bidrar även till utveckling och lärande.

Även studentrepresentanter ser positivt på den utökade samverkan som sker och att det leder till större möjligheter för studenterna.

Svenska lärosäten, med möjligt undantag för mycket små lärosäten, har generellt sett goda förutsättningar att delta i Europauniversitetet. Att nitton lärosäten redan erhåller finansiering genom initiativet är i sammanhanget ett rimligt belägg för påståendet, även om geografisk belägenhet i norra Europa kan ha förstärkt möjligheter till deltagande.

Samtidigt har det inom detta uppdrag att "kartlägga och analysera förutsättningarna för svenska universitet och högskolor att delta i Europauniversitet" framkommit en rad frågor och områden där förutsättningarna skulle kunna stärkas eller utvecklas ytterligare. Några frågor är specifika för Europauniversitet. De flesta är dock mer generella och berör hela sektorn. De aktualiseras inom ramen för omfattande multilaterala och transnationella samarbeten, där Europauniversitet är ett tydligt exempel, men inte det enda. I figur 15 görs en ansats att dela upp förutsättningarna i olika områden. Inom respektive område återkopplas kort kring frågor som redan lyfts i analysen tidigare i rapporten och föreslår några vägar framåt, mot stärkta förutsättningar.

Figur 15. Översikt över områden där förutsättningarna för svenska lärosäten att delta i Europauniversitet bedöms kunna stärkas ytterligare, till gagn för svensk högre utbildning och forskning.

Förslag för samverkan, erfarenhetsutbyte och stöd från regering och myndigheter

Förslag:

1. Ett forum för dialog, erfarenhetsutbyte och utveckling i frågor som rör Europauniversitet och andra av EU:s förslag för högre utbildning.
2. Att en myndighet får en roll och resurser för att stötta och samordna ett sådant forum.

Särskilt noterbart att:

- säkerställa att samtliga lärosäten inkluderas i det forum som föreslås, för att undvika att dialog och samarbete i frågor som påverkar hela sektorn enbart förs i dialog med Europauniversitet.
- inkludera studentrepresentanter i dialog och utveckling av frågor som rör Europauniversitet och andra av EU:s förslag för högre utbildning och som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.
- se över stödstrukturer för mindre lärosäten som vill utforska möjligheten att delta i Europauniversitet, som fullvärdig eller associerad partner.
- lärosätena önskar tydligare politiska ståndpunkter i fråga om EU:s universitetsstrategi och förslag för högre utbildning.
- regering och myndigheter i större utsträckning lyfter de områden där Sverige har styrkor, erfarenhet och funktionella lösningar när de deltar i europeiska forum.

Ett framträdande och återkommande förslag från lärosäten har berört behovet av stöd, dialog och utveckling i frågor som rör Europauniversitet och andra EU-initiativ inom högre utbildning. I både enkät och intervjuer med lärosäten har de uttryckt önskemål att myndigheter som UHR och UKÄ får en tydligare roll i att ge stöd till lärosäten samt skapa forum för dialog och erfarenhetsutbyte.

Det behovet handlar å ena sidan om erfarenhetsutbyte och samtal kring tolkning av regelverk, till exempel i relation till gemensamma program och utfärdande av gemensam examen eller olika sätt att hantera antagning av studenter till alliansgemensamma kurser. Där finns det önskemål om dialog i mindre grupper, till exempel för jurister, ekonomer eller IT-utvecklare på lärosäten för att diskutera specifika frågor kopplade till det operativa arbetet inom ett Europauniversitet.

Å andra sidan handlar behovet om forum för dialog på en mer övergripande nivå, till exempel för att utbyta erfarenheter, information och tankar om policyutveckling relaterad till EUI och andra av EU:s initiativ för högre utbildning. I dag finns flera konstellationer där Europauniversitet och närliggande frågor diskuteras. Bland annat inom SUHF och det svenska Europauniversitetsnätverket (SEUN) som är ett nätverk för projektledare för Europauniversitet vid de svenska lärosäten och som samordnas av UHR. En möjlighet skulle kunna vara att utveckla existerande nätverk, men om en helt ny konstellation ändå bedöms vara nödvändig är det viktigt att se över befintliga forum för att undvika att arbete i liknande frågor sker parallellt i olika grupperingar.

Flera lärosäten har uppmärksammat risken att lärosäten delas upp i A- och B-lag när så stor del av sektorn deltar i Europauniversitet. De flesta frågorna som diskuteras i relation till Europauniversitet berör samtliga lärosäten. I början av initiativet, när allt var nytt och förväntningarna relativt otydliga, fanns ett stort behov av att samla de beviljade projekten för att dela information och erfarenheter, samt diskutera initiativet i ett svenskt sammanhang. Det finns självklart fortsatt behov för informations- och erfarenhetsutbyte mellan deltagare i Europauniversitet, men en stor del av de frågor som diskuterats i dessa forum skulle med fördel kunna diskuteras med fler lärosäten inom ramen för ett forum. Frågor som europeisk examen, ökad mobilitet, juridisk form och gemensamma program samt utvecklingen av EU:s utbildningspolitik, är relevanta för hela sektorn.

Ett tydligare stöd från regeringen har efterfrågats av många lärosäten. Både lärosäten och studenter anser till exempel att tydligare positiva politiska markeringar eller uttalanden kan bidra till att förankra och utveckla deltagandet och förståelsen för Europauniversitet i den egna organisationen. De svenska lärosäten som deltar eller ansöker om att delta satsar mycket pengar och resurser i samarbetet. Det kan bidra till att det finns större behov av en svensk politisk linje i frågor som rör till exempel Europauniversitets långsiktiga riktning samt potentiell påverkan på svensk högre utbildning.

Avsaknad av en nationell strategi för internationalisering eller liknande beskrivning av svensk ståndpunkt att hänvisa till kan även vara en bidragande faktor till behovet av ökat stöd och ställningstagande från regeringen.

Regeringsuppdraget som föranleder denna rapport har upplevts som positivt då det visat ett intresse för frågan om Europauniversitet. Signaler om förstärkta forum för samverkan eller att tillföra resurser kan vara andra former av stöd.

Det finns även förväntningar på att berörda myndigheter, framför allt UHR och UKÄ, kan föra fram frågor med koppling till Europauniversitet i de nätverk där de samverkar internationellt och på ett tydligare sätt återkoppla från dessa.

Förslag för framtida finansiering av Europauniversitet

Förslag:

3. Att regeringen bör följa frågan om framtida finansiering av Europauniversitet och eventuella konsekvenser av hur den utvecklas.

Särskilt noterbart att:

- särskilt bevaka frågan om framtida finansiering av EUI inom ramen för nästa fleråriga budget inom EU.
- föra dialog om de begränsningar som ett ökat fokus och riktade finansiella satsningar på samarbeten i Europa får för lärosätenas globala samarbeten.

Bortsett från några mindre lärosäten har svenska universitet och högskolor finansiella förutsättningar att delta i Europauniversitetsallianser. Generellt finansierar de mer, eller mycket mer, än den 20-procentiga medfinansiering som de enligt avtalet med kommissionen förväntas bidra med. Det är inte helt enkelt att mäta och därmed jämföra hur mycket lärosäten lägger i medfinansiering då stor del av kostnaderna är i form av indirekta kostnader, som personalresurser, lärarresurser och användning av lokaler och utrustning.

Enligt några lärosäten är många av de satsningar som gjorts och kommer att göras framöver sådant de hade gjort ändå i linje med lärosätets långsiktiga strategi. Till exempel att utöka sin utbytesverksamhet, erbjuda fler platser på kurser på engelska eller större satsningar på särskilda fokusområden, som miljö eller kompetensförsörjning.

Några lärosäten har lyft att de har en ambition att fortsätta integrera Europauniversitetssamarbetet i verksamheten för att minska de kostnader som hittills har uppstått i arbetet med att ta fram en struktur för samarbetet på flera nivåer i organisationen. Det är dock osäkert vad alliansernas mål kommer att innebära i form av nya kostnader framöver, till exempel kopplat till att bygga upp nya utbildningsprogram och kurser med tillhörande administrativt stöd och digitala system, samt satsningar inom ramen för forskning, samverkan och innovation.

Flera svenska lärosäten lyfter också att deltagandet påverkar andra internationella samarbeten som får stå tillbaka då resurser koncentreras till samarbetet inom Europauniversitetet. Det innebär på sikt att lärosätenas internationella samarbeten får ett allt större fokus på Europa, på bekostnad av samarbeten med länder i till exempel Sydamerika, Afrika och Asien.

Som framkommer i rapporten har 23 av 32 länder gett nationell tilläggsfinansiering till lärosäten som deltar i Europauniversitetet. Svenska lärosäten har från början lyft att det finns ett behov av finansiellt stöd för att säkra ett hållbart och långsiktigt samarbete. Olika vägar har diskuterats under samtal med lärosätena men det finns ingen enhetlig syn på formen för ett eventuellt finansiellt stöd.

En särskild satsning på Europauniversitet skulle vara ett temporärt stöd och det finns en oro för att det skulle påverka basanslaget negativt. Det är i dag inte möjligt att integrera stöd till Europauniversitet genom systemet för finansiering av högre utbildning som många andra länder gör, till exempel genom indikatorer för internationalisering, då det svenska systemet helt bygger på en prestationsbaserad formel, utan internationaliseringsindikatorer. Lärosäten menar att ett bättre alternativ skulle vara att höja basanslaget för utbildning.

Det finns flera anledningar som förts fram vid arbetet med rapporten som talar för att höjda basanslag skulle vara ett bättre alternativ än en särskild satsning. 75 procent av studenterna i Sverige studerar vid ett lärosäte som deltar i Europauniversitetet. De satsningar lärosäten gör går framför allt till att utveckla nya transnationella utbildningar och kurser, högskolepedagogisk utveckling samt ökad utbytesverksamhet. Ett höjt basanslag skulle ge ökad finansiering till denna utveckling utan att göra skillnad på de lärosäten som deltar eller inte deltar i Europauniversitetet. Som denna rapport har visat påverkas hela sektorn av de anpassningar och satsningar som görs. Dessutom riktas EU:s strategi för högre utbildning till hela sektorn, inklusive initiativ som europeisk examen, det europeiska studentkortet, mikromeriter och höjda mobilitetsmål.

När denna rapports skrivs genomför kommissionen halvtidsutvärderingen av den fleråriga budgetramen (MFF) för 2021–2027. Den inkluderar bland annat utvärdering av programmen inom Erasmus+ och Horisontprogrammet. Det är först efter den utvärderingen, sannolikt 2025, vi kan förvänta oss indikationer på hur budgeten för dessa program kommer se ut, inklusive fortsatt finansiering av Europauniversitetet.

Det pågår ständigt diskussioner på Europainivå om hållbar och långsiktig finansiering av Europauniversitetet. Kommissionen har bland annat tagit fram ett utkast till en investeringsplan för Europauniversitet efter 2027. I den ligger det mycket fokus på att hitta möjligheter till samfinansiering (utöver medel från Erasmus+ och eventuellt Horisontprogrammet) genom att använda medel från nationell, regional eller lokal nivå. Där föreslås även bidrag från andra EU-fonder, till exempel strukturfonderna, inklusive Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF).¹⁴⁷

147 European Commission, Investment Pathway (draft), 2023.

Redan i dag ansöker svenska lärosäten om bidrag från strukturfonderna i den mån det är möjligt, men då det varierar från ett land till ett annat vilka prioriteringar som görs för fonderna på nationell nivå är det svårt att se hur Europauniversiteten på ett hållbart sätt kan finansieras genom dessa fonder. Det finns en risk att EUI prioriteras ned både på europeisk nivå och på nationell nivå om fokus för finansiering blir på andra EU-fonder. Det kräver en långsiktig planering och diskussioner mellan flera departement, då det beror mycket på fondernas prioriteringar. Att behöva söka om finansiering från flera fonder och program innebär även ökad administration, som blir särskilt kännbar för mindre och medelstora lärosäten.

I detta avseende är det viktigt att i förhandlingarna om EU:s nästa långtidsbudget 2028–2034, säkerställa att tillräckliga medel finns avsatta för EUI.

Under 2020 fick Europauniversiteten ytterligare stöd från kommissionen genom Horisontprogrammet, i syfte att stötta allianserna i arbetet med att skapa synergier mellan utbildning och forskning, samt att transformera och bygga upp integrerade system och strukturer för forskning och innovation.¹⁴⁸ En önskan har lyfts, både från svenska lärosäten i enkät och samtal, samt från Europauniversiteten,¹⁴⁹ att kommissionen fortsätter stötta initiativets kapacitetsuppbyggnad genom Horisontprogrammet.

148 European Commission, News article.

149 FOREU, 2023.

Förslag för översyn av nationella regler och rutiner

Förslag om en översyn:

4. av regelverk och rutiner som försvårar genomförandet av gemensamma program med svenskt deltagande.
5. för att förenkla lärosätenas möjlighet att besluta om att ingå i internationella juridiska former, i kombination med utveckling av andra rutiner som tillförsäkrar fortsatt god kontroll över statens resurser.
6. av möjligheter för UKÄ att genomföra granskning utanför Sverige i enlighet med Bolognaprocessen.
7. av möjligheten att Sverige erkänner granskningar som genomförts av andra EQAR-registrerade organisationer i enlighet med Bolognaprocessen.
8. av migrationsrättsliga förutsättningar och tolkningar av studerande- och forskardirektivet i en europeisk kontext.
9. av status för Erasmus+ Learning Agreement (och andra liknande utbytesavtal) som ett bindande avtal i Sverige.

Särskilt noterbart att:

- ha fortsatt dialog mellan lärosäten och UHR om de behov och utmaningar Europauniversiteten har i samband med antagning till deras gemensamma kurser och program.
- regeringen med stöd från myndigheter fortsätter följa och utvärdera utvecklingen av EU:s förslag om europeisk examen och juridisk form. Förslagen kan innebära behov av nationell anpassning.
- föra dialog om befintliga och nya ramverk för miljöpåverkan och mobilitet.

I början av initiativet, då pilotprojekten påbörjades, framstod det som att det skulle krävas ett omfattande arbete på nationell nivå för att undanröja eventuella hinder i lagar och förordningar. Förslag som europeisk examen och gemensam juridisk form bedömdes vara omfattande, med risker att inte vara förenliga med nationellt självbestämmande eller lärosätenas autonomi. Samtidigt har utvecklingen av EUI samt andra förslag i EU:s universitetsstrategi fortgått i snabb takt. De förslag som tidigare sågs som abstrakta har blivit tydligare vilket gör det lättare att se hur de praktiskt skulle kunna implementeras, nationellt och på lärosätetsnivå.

Många hinder och utmaningar som lyftes i början var av studieadministrativ karaktär. Under senare år har lärosätenas fokus flyttats från att undersöka behovet av anpassningar i lagar och förordningar till att genom samordning och samarbete undersöka vad som är möjligt att lösa genom

nuvarande rutiner och regelverk. Det har lett till att den listan över hinder och utmaningar blivit kortare. Men det finns frågor kvar att utreda.

Med denna rapport ges – genom enkäter, intervjuer, deltagande på möten och konferenser, inläsning av studier och rapporter på området, samt bevakning av policyutvecklingen – en överblick över svenska lärosätens förutsättningar att delta fullt ut i Europauniversitetet och beskriver de områden där förutsättningarna skulle kunna stärkas.

Att kartlägga och fördjupa dessa frågor är ett pågående arbete, som behöver fortsätta allt eftersom Europauniversitetet utvecklas. I faktarutan listas de områden där det kan finnas behov av anpassning av nationella regler och rutiner för att stärka lärosätenas förutsättningar. I rapporten har det inte tagits fram konkreta förslag på lösningar, till exempel på hur lagar, regler eller praxis kan behöva ändras. Det bör göras en närmare analys av respektive område och föras dialog om möjliga lösningar mellan berörda parter. Det är omfattningen av ett sådant arbete som motiverar ett brett forum för samverkan. Där kan förslagen prioriteras och sedan vidareutvecklas i dialog med relevanta aktörer.

Referenser

Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders (NVAO). "EUNIQ Project". NVAO. <https://www.nvao.net/en/euniq> (Hämtad 2024-02-15).

Bennetot Pruvot, E., Estermann, T. & Popkhadze, N. University Autonomy in Europe IV: The Scorecard 2023. European University Association (EUA), 2023.

Claeys-Kulik, A., E. Jørgensen, T., Stöber, H. m.fl. International strategic institutional partnerships and the European Universities Initiative: Results of the EUA survey. European University Association (EUA), 2020.

Craciun, D., Kaiser, F., Kottmann, A. & Van der Meulen, B. Research for CULT Committee –The European Universities Initiative, first lessons, main challenges and perspectives. European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies. Bryssel, 2023.

ECIU university. Flexible learning paths – ECIU University's take on the European Degree. ECIU, 2021.

ECIU University. A European Status for ECIU University: A needs analysis, available entities, the national context and recommendations. ECIU, 2023.

ED-AFFICHE European Degree Label. Comparative analysis of the criteria associated to the European Degree label and the process behind it. ED-AFFICHE, 2023.

Ekberg, Tim. Akademisk frihet och institutionell autonomi. Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), 2023.

ENHANCE. "European Education Pathways". ENHANCE. <https://enhanceuniversity.eu/european-education-pathways/> (Hämtad 2024-02-15).

ESVFA 2022:4 Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd om kapitalförsörjning.

European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR). "A. Application". EQAR. <https://www.eqar.eu/kb/joint-programmes/application/> (Hämtad 2024-02-15).

European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Call for Proposals. European policy experimentation in higher education. ERASMUS-EDU-2022-POL-EXP, 2022.

European Commission. "News article: European Commissions supports European Universities pilot with an additional 34 million from Horizon 2020". European Commission, Research and innovation. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/european-commissions-supports-erasmus-european-universities-pilot-additional-34-million-horizon-2020-2020-07-24_en (Hämtad 2024-02-15)

European Commission. Annexes to the communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Annex I: New initiatives, COM (2023) 638 final av den 17 oktober 2023.

European Commission. Investment pathway for European Universities post-2027. Draft. 2023.

European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. Erasmus Charter for Higher Education 2021-2027 – Guidelines. European Commission, 2020

European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, ECHE monitoring guide for Erasmus+ national agencies, Publications Office of the European Union, 2023.

European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. m.fl., The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report, Publications Office of the European Union, 2023.

European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Jongbloed, B., McGrath, C., Boer, H. m.fl., Final report of the study on the state and effectiveness of national funding systems of higher education to support the European universities initiative. Volume I, Publications Office of the European Union, 2023.

European Commission, European Education and Culture Executive Agency, Crosier, D., Birch, P., De Lel, G., The organisation of the academic year in Europe 2023/2024, Birch, P.(Red.), Publications Office of the European Union, 2023.

European Commission, European Research Executive Agency, O'Neill, G., Acheson, H., Progress of University Alliance Projects – Projects funded under Horizon 2020 IBA-SwafS-Support-1-2020 Call - Pilot I, Publications Office of the European Union, 2023.

European Degree Label Institutional Laboratory (EDLab). D2.1 – Report on existing joint programmes. EDLab, 2023.

European Degree Label Institutional Laboratory (EDLab). D4.1 – Repository of existing joint degree models. EDLab, 2023.

European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Call for Proposals. Partnerships for Excellence – European Universities. Erasmus-EDU-2024-EUR-UNIV, 2023.

EACEA European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Results of the Erasmus+ call for proposals, European policy experimentation in higher education. Erasmus-EDU-2022-POL-EXP, 2023.

European Education and Culture Executive Agency (EACEA), Eurydice. The European higher education area in 2020 – Bologna process implementation report, Publications Office, 2020.

European Higher Education Area (EHEA), Bologna Process. Yerevan communiqué. EHEA, 2015.

European Students' Union (ESU). Principles for student influence.

European Universities Community (EUC). Manifesto on the future of universities in Europe. EUC, 2022.

European University Association (EUA). University Autonomy in Europe IV: Country Profiles (I). European University Association, 2023.

European University Association (EUA). The European Universities Initiative and system level reforms. Current challenges and considerations for the future. European University Association, 2023.

Europeiska kommissionen. Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén – Om en europeisk universitetsstrategi, COM (2022) 16 final av den 18 januari 2022. 20

Europeiska kommissionen, Erasmus+. Erasmusstadgan för högre utbildning 2021-2027.

Europeiska kommissionen, Erasmus+. Erasmus+ Programhandledning. Version 1 (2024), 2023.

Europeiska unionens råd. Rådets slutsatser om initiativet Europauniversitet – Brobyggande mellan högre utbildning, forskning, innovation och samhället: att bana väg för en ny dimension inom den europeiska högre utbildningen, 2021/C 221/03 av den 10 juni 2021.

Europeiska unionens råd. Rådets rekommendation om brobyggande för ett effektivt europeiskt samarbete om högre utbildning, 2022/C 160/01 av den 5 april 2022.

Europeiska unionens råd. Rådets slutsatser om en EU-strategi för att stärka lärosäten för Europas framtid, 2022/C 167/03 av den 21 april 2022.

Europeiska unionens råd. Rådets rekommendation om en europeisk strategi för mikromeriter för livslångt lärande och anställbarhet, 2022/C 243/02 av den 16 juni 2022.

FOREU. European Universities Alliances fully committed to making the initiative a success in a long term. 2023.

FPM28 2020/21: COM (2020) 625. Meddelande om att förverkliga det europeiska området för utbildning senast 2025. Utbildningsdepartementet.

FPM63 2021/22: COM (2022) 16. Universitetsstrategin. Utbildningsdepartementet.

Gustafsson, G & Eriksson, L. Harmonisering av Terminer. Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), 2004.

Göteborgs universitet. Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitets-initiativet och etableringen av det europeiska utbildningsområdet. Göteborg, 2020.

Göteborgs universitet. Hemställan: Göteborgs universitet hemställer med hänvisning till 2 kap. §7 kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) om regeringens tillstånd att ingå som grundare och medlem i EUTOPIA AISBL. 2023.

Högskoleverket. Tillgodoräknande av tidigare utbildning och yrkesverksamhet. Högskoleverket, 2004.

Joint European Degree Label in Engineering (JEDI). "What is JEDI?" JEDI. <https://blogs.upm.es/jedilabel/what-is-jedi/> (Hämtad 2024-02-15).

Kungliga Tekniska Högskolan (KTH). "European Institute of Innovation and Technology (EIT)", Kungliga Tekniska Högskolan <https://www.kth.se/forskning/sarskilda-forskningssatsningar/eit-1.63977> (Hämtad 2024-02-15).

MIG 2023:5, Migrationsöverdomstolen dom 2023-03-31 i mål UM10638-22.

Naturvårdsverket. Miljöledning i staten 2022: En redovisning av hur statliga myndigheter arbetar med att minska sin miljöpåverkan. Naturvårdsverket, 2023.

Nauwerck, G. Svenskt deltagande i Europauniversitet: digital transformation, interoperabilitet och uthållighet. Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), 2024.

Prop. 2009/2010:149. En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor.

Prop. 2010/11:38. Fördjupad samverkan inom forskning, utbildning och innovation – Hållbar energi.

Secrétariat général pour l'investissement. Résultats de l'appel à projet "Universités européennes" du PIA 3: 20 établissements français soutenus par l'État. Paris, 2019. https://www.gouvernement.fr/sites/default/files/contenu/piece-jointe/2019/08/cp_universites_europeennes.pdf (Hämtad 2024-02-15).

SFS 1993:100 Högskoleförordning.

SFS 2010:543 Förordning om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor.

SFS 2011:210 Kapitalförsörjningsförordning.

SMARTT. Preliminary SMARTT recommendations based on EUROSUD. SMARTT, 2023.

SMARTT. Press release: SMARTT recommends exploring a new funding model and ensuring the connection with the labor market in the making of a European Degree Label. SMARTT, 2023.

SOU 2008:104 Självständiga lärosäten: Betänkande av autonomiutredningen. Utbildningsdepartementet.

SOU 2018:29 Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande. Utbildningsdepartementet.

SOU 2019:6 En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan. Utbildningsdepartementet.

Statistiska Centralbyrån (SCB). Internationell studentmobilitet i högskolan 2022/23. SCB på uppdrag av UKÄ. 2023.

Stensaker, B., Maassen, P. & Rosso, A. "The European University Initiative – investigating alliance formation and initial profile developments", *Tertiary Education and Management* 29 (2023), s. 229–243.

Stockholm – Uppsala universitetsnätverk. Ökad handlingsfrihet för statliga lärosäten. Stockholms universitet, 2015.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). Förslag till förändringar i lagar och förordningar – bättre förutsättningar för internationalisering. 2016.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). Klimatramverket för Sveriges universitet och högskolor. SUHF, 2021.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). Presidiebeslut SU-850-0029-22. SUHF Arbetsgrupp för EUI studieadministrativa frågor. 2022.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). Direktiv till utredningen om framtidens e-infrastruktur för högre utbildning. 2023.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). Rekommendation om att främja automatiskt ömsesidigt erkännande av kvalifikationer inom högre utbildning och gymnasial utbildning samt resultat av studieperioder utomlands. 2023.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). Uppdrag till Arbetsgruppen för EUI-studieadministrativa frågor: Digitaliseringssatsningar inom EUI – en inventering. SUHF, 2023.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). Förslag till Vägledning om mikromeriter. Preliminär version. Förväntas publiceras i 2024.

Universitets- och högskolerådet (UHR). "Erasmus mundus-insatser", Utbyten.se. <https://www.utbyten.se/program/erasmus-mundus-insatser/> (Hämtad 2024-02-15).

Universitetskanslersämbetet (UKÄ). Högskolornas handläggning av tillgodoräknandeärenden – en vägledning. UKÄ, 2021.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ). Antal studenter som har varit första gången eller fortsättnings-registrerade på någon kurs som högskolan givit någon gång under den aktuella terminen (VT2023). Stockholm: UKÄ, 2023. <https://www.uka.se/integrationer/hogskolan-i-siffror/statistik?statq=https%3A%2F%2Fstatistik-api.uka.se%2Fapi%2Ftotals%2F1%3Funiversity%3D1%26year%3DHT2022> (Hämtad 2024-02-15).

Uppsala universitet (UU). "The Guild", Uppsala universitet <https://mp.uu.se/web/info/vart-uu/internationella-natverk/the-guild> (Hämtad 2024-02-15).

Utbildningsdepartementet. Uppdrag att kartlägga frågor om Europauniversitet. Regeringsbeslut U2022/04065. Stockholm: Regeringskansliet, 2022.

Wessels, O. & Craciun, D. Roadmap on a European legal instrument for transnational higher education cooperation. ESEU project. 2024.

Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH). Beslut 2013-01-18 (Reg.nr. 41-1152-12).

Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH). Beslut 2015-04-17 (Reg.nr. 241-00251-15).

Förteckning över intervjuer

Lärosätesrepresentanter	
13-okt	Chalmers tekniska högskola
	Susanne Ingmansson Ann-Marie Endresen Tomas Faxheden Ulrika Lundqvist Mikael Enelund Emelie Wenersand Mattias Bingerud
16-okt	Uppsala universitet
	Jonathan Schalk Mattias Martinson Therese Ljunghammar Camilla Maandi Niklas Cedervall Julia Conte Björn Nyström
17-okt	Högskolan i Gävle
	Magnus Isaksson Lars Bengtsson Malin Hillman Gunilla Mårtensson Maria Strand Annika Strömberg
19-okt	Malmö universitet
	Anna Beran Maria Pihel Rebecka Lettevall
20-okt	Linköpings universitet
	Gunvor Larsson Torstensdotter Maria Engelmark Konstantinos Mitropoulos Marina Geijer Karin Axelsson Jan Axelsson
30-okt	Mittuniversitetet
	Anders Fällström Anna Lindahl
14-nov	Högskolan Dalarna
	Jonas Tosteby

14-nov	Stockholms konstnärliga högskola	Paula Crabtree Jorun Kugelberg Lovisa af Petersens
	Studentrepresentanter	
13-dec	Sveriges förenade studentkårer (SFS)	Amanda Beckman
14-dec	Högskolan i Skövde	Alicia Larsson
	Örebro universitet	Viktor Breström
	Linköpings universitet	Ellen Ivarius Andersson
18-dec	Chalmers tekniska högskola	Erik Broback
	Lunds universitet	Tori Heitmann Jörgensen
	Karolinska institutet	Muriel Gisa Heitsch
	Karolinska institutet	Carlos Valverde

Bilagor

**Bilaga 1: Kartläggning av nationell
tilläggsfinansiering.**

**Bilaga 2: Beskrivning av Europauniversitet
som svenska lärosäten deltar i.**

Bilaga 1, Kartläggning av nationell tilläggsfinansiering.

Bilaga till rapporten "Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet".

Bilaga 1, Kartläggning av nationell tilläggsfinansiering.

Bilaga till rapporten "Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet".

UHR:s rapportserie 2024:3, Universitets- och högskolerådet, mars 2024

Kontaktperson: Madelen Charyszak

ISBN 978-91-7561-123-5

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se **www.uhr.se**.

Innehåll

Kartläggning av nationell tilläggsfinansiering	4
Några länders finansieringsmodell för universitet och högskolor	9
Danmark	12
Finland	13
Frankrike	15
Nederländerna	16
Rumänien	18
Spanien	19
Tyskland	21
Österrike	23

Kartläggning av nationell tilläggsfinansiering

Kartläggningen innehåller uppgifter om nationell tilläggsfinansiering för deltagande universitet och högskolor i andra europeiska länder. Uppgifterna är insamlade genom en enkät som UHR skickade till övriga Erasmus+ kontor under hösten 2023. I några fall är det angett att uppgifterna är insamlade hösten 2021. De uppgifterna kommer från en studie genomförd på uppdrag av kommissionen.¹

Tabell 1. Översikt av tilläggsfinansiering för olika länder

Belgien (Franska gemenskapen)	Regeringen i Federationen Vallonien-Bryssel ville visa sitt politiska stöd för EUI genom att avsätta 500,000 euro i budgeten för att stödja lärosäten som ingår i en allians. Varje lärosäte fick inledningsvis högst 100,000 euro som ett engångsbelopp. Efter det första bidraget föreslog en övervakningskommitté ytterligare ekonomiskt stöd, och hittills har samma stöd beviljats årligen till deltagande lärosäten. Diskussioner pågår för att säkra långsiktig finansiering och möjliggöra strategisk planering av tilldelningen av medel över flera år.
Belgien (Flamländska gemenskapen)	Ingen nationell tilläggsfinansiering.
Bulgarien	De tre första lärosätena som deltog i allianser fick dela på ett bidrag på 480,000 euro. (<i>Uppgifter insamlade hösten 2021</i>)
Cypern	Cypern har tilldelat ett engångsbidrag på 100,000 euro till varje lärosäte som deltar i en Europauniversitetsallians.
Danmark	Ingen nationell tilläggsfinansiering.
Estland	Ingen nationell tilläggsfinansiering.
Finland	De fyra finska lärosäten som blev beviljade att delta i en allians i den första utlysningen 2019 fick ett engångsbidrag på 200,000 euro. Resonemanget var att finansieringsmodellen för de finländska lärosätena skulle ändras året därpå och att denna nationella finansiering skulle täcka övergångsperioden.

1 European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Jongbloed, B., McGrath, C., Boer, H. et al., Final report of the study on the state and effectiveness of national funding systems of higher education to support the European universities initiative. Volume I, Publications Office of the European Union, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/885757>

Frankrike	I Frankrike har en total budget på 100 miljoner euro för en tioårsperiod avsatts för Europauniversitet i ett finansieringsprogram som kallas "Investeringar för framtiden" (Programme d'investissements d'avenir"). Franska lärosäten som har fått sin ansökan om att bli Europauniversitet godkänd är också berättigade att ansöka om nationellt stöd. Den nationella tilläggsfinansieringen är på samma belopp som de erhållit från Erasmus+. Finansieringen är inte konkurrensutsatt så länge medel finns tillgängliga och lärosätena får själva bestämma hur de ska användas. (Uppgifter insamlade hösten 2021)
Grekland	De sju grekiska universitet som var med i en europeisk universitetsallians i maj 2021 (tre från utlysningen 2019 och fyra från 2020) fick nationell tilläggsfinansiering. Beloppet motsvarade 20 procent av den totala treårsbudgeten för deras medverkan i alliansen och var tänkt att kompensera för den obligatoriska medfinansieringen som efterfrågas i Erasmus+-projektet.
Irland	Nationell tilläggsfinansiering tillkom 2022 då resurser avsattes för att stödja irländska lärosäten som deltar i allianser. De har sedan dess fått ett bidrag på 442,000 euro för en tvåårs period. Bidraget betalas ut av myndigheten för högre utbildning (HEA). Vissa riktlinjer finns för hur bidraget får användas. Diskussioner pågår om fortsatt finansiering. Framtida finansiering och långsiktig hållbarhet för EUI kommer sannolikt att inkluderas i kommande internationella strategi.
Island	Ingen nationell tilläggsfinansiering. Detta ändras dock från och med 2024 då en ny finansieringsmodell för högre utbildning införs. Denna modell inkluderar incitament för deltagande i Europauniversitetet och erhållande av internationella anslag från Erasmus+ och Horisont Europa. Dessutom stöder regeringen universitetet genom ett bidrag från den isländska universitetssamarbetsfonden för att främja utökad samverkan, nätverksbyggande och delande av goda exempel.
Italien	Italienska alliansmedlemmar har fått ansöka om ett nationellt bidrag. Bidrag har tilldelats för att täcka personalkostnader, resekostnader och individuellt stöd. (Uppgifter insamlade hösten 2021).
Kroatien	Lärosäten som ingår i en allians har fått nationell tilläggsfinansiering på cirka 33,000 euro årligen (cirka 100 000 euro för pilotfasen). Finansieringen ska fortsätta hela programperioden. Eftersom beloppet inte är betydande finns det planer på att det ska vara möjligt för lärosäten som deltar i allianser att ansöka om extra medel från ESF.
Lettland	Riktade medel till lärosäten som ingår i en allians har betalats ut i form av ett nationellt bidrag baserat på den obligatoriska medfinansieringen på 20 procent. (Uppgifter insamlade hösten 2021).

Liechtenstein	Ingen nationell tilläggsfinansiering. Liechtenstein har bara ett universitet som kan ansöka till EU och de har ännu inte gjort det. De anger dock att Liechtenstein säkerligen kommer att medfinansiera ett eventuellt deltagande.
Litauen	2019 fick de tre litauiska lärosäten som deltog i en allians dela på ett bidrag på totalt 500,000 euro. I de efterföljande utlysningssomgångarna har lärosäten fått bidrag på 1,8 miljoner euro till 2,5 miljoner euro. Beloppet baseras på antalet studenter lärosätet har. Inget av de litauiska lärosätena samordnar sin allians så frågan om en samordnare borde få högre finansiering har inte väckts. Medel kommer från Faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF.) Från och med 2024 får lärosätena en del av sin finansiering genom ett prestationsbaserat system. Indikatorerna inkluderar inte direkt deltagande i det europeiska initiativet, men de inkluderar mobilitet och andra aspekter av internationalisering.
Luxembourg	Ingen nationell tilläggsfinansiering.
Malta	Ingen nationell tilläggsfinansiering.
Nederländerna	Nationell tilläggsfinansiering tillkom 2022 då regeringen beslutade att stödja deltagandet i Europauniversitet. Lärosäten tilldelas sedan dess 250,000 euro per år, under fyra år i följd. Samma belopp för alla lärosäten som deltar i EU-alliansen som fullvärdiga partner. Nya ansökningar stöts med 50,000 euro för utlysningarna under 2023 och 2024. Oklart hur länge den nationella tilläggsfinansieringen ska finnas kvar.
Norge	Ingen nationell tilläggsfinansiering.
Polen	Riktade medel till lärosäten som ingår i en allians i form av ett nationellt bidrag baserat på den obligatoriska medfinansieringen på 20 procent. (<i>Uppgifter insamlade hösten 2021</i>).
Portugal	Varje lärosäte som ingår i en allians fick doktorandstipendier från Portuguese Science Foundation, värda i genomsnitt 14,750 euro per år, i fyra år. (<i>Uppgifter insamlade hösten 2021</i>).

Rumänien	Lärosäten som deltar i en allians fick ett engångsbidrag i form av ett fast engångsbelopp på cirka 200,000 euro under 2019 och 100,000 euro under 2020. Ett differentierat tilläggsbelopp tilldelades också varje lärosäte. Vanligtvis är det beloppet i nivå med den budget som tilldelats ett lärosäte inom ramen för alliansen. Medel har betalats ut för alla som beviljats deltagande i en allians och kommer att betalas ut under hela programperioden. Medel kommer från den del av budgeten för högre utbildning som handlar om "särskilda situationer" och ska bidra till utveckling och konsolidering av Europauniversitetsallianser.
Serbien	Både statlig och regional tilläggsfinansiering. Summan ligger inom intervallet 30 000 – 45,000 euro, beroende på region. Tilläggsfinansieringen betalas ut årligen. Stödet planeras att fortsätta hela programperioden.
Slovakien	De tre slovenska lärosätena i Europauniversitetsallianser som beviljades bidrag i ansökningsomgången 2020, fick ytterligare finansiering genom utvecklingsprojekt samordnade av utbildningsministeriet. Syftet var att hjälpa lärosätena med en medfinansiering på 20 procent. Maximalt bidrag var på 400,000 euro per projekt. I ansökningsomgången 2023 ingår slovenska lärosäten i fem allianser men än så länge har inget beslut fattats om ytterligare nationell finansiering.
Slovenien	Ingen nationell tilläggsfinansiering.
Spanien	I den första utlysningen 2019 fick lärosäten som samordnar ett Europauniversitet ett bidrag på cirka 183,000 euro och lärosäten som deltar i en allians cirka 147,000 euro. Sedan dess har bidraget ökat till 280,000 euro för samordnande lärosäten och cirka 224,000 euro för lärosäten som deltar i en allians. Medel betalas ut varje gång alliansen beviljas Erasmus+ medel. Osäkert hur länge den nationella finansieringen kommer att fortsätta. En strategi för internationalisering av lärosäten planeras där EUI kommer att spela en nyckelroll. Dialog med universiteten pågår i denna fråga.
Sverige	Universitets- och högskolerådet har beviljat ett engångsbelopp på 500,000 kr (ca 45,000 euro) till Europauniversitet med svenskt deltagande som beviljades stöd 2019, 2020 och 2022. Dessa medel skulle användas för att täcka kostnader som personal- och overheadkostnader, utan krav på återrapportering. För lärosäten som beviljats stöd i utlysningen 2023 har stödet varit 275,000 kr per lärosäte. Dessa projekt måste redovisa sina kostnader efter avslutat arbete.
Tjeckien	Det ekonomiska stödet till lärosäten som är en del av allianser motsvarar upp till 75 procent av deras andel av medfinansieringen inom hela alliansens budget. Det beviljas baserat på motivering i ansökan om medfinansiering. Finansieringen förväntas fortsätta, eventuellt genom ett annat finansieringsinstrument.

Turkiet	Ingen nationell tilläggsfinansiering.
Tyskland	Tyska lärosäten i Europauniversitetsallianser som beviljats bidrag kan ansöka om ytterligare ekonomiskt stöd hos German Academic Exchange Service (DAAD). Det nationella medföljande programmet består (för närvarande) av två programlinjer: <i>Programlinje (PL) 1</i> - "Topping-up" för tyska universitet i EU-finansierade allianser (upp till 200,000 euro för 2023, upp till 175,000 euro per år för 2024–2026). <i>Programlinje (PL) 2</i> - "Godkänd men inte finansierad" för tyska universitet vars EU-ansökan fick höga poäng men inte blev beviljade EU-finansiering (upp till 150,000 euro per lärosäte per år för max 3 år). PL 2 löper ut 2023. 45 tyska universitet finansieras för närvarande som en del av det nationella medföljande programmet (42 i PL1, 3 i PL2). Programbudgeten för perioden 2020–2023 var cirka 32 miljoner euro. Finansieringsbelopp för nya projekt (2024–27): upp till 175,000 euro per lärosäte/år för max. fyra år)
Ungern	Åtta offentliga universitet och två enskilda utbildningsanordnare fick dela på totalt cirka 12 miljoner euro och 1 miljon euro i avdragsgilla kostnader (3-årsperiod) för att täcka sin medfinansiering på 20 procent. Lärosätena fick ett engångsbelopp men förväntas rapportera till regeringen om projektkostnaderna. (<i>Uppgifter insamlade hösten 2021</i>).
Österrike	OeAD (Austria's Agency for Education and Internationalisation) har betalat ut stöd till de österrikiska universitet som fick en allians beviljad i utlysningarna 2019 och 2020. Koordinatorer fick 375,000 euro för en treårs period medan partners fick 225,000 euro. För högskolor med praktisk och tillämpad inriktning tillkom bidrag på 200,000 euro för koordinatörer och 150,000 euro för partners under 2022.

Några länders finansieringsmodell för universitet och högskolor

Finansieringen av universitet och högskolor varierar mellan olika europeiska länder, vilket skapar olika behov och möjligheter när det gäller att stödja lärosäten i deras deltagande i Europauniversitet. I det följande avsnittet beskrivs kortfattat finansieringsmodellerna för några av dessa länder. Det kan ge en bild av de specifika utmaningar och fördelar som varje land möter när det gäller att samfinansiera samarbete och deltagande inom Europauniversitetsalliansen.

För enkelhetens skull är det bara finansiering av högre utbildning som jämförs och inte forskning. Informationen kommer främst från rapporter², Eurydikenätverkets webbencyklopedi om utbildningssystem³ samt i några fall från departements eller myndigheters webbsidor.

För att möjliggöra jämförelsen har ett antal parametrar valts ut som intressanta i sammanhanget. Dessa återfinns i tabell 2 i den här bilagan.

- Landets totala investeringar i högre utbildning, mätt som andel av landets bruttonationalprodukt (år 2020).

Ett sätt att sätta tilläggsfinansieringen i relation till finansieringssystemen är att jämföra hur mycket olika länder investerar i högre utbildning. Det kan man göra genom att jämföra ländernas totala investeringar i högre utbildning, mätt som andel av landets bruttonationalprodukt.

- I vilken grad lärosäten i respektive land har finansiell autonomi.

Att lärosäten har finansiell autonomi är viktigt för att lärosäten ska kunna samarbeta effektivt i internationella projekt och styra över sina egna resurser. Finansiell autonomi mäts bland annat genom vilka möjligheter universitet och högskolor har att fördela sina medel internt, behålla överskott av offentlig finansiering, låna pengar samt självständigt köpa, sälja och äga byggnader.

- I vilken grad länderna använder sig av prestationsbaserade finansieringssystem och om de inkluderar indikatorer relaterade till internationalisering.

En nyligen genomförd studie, på uppdrag av kommissionen, betonar att finansieringssystem baserade på prestationer, som inkluderar indikatorer kopplade till internationalisering, har goda förutsättningar att gynna läro-

2 Final report of the study on the state and effectiveness of national funding systems of higher education to support the European universities initiative. Volume I samt tekniska bilagor.

3 Eurydikenätverkets webbencyklopedi: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems>. Hämtad januari 2024.

säten som ingår i en allians. Lärosäten som ingår i en Europauniversitetsallians kan ha förhållandevis fler internationella studenter och erhålla mer internationell finansiering från Erasmus+ och Horisont-programmet jämfört med lärosäten som är mindre aktiva inom internationalisering. Detta kan i vissa finansieringssystem påverka anslaget.

- Finansieringssystem som inkluderar prestationsavtal med möjlighet att lägga in målsättningar för lärosätets internationalisering kopplat till finansiering.

Prestationsavtal som etableras genom en överenskommelse mellan finansiär och lärosätet kan innehålla definierade mål och resultat som ska uppnås inom bland annat internationalisering och vara kopplade till medelstilldelning. Att inkludera internationaliseringskriterier i avtalen tenderar att ge ekonomiska fördelar åt universitet och högskolor med internationaliseringsambitioner.

Jämförande tabell

Tabell 2: Jämförelse av några länders finansieringsmodeller för högre utbildning.

	Sverige	Danmark	Finland	Frankrike	Nederländerna	Rumänien	Spanien	Tyskland	Österrike
Nationell tilläggsfinansiering för deltagande i EUI	Ja, men mindre engångssummor	Nej	Ja, men endast den första utlysningen	Ja, betydande belopp	Ja, betydande belopp från 2022	Ja, betydande belopp	Ja, betydande belopp	Ja, betydande belopp	Ja, men endast de första utlysningarna
Budget för högre utbildning i relation till BNP (år 2020) ⁴	1,88%	2,43%	1,59%	1,28%	1,68%	0,81%	1,08%	1,39%	1,86%
Lärosätenas finansiella autonomi ⁵	Medium-low	Medium-high	Medium-high	Medium-low	Medium-high	Medium-high	Medium-low	Medium-low	Medium-low
Prestationsbaserat finansierings-system ⁶	Ja, hög grad	Ja, hög grad	Ja, hög grad	Nej	Ja, måttlig grad	Ja, måttlig grad	Ja, måttlig grad	Ja, måttlig grad	Ja, måttlig grad
Indikatorer relaterade till internationalisering som påverkar resurs-tilldelningen. ⁷	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja, Internationell studentmobilitet och antal internationella studenter	Ja Antal internationella studenter	Ja Internationell studentmobilitet	Nej
Prestationsavtal med möjlighet att lägga in målsättningar för lärosätets internationalisering kopplat till finansiering. ⁸	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja

4 Eurostat

5 European University Association. University Autonomy in Europe IV. The Scorecard 2023.

6 European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Jongbloed, B., McGrath, C., Boer, H. et al., Final report of the study on the state and effectiveness of national funding systems of higher education to support the European universities initiative. Volume I, Publications Office of the European Union, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/885757>.

7 Ibid.

8 Ibid.

Danmark

Det danska högskolesystemet är ett differentierat system som tillhandahåller utbildningar av varierande längd och inriktning och med olika antagningskrav. Systemet består av universitet och yrkeshögskolor (University colleges), som är självägande institutioner inom den offentliga förvaltningen. Dessutom finns det högre konstnärliga och kulturella lärosäten, maritima lärosäten och yrkesakademier.

Deltagande i EUI och nationellt finansiellt stöd

Sex danska universitet och högskolor deltar i Europauniversitet. De får ingen nationell tilläggsfinansiering. Skälet som uppges är att det nationella finansieringssystemet för högre utbildning gör det möjligt för lärosätena att fördela medel internt för strategiska prioriteringar och deltagande i internationellt samarbete, inklusive Europauniversitet.

Finansieringsmodell för universitet och högskolor

De statliga anslagen till universiteten består av en prestationsbaserad del och ett basanslag. Den prestationsbaserade delen utgör huvuddelen av anslaget och baseras på ett antal indikatorer. För utbildning på grund- och avancerad nivå gäller följande:

- Genomförda studier, omräknad till helårsstudier. Baseras på studieinriktning.
- Studietid till examen i relation till normtiden (+ 3 månader)
- Studerandes sysselsättningsgrad 12–23 månader efter avslutade studier

Basanslaget fastställs var fjärde år i samband med att de strategiska ramavtalen diskuteras mellan ministeriet och lärosäten. De fyraåriga strategiska avtalen anger lärosätets prioriteringar och strategiska mål och knyts till lärosätespecifika indikatorer. Det finns dock inga krav på mål eller indikatorer som är relaterade till internationalisering. Enligt uppgifter från 2023 hade 5 av 8 universitet inga internationaliseringsindikatorer.

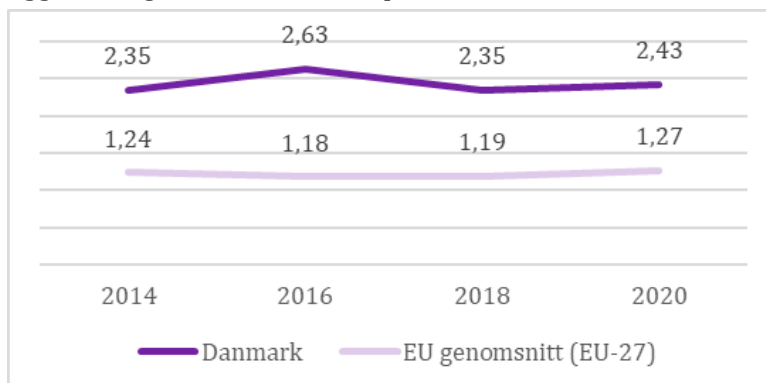
Finansiell autonomi

Enligt European University Association (EUA) har danska statliga lärosäten "medium-high" finansiell autonomi. Danska lärosäten:

- Har full frihet att internt fördela sina medel enligt behov.
- Får behålla överskott av offentlig finansiering utan begränsningar.
- Får låna pengar utan begränsningar.
- Får självständigt köpa, sälja och bygga faciliteter och äga byggnader.
- Studenter utanför EU/ EES eller Schweiz betalar studieavgifter som beslutas av respektive lärosäte baserat på principen om full kostnadstäckning.

Finansiering i siffror

Budget för universitet och högskola i relation till landets bruttonationalprodukt mellan åren 2014–2020. Danmarks investeringar i högre utbildning ligger över genomsnittet i Europa.

Finland

Högskolesystemet i Finland består av universitet och yrkeshögskolor. Inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde finns 13 universitet och 22 yrkeshögskolor.

Deltagande i EUI och nationellt finansiellt stöd

19 finska universitet och högskolor deltar i Europauniversitetsallianser. Alla lärosäten som deltog i en allians 2019 fick ett engångsbidrag på 150 000 euro. Finansieringen gavs till de första pilotprojekten (fyra lärosäten valdes ut för EUI 2019). Resonemanget var att finansieringsmodellen för de finländska lärosätena skulle ändras året därpå så denna nationella finansiering skulle fungera som finansiering för övergångsperioden. I den nya finansieringsmodellen kan lärosätena föreslå att EUI-verksamheten omfattas av den strategiska delen av den statliga finansieringen.

Finansieringsmodell för universitet och högskolor

Regeringen bestämmer årligen i anknytning till statsbudgeten om beloppet på den basfinansiering som undervisnings- och kulturministeriet anvisar för yrkeshögskolesektorn respektive universitetssektorn. Ministeriet delar ut den basfinansiering som beslutats, enligt finansieringsmodellen för yrkeshögskolorna respektive universiteteten. Utöver basfinansieringen får högskolorna finansiering från andra källor (så kallad extern finansiering), som till exempel Finlands Akademi, Business Finland, stiftelser, företag samt Europeiska unionen och andra internationella instanser.

En ny finansieringsmodell infördes 2021. Basfinansieringsanslagen fördelas mellan universiteten enligt en kalkylerad modell som huvudsakligen grundar sig på prestationerna inom utbildning och forskning och för yrkeshögskolornas del enligt prestationerna inom utbildning samt forsknings- och innovationsverksamhet. Finansiering av utbildning baseras på följande prestationsindikatorer:

- Avlagda högre och lägre examina inklusive koefficienter för avlagd examen inom utsatt tid
- Kontinuerligt lärande (flexibelt utbud av kompetensutvecklingsmöjligheter)
- Sysselsätta ett år efter examen
- Studeranderespons

Dessutom finns en strategibaserad finansieringsandel (15 procent) som ingår i avtalet mellan ministeriet och respektive högskola. Den syftar till att dels stödja åtgärder i linje med lärosätens strategi, inklusive internationalisering, dels stödja åtgärder utifrån högskole- och forskningspolitiska mål.

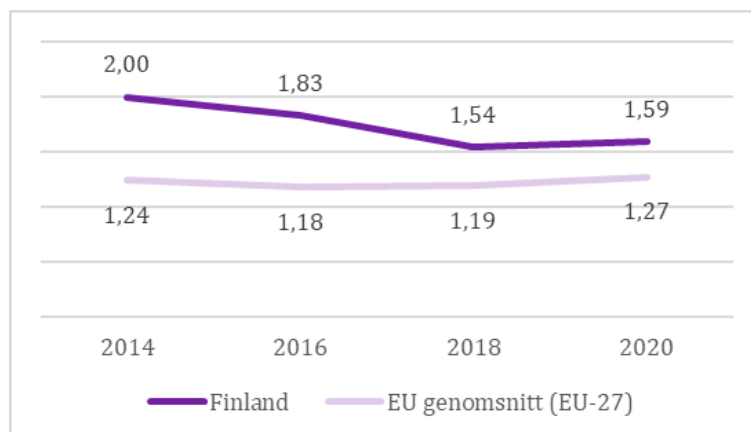
Finansiell autonomi

Enligt EUA har finska statliga lärosäten "medium-high" finansiell autonomi. Finska lärosäten:

- Har full frihet att internt fördela sina medel enligt sina behov.
- Får behålla överskott av offentlig finansiering utan begränsningar.
- Får låna pengar utan begränsningar.
- Får äga byggnader, men det finns restriktioner för försäljningar.
- Studenter utanför EU/ EES eller Schweiz betalar studieavgifter om de studerar på andra språk än de nationella språken. Det finns nationella regler om vilken den lägsta avgiften är, men det enskilda lärosätet får besluta om högre avgifter.

Finansiering i siffror

Budget för universitet och högskola i relation till landets bruttonationalprodukt mellan åren 2014–2020. Finlands investeringar i högre utbildning ligger över genomsnittet i Europa.

Frankrike

Det franska systemet för högre utbildning kännetecknas av samexistensen av en mångfald av institutioner. I Frankrike finns det fler än 3 500 lärosäten (statliga och privata) för högre utbildning. Universiteten är finansierade av staten. Högskolor ("Écoles normales supérieures"), institut för politiska studier ("instituts d'études politiques"), ingenjörshögskolor, handelshögskolor, veterinärhögskolor, bland andra, kan vara statliga eller privata institutioner för högre utbildning erkända av staten.

Deltagande i EUI och nationellt finansiellt stöd

50 franska universitet och högskolor deltar i 44 olika allianser.

De Erasmus+ medel som franska lärosäten som deltar i Europauniversitet har beviljats matchas i sin helhet som en del av ett finansieringsprogram kallat "Investeringar för framtiden" (Programme d'investissements d'avenir). En total budget på 100 miljoner euro för 10 år är avsatt till Europauniversitet. Franska lärosäten som fått ansökan om Europauniversitet beviljad är berättigade att även ansöka om nationellt stöd. Finansieringen är ej konkurrensumsatt så länge medel finns tillgängliga. Användning av finansieringen är flexibel för lärosätet.

Finansieringsmodell för universitet och högskolor

Den största delen av anslaget till lärosätena baseras på tidigare tilldelningar och historiska faktorer snarare än på aktuella behov eller prestationer. Detta kompletteras med projekt- eller konkurrensbaserad finansiering och marginellt via kontrakt. Även om kontraktet endast har begränsad ekonomisk betydelse har universiteten relativt sett större självständighet i tilldelningen av dessa medel. Kontrakten har använts för att stödja större territoriell samordning mellan institutioner och baseras på mål och indikatorer, dels gemensamt för alla universitet, dels lärosätessanpassat för att stödja utvecklingen av institutionella strategier. Kontrakten är numera femåriga.

Under 2018 initierade och genomförde departementet ett försök där lärosäten på frivillig basis kunde delta i årliga dialoger om ledning och prestation ("dialogues stratégiques et de gestion"). Dessa dialoger generaliserades under 2019 och omfattar även forskningsorganisationer, lokala myndigheter och andra partners. Detta steg mot en dialog skapades för att öka diskussionen mellan stat och lärosäten. För närvarande är dialog kopplad till projektfinansiering och inte kärnfinansiering.

Finansiell autonomi

Enligt EUA har franska statliga lärosäten "medium-low" finansiell autonomi. Franska lärosäten:

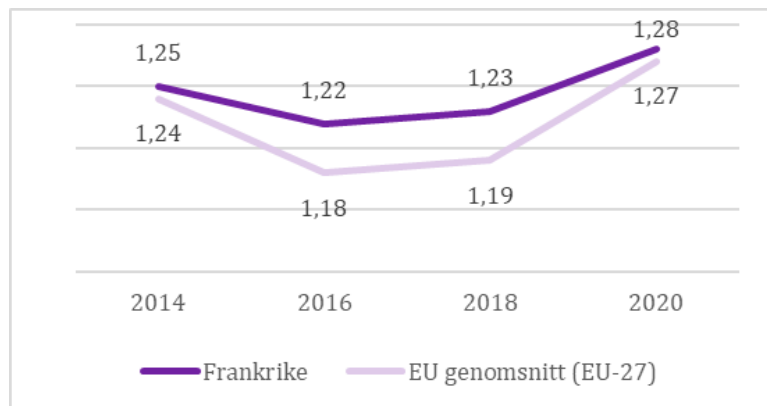
- Har begränsad frihet att internt fördela sina medel enligt sina behov.
- Får behålla överskott av offentlig finansiering utan begränsning.
- Har sedan 2013 inte tillåtelse att låna pengar, men det finns undantag för perioder kortare än ett år och för lån från

Europeiska investeringsbanken inom ramen för "plan campus" (ett stödprogram fokuserat på att förbättra campusinfrastruktur).

- Får äga och förvalta byggnader, men det finns restriktioner för försäljningar.
- Studieavgifter förekommer. För de statliga lärosätena beslutas den årliga kursavgiften på nationell nivå och varierar beroende på typ av utbildning och studienivå. De ligger på mellan 170 euro och 600 euro. För privata institutioner är studieavgifterna betydligt högre.

Finansiering i siffror

Budget för universitet och högskola i relation till landets bruttonationalprodukt mellan åren 2014–2020. Frankrikes investeringar i högre utbildning ligger strax över genomsnittet i Europa.

Nederländerna

Nederländerna har ett så kallat binärt högskolesystem med 13 universitet och 36 högskolor med en mer tillämpad och praktisk inriktning. Utöver det finns ett antal privata institutioner som inte får statligt stöd.

Deltagande i EUI och nationellt finansiellt stöd

17 nederländska universitet och högskolor deltar i EUI.

Nationell tilläggsfinansiering tillkom först hösten 2022 då regeringen beslutade att stödja deltagandet i Europauniversitetsallianser. Lärosäten tilldelas sedan dess 250,000 euro per år, under fyra år i följd. Samma belopp ges till alla lärosäten som deltar i EUI-alliansen som fullvärdiga partner. Nya ansökningar stöts med 50,000 euro för utlysningarna under 2023 och 2024. Skälet till beslutet var att skapa fler möjligheter för nederländska lärosäten att delta i EUI och att stimulera internationellt samarbete inom högre utbildning.

Finansieringsmodell för universitet och högskolor

Statlig finansiering från utbildningsbudgeten är delvis prestationsbaserad. Universitet och högskolor får årligen en klumpsumma av staten för kostnader för att bedriva den utbildning de har blivit ackrediterade att bedriva,

för material och personal. Lärosätena bestämmer själva hur de spenderar klumpsumman.

De får även ett rörligt belopp som beräknas baserat på antalet helårsstudenter och antalet avslutade kandidat- och magisterexamen för vilka ett examensbevis har tilldelats.

Under åren mellan 2013 och 2019 använde Nederländerna även prestationsavtal för att finansiera universitet och högskolor. Det ansågs dock att kvantitativa indikatorer betonades för mycket och att systemet var för styrt och gav för lite autonomi till lärosätena. Sedan 2019 används något som kallas kvalitetsavtal. De innehåller kriterier som fokuserar helt på undervisningskvalitet (till exempel professionalisering av lärarna, lämpliga och högkvalitativa undervisningsfaciliteter, förbättrad handledning för studenterna). Inom ramen för kvalitetsavtalet kan vissa institutioner besluta att beakta frågor som en internationell klassrumsmiljö eller undervisningsspråk. Det finns dock inga fastställda kriterier som kräver att institutionerna ska göra detta.

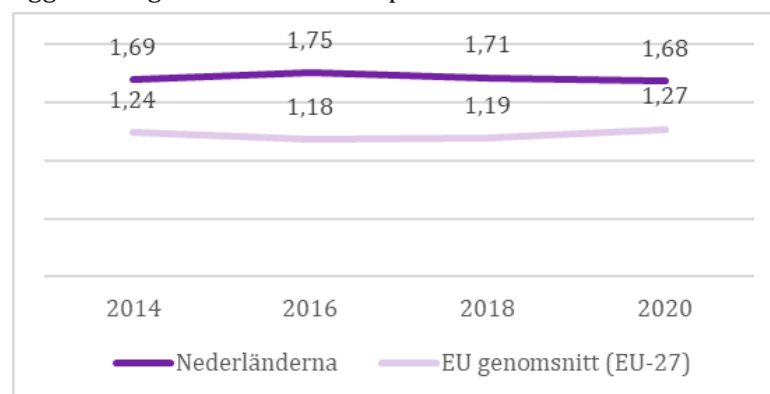
Finansiell autonomi

Enligt EUA har nederländska statliga universitet och högskolor "medium-high" finansiell autonomi. Nederländska lärosäten:

- Har full frihet att internt fördela sina medel enligt sina behov.
- Får behålla överskott av offentlig finansiering med vissa begränsningar.
- Får låna pengar utan begränsningar
- Får självständigt köpa, sälja och äga byggnader.
- Studenter inom högre utbildning betalar studieavgifter till lärosätet. Vid statligt finansierade universitet och högskolor är avgifterna lagstadgade. Varje år fastställer regeringen nivån på de lagstadgade avgifterna som gäller för alla lärosäten. Enskilda universitet och högskolor är fria att fastställa sina egna icke lagstadgade avgifter. Tredjelands studenter betalar även en institutionsavgift som beslutas av lärosätet.

Finansiering i siffror

Budget för universitet och högskola i relation till landets bruttonationalprodukt mellan åren 2014–2020. Nederländernas investeringar i högre utbildning ligger över genomsnittet i Europa.

Rumänien

Högskolesystemet i Rumänien inkluderar både statliga universitet och högskolor (54) och privata ackrediterade och "preliminärt" godkända högskolor (totalt 47). De privata högskolorna erbjuder främst yrkesinriktade utbildningar inom till exempel ekonomi och juridik och finansieras helt med studerandeavgifter och sponsring.

Deltagande i EUI och nationellt finansiellt stöd

17 rumänska universitet och högskolor deltar i EUI.

Lärosäten som deltar i en allians fick ett engångsbidrag i form av ett fast engångsbelopp – cirka 200,000 euro 2019 och 100,000 euro 2020 - och ett differentierat tilläggsbelopp beroende på lärosäte. Vanligtvis är det beloppet i nivå med den budget som tilldelats ett lärosäte inom ramen för alliansen. Medel har betalats ut för alla som beviljats deltagande i en allians och kommer att betalas ut under hela programperioden. Medel kommer från "fonden för särskilda situationer" och ska bidra till utveckling och konsolidering av Europauniversitetsallianser.

Finansieringsmodell för universitet och högskolor

Anslagen till statliga universitet och högskolor baseras i huvudsak (70 procent) på antal inskrivna studenter med hänsyn tagen till ämnesområde och studieår. Resterande 30 procent baseras på ett antal kvalitetskriterier inom områdena utbildning, forskning, tredje uppgifter och internationalisering. Det sistnämnda inkluderar andel studenter i mobilitet och andel inskrivna utländska studenter.

Statliga högskolor och universitet kan även ansöka om bidrag för utvecklingsprojekt i syfte att bland annat förbättra undervisningens kvalitet, utveckla forskningsinfrastruktur, samverka med lokala och regionala aktörer och insatser inom internationalisering av högre utbildning.

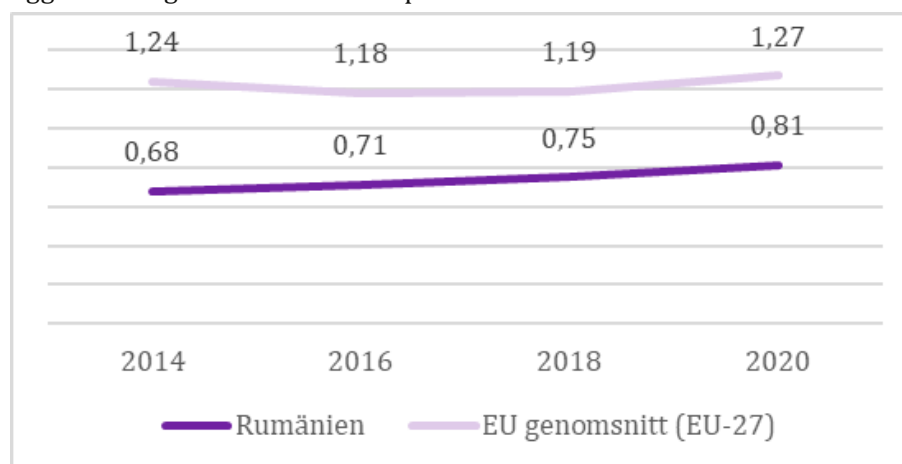
Finansiell autonomi

Enligt EUA har rumänska statliga lärosäten "medium-high" finansiell autonomi. Rumänska lärosäten:

- Har begränsad frihet att internt fördela sina medel enligt sina behov.
- Får behålla överskott av offentlig finansiering med vissa begränsningar.
- Får låna pengar med vissa begränsningar.
- Får äga byggnader, men inte sälja dem.
- Studieavgifter förekommer och beslutas av respektive lärosäte.

Finansiering i siffror

Budget för universitet och högskola i relation till landets bruttonationalprodukt mellan åren 2014–2020. Rumäniens investeringar i högre utbildning ligger under genomsnittet i Europa.

Spanien

Med högskoleutbildning i Spanien avses den utbildningsnivå som erbjuds av universitet, yrkeshögskolor, tekniska institut och andra institutioner som ger akademisk examen eller kompetensbevis. Under läsåret 2023/24 bestod det spanska universitetssystemet av 83 universitet, 50 statligt finansierade och 33 privata.

Deltagande i EUI och nationellt finansiellt stöd

45 spanska universitet och högskolor deltar i EUI. 37 av dem är statligt finansierade universitet.

Innan den första utlysningen 2019 beslutade departementet för universitetsutbildning att avsätta en budget för att stötta de statligt finansierade lärosäten som fick sin ansökan till EUI beviljad. Lärosätena fick dela på budgeten vilket resulterade i att de som samordnar ett Europauniversitet fick ett bidrag på cirka 183,000 euro och lärosäten som deltar i en allians cirka 147,000 euro. Sedan dess har bidraget ökat till 280,000 euro för samordnande lärosäten och cirka 224,000 euro för lärosäten som deltar i en allians.

Första utlysningen avsattes tre miljoner euro, för andra utlysningen sex miljoner euro, för tredje utlysningen fem miljoner euro och för fjärde utlysningen sju miljoner euro.

Medel betalas ut varje gång alliansen beviljas Erasmus+ medel.

Lärosätena är fria att spendera medlen hur de vill. Det är idag osäkert hur länge den nationella finansieringen kommer att fortsätta. En strategi för internationalisering av lärosäten planeras där EUI kommer att spela en nyckelroll. Dialog med universiteten pågår i denna fråga. Universiteten har skapat en arbetsgrupp och bjuder in departementet regelbundet.

Finansieringsmodell för universitet och högskolor

Ansvar för styrning och finansiering av de spanska universiteten delas mellan ministeriet för utbildning och yrkesutbildning, ministeriet för universitet och Spaniens autonoma regioner. Flera olika finansieringsmodeller existerar därmed i Spanien.

Det finns ett avtal mellan regionala regeringar och staten som reglerar hur pengar överförs till varje autonom region från staten. Genom detta avtal säkerställs en miniminivå av resurser för att erbjuda grundläggande offentlig utbildning i hela landet.

Generellt använder de olika regionerna prestationsbaserade finansierings-system med indikatorer som handlar om antal studenter, antal personal, antal erhållna högskolepoäng, genomströmning, och internationella studenter.

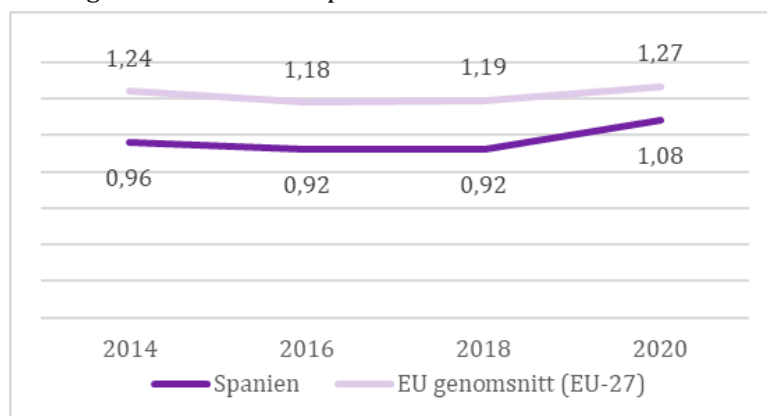
Finansiell autonomi

Enligt EUA har spanska statliga lärosäten "medium-low" finansiell autonomi. Spanska lärosäten har:

- full frihet att internt fördela sina medel enligt sina behov.
- Får behålla överskott av offentlig finansiering utan begränsning.
- Får låna pengar med vissa begränsningar
- Får självständigt köpa, sälja och bygga faciliteter och äga byggnader.
- Statliga lärosäten kan inte själva besluta om studieavgifter, de beslutas i stället av respektive region.

Finansiering i siffror

Budget för universitet och högskola i relation till landets bruttonationalprodukt mellan åren 2014–2020. Spaniens investeringar i högre utbildning ligger under genomsnittet i Europa.

Tyskland

Det är de tyska delstaterna (Länder) som har ansvaret för styrning och finansiering av högskolan. Det finns drygt 400 offentligt finansierade eller offentligt erkända lärosäten i Tyskland. Landet har ett s.k. binärt högskolesystem med universitet och s.k. *Fachhochschulen*, högskolor med en mer tillämpad och praktisk inriktning. I vissa situationer och efter överenskommelse med delstatsregeringarna kan även förbundsregeringen finansiera universitet och högskolor. För vissa lärosäten kan denna finansiering uppgå till 10 procent av lärosätens totala budget.

Deltagande i EUI och nationellt finansiellt stöd

51 tyska universitet och högskolor deltar i EUI.

Genom ett statsbidrag (*The accompanying national programme*) kan lärosäten få medel för att stärka den europeiska dimensionen och deras möjlighet att delta i EU-utlysningar. Statsbidraget administreras av DAAD (*The German Academic Exchange Service*). Det övergripande syftet med programmet är att stärka europeisk högre utbildnings internationella konkurrenskraft och en stark kunskapstriangel av utbildning, forskning och innovation samt stödja ett enat och starkt Europa och en ny generation européer.

Inom ramen för programmet ges bidrag till tyska universitet som deltar i ett Europauniversitet som beviljats EU-finansiering. Bidraget uppgick till 200,000 euro 2023 och uppgår till 175,000 euro per år under perioden 2024 – 2026. Statsbidraget kan endast användas för insatser som inte finansieras av EUI-budgeten och minst 40 procent av medlen ska användas för digitaliseringsinsatser. I övrigt finns det inga begränsningar.

Till och med 2023 kunde även tyska universitet som klassades som "godkända men inte finansierade" få statsbidrag. Det handlar om universitet vars ansökan har bedömts som kvalitativt bra men, på grund av konkurrens om medel, inte fått finansiering. Bidraget uppgick till 150,000 euro per år under maximalt tre år.

Under 2023 fick 45 tyska universitet statsbidrag. Den totala budgeten för programmet under perioden 2020–2023 uppgick till 32 miljoner euro.

Finansieringsmodell för universitet och högskolor

Eftersom det är de tyska delstaterna som ansvarar för styrning och finansiering av universitet och högskolor varierar finansieringsmodellerna mellan staterna.

I delstaten Berlin sker finansiering av universitet och högskolor genom ett femårigt avtal mellan delstatsregeringen och lärosätena. I avtalen sätts kvantitativa mål som ska uppnås vid avtalsperioden slut. Om målen inte uppnås kan det påverka finansiering för nästa period. Syftet med avtalssystemet är att ge lärosäten säkerhet och planeringsmöjligheter. Den avtalade maximala budgeten garanteras för hela femårsperioden.

Resurstilldelningen består av ett basanslag och en prestationsbaserad del. Basanslaget ska täcka kostnader som inte är beroende av prestationer så som lokalkostnader. Den prestationsbaserade delen av anslaget för utbildning utgår från följande indikatorer:

- Antal studenter omräknat till helårsstudenter (beloppet varierar för olika utbildningsområden).
- Antal avslutade examina viktade utifrån utbildningsområde
- Examina inom lärarutbildning

Den prestationsbaserade delen av forskningsanslaget baseras på en rad olika indikatorer, bl.a. externa medel.

I delstaten Niedersachsen är avtalsperioden treårigt och en något större andel av anslaget för universiteten är prestationsbaserat. Även i Niedersachsen är uppgifter om antal studenter och examinerade basen för beräkningen men uppgifter om inresande och utresande studenter påverkar också anslaget.

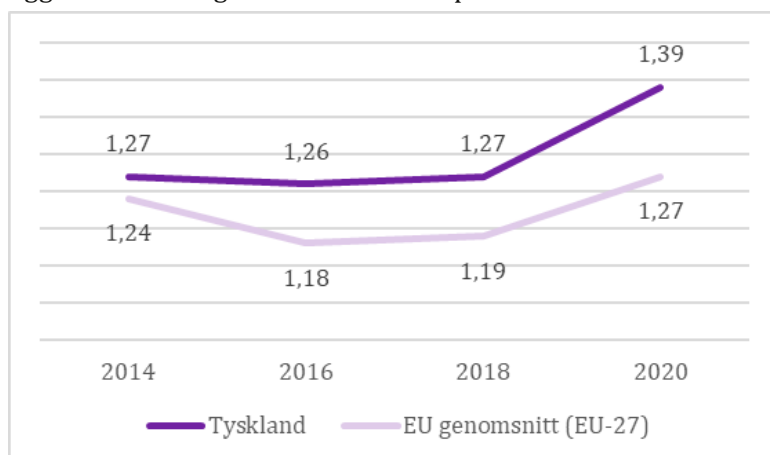
Finansiell autonomi

Enligt EUA har tyska statliga lärosäten "medium-low" finansiell autonomi. Tyska lärosäten:

- Har full frihet att internt fördela sina medel enligt sina behov.
- Får behålla överskott av offentlig finansiering utan begränsning.
- Får låna pengar med vissa begränsningar
- Får inte köpa, sälja och äga byggnader.
- Efter överenskommelse mellan delstatsregeringarna förekommer inte studieavgifter i offentligt finansierade universitet och högskolor

Finansiering i siffror

Budget för universitet och högskola i relation till landets bruttonationalprodukt mellan åren 2014–2020. Tysklands investeringar i högre utbildning ligger strax över genomsnittet i Europa.

Österrike

Österrike har ett s.k. binärt högskolesystem med universitet och så kallade *Fachhochschulen*, högskolor med en mer tillämpad och praktisk inriktning. Det finns även specifika högskolor för lärarutbildning. 2023 fanns det 22 statliga universitet, 21 fackhögskolor, 16 privata universitet och 14 högskolor för lärarutbildning.

Universiteten är huvudsakligen statligt finansierade medan fackhögskolorna delvis finansieras av provinserna.

Deltagande i EUI och nationellt finansiellt stöd

16 österrikiska lärosäten deltar i EUI. Det är främst statliga universitet som deltar, fyra av dem är fackhögskolor och ett är ett privat universitet.

Inledningsvis var den österrikiska inställningen att det inte skulle tillföras några extra medel från staten för lärosätens deltagande i Europauniversitet. Under 2020 avsattes dock 2,100,000 euro för att stötta initiativet. OeAD, Austria's Agency for Education and Internationalisation, fick i uppgift att betala ut stöd till de österrikiska statliga universitet som beviljats deltagande i ett Europauniversitet i utlysningarna 2019 och 2020. Beloppet var på 375,000 euro för en treårsperiod för lärosäten som koordinerade en allians medan lärosäten som var partners fick 225,000 euro. Fackhögskolorna fick ett stödjande bidrag på 200,000 euro för koordinators och 150,000 euro för partners under 2022.

Finansieringsmodell för universitet och högskolor

Sedan 2018 har Österrike en ny finansieringsmodell för de statliga universiteten. Enligt modellen tas prestationsavtal fram mellan den federala regeringen och universiteten för en treårsperiod. Universiteten får fortfarande ett anslag som kan delas upp i tre delar: undervisning, forskning och strategisk utveckling. Anslaget för undervisning är beräknat utifrån antalet studenter som genomför ett visst antal kurser. Prestationsavtalen tas fram i dialog mellan ministeriet och respektive lärosäte. Ministeriet tar fram de övergripande målsättningarna och universiteten är sedan fria att definiera egna mål. I de pågående prestationsavtalen finns en del som handlar om lärosätets internationalisering och som resurssätts. Dessa medel kan användas till Europauniversitetsallianser eller till annat internationaliseringsarbete. Universiteten har flexibilitet att använda resurserna inom ramen för sina åtaganden och enligt prestationsavtalen. Det sker heller ingen detaljerad uppföljning av målsättningarna.

För högskolor med en mer tillämpad och praktisk inriktning finansierar federala regeringen studieplatserna medan provinserna står för kostnader relaterat till byggnader och investeringar. Här finns inga prestationsavtal och därav utgick ett stödjande bidrag till deras arbete inom Europauniversitet under 2022.

Finansieringen av högskolorna för lärarutbildning förhandlas mellan rektoraten och förbundsministeriet för utbildning, vetenskap och forskning. Rektoraten måste utarbeta årliga mål- och resultatplaner samt en treårig resursplan som överlämnas till universitetsfullmäktige för beslut.

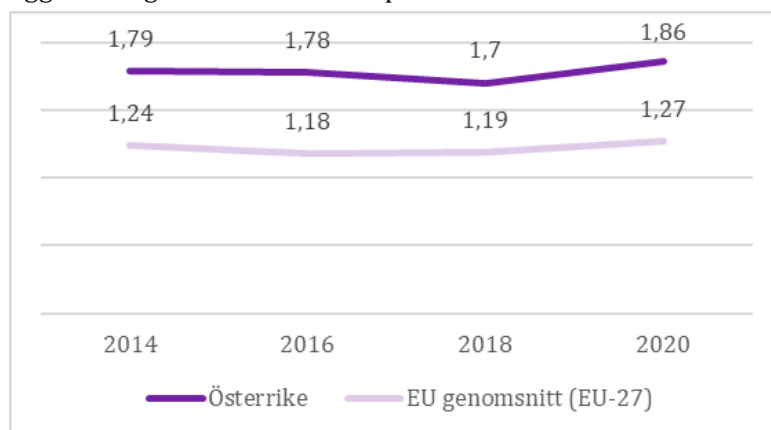
Finansiell autonomi

Enligt EUA har österrikiska statliga universitet "medium-low" finansiell autonomi. Österrikiska universitet:

- Har frihet att internt fördela sina medel enligt sina behov med vissa restriktioner.
- Får behålla överskott av offentlig finansiering utan begränsning.
- Får låna pengar med vissa begränsningar
- Får självständigt köpa, sälja och bygga faciliteter och äga byggnader.
- Inga studieavgifter för studenter som klarar sina studier i tid. Tredjelandsstudenter betalar en mindre avgift som beslutas centralt. Fackhögskolor får ta ut studieavgifter.

Finansiering i siffror

Budget för universitet och högskola i relation till landets bruttonationalprodukt mellan åren 2014–2020. Österrikes investeringar i högre utbildning ligger över genomsnittet i Europa.

Bilaga 2, Beskrivning av Europauniversitet svenska lärosäten deltar i.

Bilaga till rapporten "Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet".

Bilaga 2, Beskrivning av Europauniversitet svenska lärosäten deltar i.

Bilaga till rapporten "Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitet".

UHR:s rapportserie 2024:3, Universitets- och högskolerådet, mars 2024

Kontaktperson: Alma Joensen

ISBN 978-91-7561-123-5

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se **www.uhr.se**.

Innehåll

Beviljades 2019	4
Göteborgs universitet – EUTOPIA	4
Handelshögskolan – CIVICA	5
Kungliga Tekniska Högskolan – UNITE!	6
Linköpings universitet – ECIU	7
Lunds universitet – EUGLOH	8
Stockholms universitet – CIVIS	9
Beviljades 2020	10
Chalmers tekniska högskola – ENHANCE	10
Karolinska institutet – NeurotechEU	11
Linnéuniversitetet – EuniWell	12
Luleå tekniska universitet – UNIVERSEH	13
Uppsala universitet – ENLIGHT	14
Beviljades 2022	15
Högskolan i Gävle – EU GREEN	15
Högskolan i Skövde – INGENIUM	16
Beviljades 2023	17
Högskolan i Jönköping – EULIST	17
Högskolan Kristianstad – COLOURS	18
Högskolan Väst – STARS EU	19
Karlstads universitet – EUNICE	20
Malmö universitet – UNIC	21
Örebro universitet – NEOLAiA	22

Beviljades 2019

Göteborgs universitet – EUTOPIA¹

EUTOPIA - European University

eUTOPIA

Övriga lärosäten i alliansen:

Babes-Bolyai University (RO)
Vrije Universiteit (BE)
Ca' Foscari University of Venice (IT)
CY Cergy Paris (FR)
Technische Universität Dresden (DE)
University of Ljubljana (SI)
Nova University Lisbon (PT)
Pompeu Fabra University (ES)
University of Warwick (UK)*

Tema:

Hållbarhet, inkludering, samverkan och internationellt samarbete är i fokus för både forskning och utbildning. Studenters medskapande och påverkansmöjligheter är en viktig del.

Alliansen i korthet:

EUTOPIA är en Europauniversitetsallians bestående av tio europeiska universitet. Samarbetet ska rusta Europa för framtidens lokala och globala utmaningar. Hållbarhet, inkludering, samverkan och internationellt samarbete är i fokus för både forskning och utbildning, och studenters medskapande och påverkansmöjligheter är en viktig del. Samarbetet startade i december 2019 och EUTOPIA var en av de 17 första Europauniversitetsallianser som beviljades medel av EU-kommissionen.

<https://eutopia-university.eu/>

¹ Storbritannien och Schweiz deltar inte i Erasmus+ programmet och markeras med asterisk (*) i denna bilaga. De är inte fullvärdiga medlemmar i alliansen och får inte ta del av finansieringen från EU. Storbritannien var med i Erasmus+ i utlysningarna 2019 och 2020 och sedan dess har lärosäten som valt att fortsätta sitt deltagande gått in med egen finansiering. Schweiz ger nationella medel till en del lärosäten som deltar i Europauniversitet men utöver det finansierar lärosäten deltagandet själva.

CIVICA

Övriga lärosäten i alliansen:

Bocconi University (IT)
Central European University (AT)
European University Institute (IT)
Hertie School (DE)
IE University (ES)
National University of Political Studies and Public Administration, SNSPA (RO)
Sciences Po (FR)
Warsaw School of Economics (PL)
The London School of Economics (UK)*

Tema:

CIVICA strävar efter att hitta lösningar på komplexa samhällsutmaningar kring fyra tematiska prioriteringar

- Samhällen i övergång, jordens kriser
- Demokrati under 2000-talet
- Europa återbesökt
- Datadrivna teknologier för samhällsvetenskaperna

Alliansen i korthet:

CIVICA – European University of Social Sciences är en ambitiös europeisk universitetsallians bestående av tio världsberömda institutioner för högre utbildning och forskning från hela kontinenten för att skapa ett fullfjädrat universitet med fokus på samhällsvetenskap. CIVICAs vision för 2030 syftar till att uppnå betydande framsteg inom nyckelområden – utbildning, forskning och vetenskapliga prioriteringar, samhällsservice, innovation och livslångt lärande, uppbyggnad av en CIVICA-gemenskap och global utåtriktad verksamhet samt inrättande av hållbart institutionellt samarbete och gemensamma infrastrukturer – genom följande strategiska mål:

- Inrätta ett fullfjädrat universitet baserat på ett integrerat europeiskt universitetsövergripande campus som främjar fysisk och virtuell rörlighet och kopplar samman utbildning, innovation och tjänster med samhället.
- Bedriva ett djupgående strukturellt institutionellt samarbete och inrätta gemensamma infrastrukturer för att bygga upp ett hållbart europeiskt universitet.
- Fördjupa forskningssamarbetet och ge de europeiska samhällsvetenskaperna en röst i världen.

Några exempel på samarbeten är:

- CIVICA Engage Track för Bachelorprogram med 8 partnerinstitutioner
- Multicampuskurs med 6 partnerinstitutioner för Masterstudenter och fler än 10 gemensamma kurser för Masterstudenter
- Serier av kurser för forskare i början av sin karriär
- Serier av träningssessioner och workshops för universitetsanställda
- CIVICA Öppen föreläsningsserie – Tours d'Europe för offentligheten

<https://www.civica.eu/>

Kungliga Tekniska Högskolan – UNITE!

**Unite! – University Network for
Innovation Technology and Engineering**

Övriga lärosäten i alliansen:

Technical University of Darmstadt (DE)

Aalto University (FI)

Graz University of Technology (AT)

Grenoble INP-UGA (FR)

Politecnico di Torino (IT)

Universitat Politècnica de Catalunya – Barcelona TEC (ES)

Universidade de Lisboa (PT)

Wrocław TEC (PL)

Tema:

Innovation Technology and Engineering

Alliansen i korthet:

Unite! är en europeisk universitetsallians av innovation, teknik och ingenjörskonst. Alliansen består av nio universitet som kopplar samman entreprenöriella, innovativa europeiska regioner som har goda ekonomiska utsikter. Unite! är en strategisk, smidig och dynamisk allians baserad på gemensamma värderingar, en gemensam vision och ömsesidigt förtroende. Unite! är engagerad i att vara en drivande kraft för teknik och innovation och ett flerspråkigt transeuropeiskt campus som kommer att utbilda experter och ledare som driver den digitala och gröna omställningen.

Unite! ska reformera utbildningsutbudet, forskningsmiljön, studentlivet och alltid beakta deras påverkan på samhället på lokal och regional nivå.

Unite! är engagerad i långsiktigt samarbete och progressiv integration. För att omsätta denna vision till verklighet fokuserar dess makromål för 2030 på att bygga effektivt samarbete, en stark gemenskap, innovativa utbildningserbjudanden och ett transnationellt campus.

[Unite! University — UNITE! University \(unite-university.eu\)](https://unite-university.eu)

Linköpings universitet – ECIU

ECIU University - European Consortium of Innovative Universities

Övriga lärosäten i alliansen:

Dublin City University (IE)
Hamburg University of Technology (DE)
Institut National des Sciences Appliquées (FR)
Kaunas University of Technology (LT)
Lodz University of Technology (PL)
Tampere University (FI)
Universitat Autònoma de Barcelona (ES)
University of Aveiro (PT)
University of Stavanger (NO)
University of Trento (IT)
University of Twente (NL)
Aalborg University (DK) (medlem i alliansen men deltar inte aktivt i andra fasen 2022-26)

Tema:

ECIU University har som ambition att tackla sociala utmaningar och kompetensbrist på ett innovativt och entreprenöriellt sätt. Fokus ligger på SDG 11 Hållbara städer och samhällen.

Alliansen i korthet:

Visionen inom ECIU University är ett öppet europeiskt ekosystem som uppmuntrar inkluderande samarbete mellan samhälle, lärare, forskare och studenter för att svara på samhällets utmaningar.

Vårt mål är att skapa en miljö där vi kan lösa komplexa problem på ett innovativt och entreprenöriellt sätt. Vi vill erbjuda individualiserat lärande och möjligheter för arbete på europeisk nivå.

Vårt fokus är på SDG11 Hållbara städer och Challenge-Based Learning (CBL) är vår pedagogiska modell för utbildning. Vi erbjuder utmaningar som engagerar multidisciplinära grupper som använder CBL för att lösa riktiga problem, och mikromoduler som syftar till att komplettera studenternas kunskap. Våra moduler är oftast korta, online eller hybrid.

Alliansen har byggt en digital plattform där våra studenter och lärare kan hitta kurser och andra lärande aktiviteter.

ECIU University har bidragit till arbetet om mikromeriter som pågår på europeisk nivå med 3 white papers. Sedan september 2023 utfärdar ECIU University mikromeriter för alla moduler som erbjuds via vår plattform.

ECIU University anordnar en rad Community Building Events, både för studenter och lärare/forskare. ECIU University Forum är ett årligt event som syftar till att ge lärare, forskare, studenter och externa aktörer en mötesplats för att lära känna varandra, dela med sig kompetens, kunskap och upplevelser.

<https://engage.eciu.eu/>

<https://www.eciu.eu/>

Lunds universitet – EUGLOH

EUGLOH – European University Alliance for Global Health

Övriga lärosäten i alliansen:

Université Paris-Saclay (FR)
University of Szeged (HU)
University of Porto (PT)
Ludwig-Maximilians-Universität München (DE)
University of Alcalá (ES)
UiT The Arctic University of Norway (NO)
University of Novi Sad (RS)
Universität Hamburg (DE)

Tema:

Alliansens tema är global hälsa – men anslaget inom EUGLOH är brett, har ett tvärvetenskapligt perspektiv och alla fakulteter vid Lunds universitet berörs.

Alliansen i korthet:

Lunds universitets (LU) engagemang i EUGLOH är ett sätt att stärka universitets utvecklings- och kvalitetsarbete. EUGLOH involverar alla grupper inom LU: studenter, doktorander, lärare, forskare, tjänstemän och ledning.

EUGLOH har medfört ett tätare samarbete mellan den internationella verksamheten och de studieadministrativa samt utbildningsstrategiska enheterna vid LU. Frågor som rör EUGLOH tas ofta upp i LU:s Utbildningsnämnd.

LU leder ett av de åtta arbetspaketen – *Transnational teaching and learning* – som bland annat handlar om att öka samarbetet kring utbildningsfrågor, bygga upp gemensamma kurser och program samt utveckla pedagogiken i utbildningen. Lärare kan söka fröpengar för att utveckla nya innovativa kortkurser i samarbete med lärare från de andra lärosätena. Inom arbetspaketet ryms också frågor som tillgodoräknande, gemensamma program och gemensam examen.

För att utöka möjligheten för studenter att få internationell erfarenhet så fokuserar EUGLOH på att erbjuda studenter, inklusive doktorander, ett stort utbud av kortare kurser, antingen online eller med fysisk mobilitet. Olika insatser för att öka mängden utbytesstudenter mellan partneruniversiteten görs också genom att underlätta utbytesprocessen, och för doktorander genom att hitta möjligheter till forskningspraktik.

www.eugloh.eu

Stockholms universitet – CIVIS

CIVIS – Europe's Civic University Alliance

Övriga lärosäten i alliansen:

Aix-Marseille Université (FR)
National and Kapodistrian University of Athens (EL)
University of Bucharest (RO)
Université libre de Bruxelles (BE),
Universidad Autónoma de Madrid (ES)
Sapienza Università di Roma (IT)
Eberhard Karls Universität Tübingen (DE)
University of Glasgow (UK)*
Paris Lodron University of Salzburg (AT)
University of Lausanne (CH)*

Tema:

CIVIS är en universitetsallians med starkt fokus på samarbete med det omgivande samhället, lokalt, regionalt och globalt, utifrån ett antal viktiga samhällsutmaningar.

Alliansen i korthet:

CIVIS är en samhällsinriktad universitetsallians med elva offentligt finansierade forskningsintensiva universitet från hela Europa. Alliansen samlar mer än 470 000 studenter och 58 000 anställda. Det långsiktiga målet med Civis är att skapa ett unikt universitetsöverskridande europeiskt campus där studenter, lärare, forskare och personal kan röra sig och samarbeta lika obehindrat som vid sina hemmauniversitet.

Alliansens samarbete tar sin utgångspunkt i fem tematiska utmaningar kring vilka tvärvetenskapliga s.k. hubbar har byggts upp. Teman är:

1. Klimat, miljö, energi
2. Samhälle, kulturer och kulturarv
3. Hälsa
4. Städer och mobilitet
5. Digitala och teknologiska omvandlingar

Genom hubbarna utvecklas gemensam utmaningsbaserad utbildning i form av kurser och program av olika format (BIP:ar, sommarskolor, mikroprogram, masterprogram m.m.).

För att stärka och utveckla samverkan med det omgivande samhället har s.k. Open Labs etablerats i alla berörda städer i syfte att vara öppna samarbetsytor där universitet och medborgare kan mötas. Centralt för alliansen är också partnerskapen med sex afrikanska lärosäten. Dessa involveras både i beslutsfattande strukturen och i utbildningsutbudet. Utvecklingen av gemensam utbildning, ett gemensamt campus och ökad mobilitet stöttas av personal som samarbetar integrerat inom administrativa enheter. Särskilt ansvariga funktioner arbetar också för att utveckla kvalitetssäkring, innovativ pedagogik och globalt partnerskap.

www.civis.eu

Beviljades 2020

Chalmers tekniska högskola – ENHANCE

ENHANCE – European Universities of Technology Alliance

Övriga lärosäten i alliansen:

Eidgenössische Technische Hochschule Zürich (CH)*

Politechnika Gdańska (PL)

Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (NO)

Politecnico di Milano (IT)

Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule Aachen (DE)

Technische Universität Berlin (DE)

Technische Universiteit Delft (NL)

Universitat Politècnica de València (ES)

Politechnika Warszawska (PL)

Tema:

Teknisk utbildning, forskning och nyttiggörande.

Alliansen i korthet:

Visionen för ENHANCE är att driva ansvarsfull social transformation.

Vår allians kommer att inspirera och driva på utveckling och användning av vetenskap och teknik till förmån för samhället och omvandla globala utmaningar till möjligheter.

ENHANCE är engagerad i inkluderande och hållbar forskning och utbildning. Den tillämpar inter- och transdisciplinära metoder för samskapande och kunskapsutbyte för att ta itu med världens mest angelägna problem.

Huvudmål:

Europeisk utbildning utan hinder - Att göra transnationell utbildning till verklighet och göra det möjligt för studenter att fördjupa sig i en europeisk utbildningsupplevelse.

European University for the Future of Europe - Samla expertis och kunskap, förutse samhällets, industrins och forskningens framtida behov och öka vår förmåga att anpassa oss till framtida trender.

European University for a Resilient Society – Införliva europeiska värderingar i aktiviteter och forma en gemensam europeisk utbildning och forskning. Upprätthålla respekt för mänsklig värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstatsprincipen och respekt för mänskliga rättigheter.

Hörnstenen i ENHANCE är European Education Pathways, ett system med delade läranderesultat för liknande program, med målet att sömlöst integrera utbildningsprogram vid de olika universiteten, vilket gör det möjligt för studenter att välja studieväg fritt - i huvudsak skapande Ett campus.

<https://enhanceuniversity.eu>

European University of Brain and Technology (NeurotechEU)

NeurotechEU
The European University
of Brain and Technology

Övriga lärosäten i alliansen:

Radboud University (NL)
Universidad Miguel Hernández de Elche (ES)
Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn (DE)
Boğaziçi Üniversitesi (TR)
Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca (RO)
Université de Lille (FR)
Háskólinn í Reykjavík (IS)

Tema:

Technologies from, for, and with the brain.

Alliansen i korthet:

European University Alliance of Brain and Technology, NeurotechEU, är den första och enda europeiska universitetsalliansen som fokuserar på utbildning och forskning i gränssnittet mellan neurovetenskap och teknik – neuroteknologi.

NeurotechEU ska bana ny väg för utbildning och forskning och utmärka sig bland andra europeiska universitetsallianser genom att dra nytta av lokala styrkor, adressera specifika sociala mål och bryta institutionella och nationella gränser. Denna tvärvetenskapliga allians tar itu med viktiga utmaningar inom neurovetenskap genom att kombinera AI och medicin för att hantera neurologiska sjukdomar. Förutom inom hälsoområdet finns det en växande efterfrågan på ny hjärnbaserad teknik inom områden som kontroll, datorarkitektur och mikroprocessorer.

NeurotechEU ska utbilda framtidens studenter, forskare, innovatörer och entreprenörer som ska kunna driva och implementera potentialen inom neuroteknologi för det europeiska (och globala) samhället. Synergier mellan vetenskap, teknik och samhälle är centrala.

För studenter och akademiker erbjuder NeurotechEU högt specialiserade utbildningar. Målet är att revolutionera utbildningen, främja sömlös rörlighet och stärka europeisk undervisning och forskning inom neuroteknologi. Alliansen strävar efter att göra samarbete och rörlighet enkelt och tillgängligt för studenter och forskare vid partnerinstitutionerna. Externa intressenter som arbetsgivare och näringsliv kommer se alliansen som en källa till talanger, vilket främjar starkare band mellan den akademiska världen och samhället

www.theneurotech.eu

EUniWell – European University for Well-Being

Övriga lärosäten i alliansen:

University of Cologne (DE)
University of Konstanz (DE)
Nantes University (FR)
Inalco – Institut National des Langues et Civilisations Orientales (FR)
University of Murcia (ES)
University of Santiago de Compostela (ES)
University of Florence (IT)

Tema:

Europauniversitetet för välbefinnande, EUniWell. Bidra till att skapa en miljö med möjligheter till god utbildning, socialt ansvarstagande, hälsa, inkludering och mångfald, vilka alla är viktiga faktorer för att skapa välbefinnande..

Alliansen i korthet:

EUniWell tar som enda Europauniversitet ett helhetsgrepp med utgångspunkt i välbefinnande. Vårt individuella mående, liksom samhällets och planetens välbefinnande är utmaningar som angrips genom innovativ undervisning, ny forskning och nya sätt att möta vårt omgivande samhälle.

Arbetet utförs inom fem arenor där gemensamma initiativ utvecklas och våra universitet knyts samman i en gemensam vision om ökat välbefinnande:

1. Hälsa
2. Social jämlikhet
3. Miljö och klimat
4. Lärarutbildning
5. Kultur och flerspråkighet

EUniWells Strategi 2030 har fokus på att bli Europas röst för välbefinnande, att etablera ett Europauniversitet samt att främja gränsöverskridande samarbeten. Framgångsrika initiativ hittills kan ses inom bland annat:

Utbildning:

- Gemensamma masterprogram, bl.a. inom fred och hälsa
- Sommar- och vinterskolor samt BIP's
- Kurser och kompetensutveckling för personal och forskare

Gränsöverskridande samarbeten:

- Såd finansiering med två utlysningar per år
- Gemensam forskningsinkubator
- Ukrainas president Zelenskyj deltog på digitalt möte med studenter 2023
- Aktiva studentföreningar med mycket samarbeten

EUniWell är idag en väl fungerande allians med stora ambitioner. Målsättningar för perioden 2023-2027 innefattar fortsatta satsningar på gemensam utbildning och forskning, hitta nya innovativa sätt för studenter och personal att samarbeta och i än större utsträckning samarbeta med aktörer utanför akademien. Allt med det övergripande målet om ett ökat välbefinnande i Europa!

<https://www.euniwell.eu/>

Luleå tekniska universitet – UNIVERSEH

**UNIVERSEH - European Space
University for Earth and Humanity**

Övriga lärosäten i alliansen:

Université de Toulouse (FR)

University of Luxembourg (LU)

Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf (DE)

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie (PL)

University of Rome, Tor Vergata (IT)

University of Namur (BE)

Tema:

I fokus står ämnesområdet rymden och rymdsektorn, UNIVERSEH är dock ett tvärvetenskapligt projekt som berör alla studenter och anställda.

Alliansen i korthet:

Tillsammans med sex andra europeiska lärosäten bildar Luleå tekniska universitet UNIVERSEH, European Space University for Earth and Humanity. Ett Europauniversitet där vi vill skapa ett gemensamt campus och underlätta rörlighet, flerspråkighet och skapa mångfald för våra studenter, lärare, forskare och administrativ personal.

I fokus står ämnesområdet rymden och rymdsektorn, men UNIVERSEH är ett tvärvetenskapligt projekt som vänder sig till studenter och personal inom alla ämnesområden. UNIVERSEH handlar framför allt om utbildning. Det ska bland annat bli enklare att röra sig mellan olika campus och läsa kurser vid de olika universiteten, på plats eller på distans. Inom alliansen jobbar vi med att ta fram innovativa pedagogiska metoder, vi försöker hitta smarta utbildningslösningar och gemensamma kurser som kan föra europeiska studenter närmare varandra. Exempel på gemensamma aktiviteter är sommar- och vinterskolor, staff weeks, innovationstävlingar, workshops, språkkurser, och gemensamma kurser och utbildningsprogram.

<https://universeh.eu/>

ENLIGHT: European university Network to promote equitable quality of Life, sustainability and Global engagement through Higher education Transformation

Övriga lärosäten i alliansen:

University of the Basque Country (ES)
University of Bern (CH)*
University of Bordeaux (FR)
Comenius University Bratislava (SK)
University of Galway (IE)
Ghent University (BE)
University of Göttingen (DE)
University of Groningen (NL)
University of Tartu (EE)

Tema:

Fokus på utbildning, forskning och samverkan för hållbara samhällen.

Alliansen i korthet:

Inom Enlight strävar vi efter att modernisera vårt sätt att angripa globala utmaningar genom att utveckla nya modeller och metoder för utbildning och forskning som är anpassade till de komplexa hållbarhetsfrågor som dagens städer och samhällen står inför. Fokus är på sex utvalda flaggskeppsområden:

1. Hälsa och välmående
2. Digitalisering
3. Klimatförändringar
4. Energianvändning och cirkulärekonomi
5. Jämlikhet
6. Kultur och kreativitet

Med 2030 som mål ska Enlight etablera ett nytt kompetensramverk och ett integrerat europeiskt universitetssystem, som kan fungera som en förebild för den högre utbildningen i Europa. Enlight ska röra sig i takt med kommande utmaningar och fördela sina resurser till nya områden som leder till nya initiativ inom forskning och innovation. Vi kommer att skapa flexibla gemensamma kursplaner och utbildningsprogram inom hela Enlight och ge alla studenter inom vårt nätverk möjligheter att erhålla internationella erfarenheter och kompetenser. Genom Enlights kortare kurser, gemensamma examina, nätverk för studenter och lärare kommer tusentals högskolestudenter att utrustas med färdigheter för att leda förändringsarbete för ökad hållbarhet. Som alumner från Enlight kommer de att medverka till att sprida europeiska värderingar, ett utmaningsdrivet arbetssätt och högkvalitativ forskning inom och utanför Europa.

<https://enlight-eu.org/>

Beviljades 2022

Högskolan i Gävle – EU GREEN

EU GREEN - The European University alliance for sustainability: responsible GRowth, inclusive Education and ENvironment

Övriga lärosäten i alliansen:

Atlantic Technological University (IE)
Otto von Guericke University of Magdeburg, (DE)
University of Angers, (FR)
University of Évora, (PT)
University of Extremadura, (ES)
University of Oradea, (RO)
University of Parma, (IT)
Wrocław University of Environmental and Life Sciences, (PL)

Tema:

Samarbetet har hållbarhet som övergripande tema.

Alliansen i korthet:

EU GREEN är en allians bestående av nio medelstora europeiska universitet med fokus på olika hållbarhetsområden. Vårt mål är att samarbeta för att öka och främja hållbarhet och lösa samhällsutmaningar. Vi vill bidra till en mer rättvis värld, en balanserad ekonomi och en mer livskraftig miljö. Tillsammans jobbar vi för att integrera hållbarhetsmålen i allt vi gör.

EU GREEN har ett fyraårigt mål att skapa ett europeiskt nav för hållbarhet som kan lösa lokala och globala utmaningar. Vi kommer att fokusera på regioner där de nio medlemsuniversiteten är belägna och skapa ett gemensamt utrymme för utbildning, forskning, innovation och samverkan, både virtuellt och fysiskt.

Vi kommer också att ha en virtuell plattform "EU GREEN European Virtual University" för tillgång till högkvalitativ europeisk utbildning. Målet omfattar fem underliggande verksamhetsområden: utbildning, forskning, innovation, samverkan och europeiska värderingar. Målet är att tillsammans bilda ett europeiskt universitet med en gemensam strategi.

<https://eugreenalliance.eu/>

Högskolan i Skövde – INGENIUM

INGENIUM

Övriga lärosäten i alliansen:

University of Oviedo (ES)
Karlsruhe University of Applied Sciences (DE)
Munster Technological University (IE)
Medical University – Sofia (BG)
Gheorghe Asachi Technical University of Iasi (RO)
University 'G. d'Annunzio', Chieti-Pescara (IT)
University of Crete (EL)
University of Rouen, Normandy (FR)
South-Eastern Finland University of Applied Sciences (FI)

Tema:

Mångfaldens allians, engagerad i lokala och globala utmaningar såsom hållbarhet och inkludering.

Alliansen i korthet:

Det latinska ordet INGENIUM betyder naturlig förmåga eller talang och är ett passande namn på en allians vars huvuduppgift är att skapa ny kunskap.

Utifrån våra lärosätens kunskap och erfarenhet, samverkan och transformation av våra organisationer skapar vi tillsammans ett modernt universitet i linje med EHEA:s mål. Alliansens huvudsakliga mål är att utifrån de medverkande lärosätenas mångfald när det gäller geografiskt läge, ålder, inriktning och storlek skapa ett europeiskt campus där utbildning och forskning bygger på digitalisering, tvärvetenskap, hållbarhet och social utveckling. Interkulturell kompetens och mobilitet hos studenter och personal är centralt.

Alliansens aktiviteter ger våra studenter tillgång till ett utökat utbildningsutbud av hög kvalitet och vår personal möjlighet att arbeta inom hela den europeiska unionen.

Efter mottot är "Connect – Share – Learn" utvecklar och skapar vi nätverk, delar erfarenheter och lär av varandra. Detta manifesteras inte minst i vår återkommande konferens "10 days of INGENIUM" där personal och studenter från våra lärosäten ges möjlighet att träffas, knyta kontakter och utbyta erfarenheter inom såväl utbildning som forskning. Genom detta och andra verktyg som mikrokrediter, korta/virtuella mobiliteter, gemensamma utbildningar och en strävan mot Open degrees så skapar vi nya internationella möjligheter för studenter, personal och regionala intressenter.

<https://ingenium-university.eu/>

Beviljades 2023

Högskolan i Jönköping – EULIST

European Universities Linking Society and Technology (EULiST)

Övriga lärosäten i alliansen:

Lappeenranta-Lahti University of Technology (FI)

Leibniz University Hannover (DE)

Institut Mines-Telecom (FR)

Brno University of Technology (CZ)

Slovak University of Technology (SK)

Technical University of Vienna (AT)

University Rey Juan Carlos (ES)

University L'Aquila, Abruzzo (IT)

National Technical University of Athens (EL)

Tema:

EULiST har ett huvudsakligt fokus på hållbarhet och sammankoppling av kunskap inom Science, Technology, Engineering and Mathematics (STEM) tillsammans med samhällskunskap och humaniora.

Alliansen i korthet:

Att möta globala utmaningar i en komplex social kontext kan inte framgångsrikt hanteras av en enskild institution, sektor eller land. Teknologiska framsteg har en enorm potential och kommer tveklöst att vara en del av lösningen, men de kommer också att föranleda sociala förändringar som behöver beaktas och analyseras med ansvar. Genom att integrera perspektiv från samhälls- och naturkunskap och främja challenge based learning, kan EULiST driva innovation för att bygga ett mera hållbart och globalt engagerat Europa. Där kan framtida generationer av studenter, forskare, akademiker och deltagare i det livslånga lärandet utveckla lösningar till dagens och morgondagens stora utmaningar, särskilt klimatförändringarna, den digitala transitionen och social samhörighet.

Den campus som EULiST utvecklar, digitalt och fysiskt, erbjuder ett akademiskt ekosystem som stöder lärande både inom ämnesområdet och tvärvetenskapligt. Även forskning och utåtriktade aktiviteter som främjar studentdeltagande och interagerande med samhället. Campus kommer att fungera som ett akademiskt ekosystem för hållbar utveckling, förevisning av innovativa tekniker och tillgång till konkreta erfarenheter och experiment, särskilt genom "EULiST Demonstrators" som finns digitalt eller på plats.

<https://eulist.university/>

Högskolan Kristianstad – COLOURS

**COLOURS COLlaborative innOvative
sUustainable Regional univerSities**

COLOURS
European University Alliance

Övriga lärosäten i alliansen:

Le Mans University (FR)
University of Ferrara (IT)
Josip Juraj Strossmayer University Osijek (HR)
Ventspils University of Applied Sciences (LV)
University St Kliment Ohridski Bitola (MK)
Jan Dlugosz University (PL)
University of Castilla-La Mancha (ES)
Paderborn University (DE)

Tema:

Vi kommer att arbeta med alla delar i samhället där Högskolan Kristianstad är drivande i att inkludera alla för att lösa samhällsutmaningar. Tillgängliggöra utbildning och forskning för alla samt arbeta med innovation i kvadrupel helix.

Alliansen i korthet:

Huvudmål:

1. COLOURS Alliance kommer i samarbete att utforma en tillämplig modell för europeiska universitet för att omvandla sina utbildnings- och forskningssystem, göra dem mer lyhörda för globala utmaningar och bättre anpassade till sina regionala innovationsekosystem.
2. COLOURS Alliance kommer att utmana och omdefiniera den traditionella uppfattningen om "akademisk excellens" genom att implementera och belöna metoder för öppen vetenskap och öppen innovation i alla institutioner i alliansen.
3. COLOURS Alliance kommer att sänka hindren för utbildning och lärande för studenter, personal och intressenter i europeiska regioner. Alliansen kommer att förbättra tillgången till kvalitetsutbildning för alla, oavsett socioekonomisk bakgrund, nationalitet, kön eller ålder.
4. COLOURS Alliance kommer att skapa ett internationellt konkurrenskraftigt interuniversitetscampus som ger alla studenter möjlighet till en internationell upplevelse.
5. COLOURS Alliance kommer att designa och implementera innovativa metoder för undervisning och forskning inom sina institutioner vilket gör det möjligt för studenter och personal att utveckla nytänkande samt framåtblickande färdigheter och kompetenser
6. COLOURS Alliance kommer att främja hållbara samarbeten inom regionala innovationsekosystem för att etablera hållbara och lyhörda partnerskap som kan möta morgondagens komplexa utmaningar.

<https://colours-alliance.eu>

Högskolan Väst – STARS EU

STARS EU The Strategic Alliance for Regional Transition

Övriga lärosäten i alliansen:

Hanze University of Applied Sciences (NL)
University of La Laguna (ES)
Polytechnic Institute of Bragança (PT)
Bremen University of Applied Sciences (DE)
Silesian University in Opava (CZ)
Cracow University of Technology (PL)
University of Franche-Comté (FR)
Aleksandër Moisiu University of Durrës (AL)

Tema:

Regional utveckling för grön och digital omställning.

Alliansen i korthet:

Partneruniversiteten i STARS EU är sammanlänkade i sin önskan att ha en fortsatt positiv inverkan på de regionala och lokala samhällen där de är belägna, samtidigt som de bygger ett starkt transnationellt samarbete.

Tillsammans vill vi:

1. skapa en ny generation framtidsinriktade studenter
2. leverera innovativa, flexibla, mångsidiga och utmaningsbaserade utbildnings- och forskningssystem
3. utnyttja synergieffekterna av interregionalt samarbete
4. skapa positiva och betydande effekter på hållbar regional och europeisk utveckling

Prioriterade kunskapsområden inom alliansen är: Circular Economy; Energy Transition; Digital Transformation; Arts & Creative Industries; Healthy Ageing; Living Spaces och Entrepreneurship & Innovation.

STARS EUs samarbetsstrukturer Regional Transition Accelerator, Curriculum Lab, Challenge Lab och Co-Creation Campus möjliggör ett smidigt samarbete mellan partners i alliansen och sammanför människor, kunskap och idéer från akademi, arbetsliv och omgivande samhällen för att främja en intersektoriell kunskapsutveckling.

<https://starseu.org/>

Karlstads universitet – EUNICE

EUNICE - European University for Customised Education

Övriga lärosäten i alliansen:

Poznan University of Technology (PL)
Brandenburg University of Technology Cottbus-Senftenberg (DE)
University of Cantabria (ES)
University of Catania (IT)
University of Mons (BE)
Université Polytechnique Hauts-de-France (FR)
University of Vaasa (FI)
University of the Peloponnese (EL)
Politécnico de Viseu (PT)

Tema:

Eunice anpassar utbildningen till studenters och omgivande samhälles behov. Tillsammans med aktörer i våra regioner utvecklar och identifierar vi nyckelkompetenser som integreras i utbildningen.

Alliansen i korthet:

Tio lärosäten i tio länder samarbetar tvärvetenskapligt i den strategiska Europauniversitetsalliansen Eunice för att ta sig an samhällsutmaningar. Samarbetet sker bi- eller multilateralt om gemensamma initiativ för livslångt lärande. Eunice erbjuder gemensamma utbildningsprogram och kurser på kandidat, magister och doktorandnivå. Utbildningserbjudandet samordnas med omgivande samhälle för att möta studenters och samhällets behov. Eunice ger bland annat en ökad valfrihet för studenter att skräddarsy sin utbildning med kurser från de olika universiteten.

Europauniversitetssamarbetet gör Karlstads universitet mer attraktivt genom ökade möjligheter till internationella utbyten, fler internationella projekt och därmed utveckling av utbildning och forskning vilket lockar till sig motiverade studenter och forskare. Samtliga universitet inom Eunice har gemensamt att de befinner sig i snabbt växande socioekonomiska regioner, att de är medelstora regionala universitet som är starkt engagerade i sin omedelbara samhällsmiljö, att de har liknande visioner och en god vetenskaplig produktion.

<https://eunice-university.eu/>

UNIC – The European University of Cities in Post-Industrial Transition

Övriga lärosäten i alliansen:

University of Oulu (FI)
University College Cork (IE)
Erasmus University Rotterdam (NL)
University of Lodz (PL)
University of Liege (BE)
Ruhr University Bochum (DE)
University of Deusto (ES)
University of Zagreb (HR)
Koc University Istanbul (TR)

Tema:

The European University of Cities in Post-Industrial Transition (UNIC) är en allians bestående av 10 universitet som förenas i det grundläggande syftet att möjliggöra europeiska lärande-, arbets- och forskningsmöjligheter för alla studenter och all personal, och göra det på ett sätt som bidrar till att inkludera och engagera våra postindustriella urbana ekosystem.

Alliansen i korthet:

UNIC är en identitetsdriven allians; våra universitet verkar i liknande sammanhang av postindustriell omvandling, har liknande studentpopulationer som kännetecknas av en hög grad mångfald när det gäller social, kulturell och ekonomisk bakgrund, och delar ett starkt engagemang för samhällelig påverkan och för att förbereda våra städer för framtiden.

En nyckel till vårt europeiska universitet är utvecklingen av tematiska nätverk (linjer) av akademisk personal för att bidra till inbäddningen av UNIC:s verksamhet inom utbildning, samverkan och inkludering i våra tio universitets strukturer. Medan arbetspaketen tillhandahåller strukturer och övergripande strategier och tillvägagångssätt, kommer de tematiska linjerna att tillhandahålla lärarnätverk och innehåll för att förverkliga arbetspaketen. Vi ser detta som en viktig innovation för att uppmuntra ytterligare engagemang och ägarskap i våra organisationer och för att öka UNIC:s hållbarhet. Varje tematiskt nätverk fokuserar på en postindustriell omställning, som identifierats i vår behovsanalys.

Engagemang och samverkan är kärnan i UNIC:s strategi för utbildning, påverkan och inkludering. Detta innebär engagemang i den postindustriella omställning som våra städer genomgår, och engagemang från såväl akademiker som externa intressenter och studenter. UNIC Centre for City Futures är en särskilt viktig del av infrastrukturen för att underlätta samverkan med staden och gemensamt skapande av lösningar på våra gemensamma utmaningar.

<https://unic.eu/en>

**UNIC – The European University of
Cities in Post-Industrial Transition**

Övriga lärosäten i alliansen:

Bielefeld University (DE)
University of Jaén (ES)
University of Nicosia (CY)
University of Ostrava (CZ)
University of Salerno (IT)
“Ștefan Cel Mare” University of Suceava (RO)
University of Tours (FR)
Šiauliai State University of Applied Sciences (LT)

Tema:

Utifrån NEOLAIa:s slogan - Transforming regions for an inclusive Europe – arbetar alliansen med tre huvudområden:

- Digital Transformation
- Diversity and inclusion
- Enhanced Mobility.

Arbetet appliceras sedan på området Global Health.

Alliansen i korthet:

NEOLAIa:s vision är att ge möjlighet till utbildning med hög kvalitet i en öppen och inkluderande miljö där man kan arbeta tillsammans med lösningar på gemensamma samhällsliga problem. Alliansen vill även främja forskningens betydelse för den regionala utvecklingen och knyta ihop utbildning, forskning och kunskapsöverföring.

Samarbetet inom NEOLAIa spänner över många områden. Inom utbildning bland annat med utveckling av gemensamma program, kurser och sommar-skolor. Inom forskning via ökade samarbeten, delade infrastrukturresurser, expertkompetens, ett living lab-program samt professionell utveckling av unga forskare. Andra komponenter är samverkan gällande pedagogisk utveckling, internationell rekrytering av personal, inkludering, jämlikhets- och jämställdhetsarbete och entreprenörskap.

Redan innan projektet startade hade många samarbeten och projekt påbörjats inom flera områden (t.ex. mobilitet, kvalitetsarbete, kommunikation och nätverk inom medicin och hälsa), vilket givit en bra grund för utvecklingen av projektets olika arbetspaket. Även gemensamma kurser i form av BIP:ar (Blended Intensive Programs) har startat inom allianssamarbetet och samlat ett stort antal studenter och lärare från samtliga partners. Dessutom har vi flera pågående forskningssamarbeten.

<https://neolaiacampus.eu/>